

Khi trẻ em lên tiếng

Hòa bình với thiên nhiên

● Hội nghị lần thứ 16 của các bên tham gia Công ước về Đa dạng Sinh học bàn luận các giải pháp khẩn cấp ngăn chặn suy thoái ĐDSH toàn cầu. (Ảnh: enb.iisd.org)

Chủ đề của Hội nghị lần thứ 16 của các bên tham gia Công ước về Đa dạng Sinh học vừa qua là “Hòa bình với thiên nhiên”. Đây là lời kêu gọi toàn cầu để tái tạo mối quan hệ của con người với thiên nhiên, đưa thiên nhiên trở lại trung tâm của sự phát triển bền vững.

Một tương lai tích cực với thiên nhiên

Hội nghị lần thứ 16 của các bên tham gia Công ước về Đa dạng Sinh học (COP16) đã diễn ra trong thời gian 21/10 đến 1/11 tại Cali, Columbia, với lời kêu gọi khẩn thiết về hành động và hỗ trợ tài chính nhằm đảo ngược sự tàn phá nghiêm trọng mà con người đã gây ra đối với đa dạng sinh học (ĐDSH). Khoảng 23.000 đại biểu từ gần 200 quốc gia đã tham dự, trong đó có khoảng 100 bộ trưởng và hàng chục nguyên thủ quốc gia, nhằm tìm ra các biện pháp cấp bách để ngăn chặn suy thoái ĐDSH toàn cầu.

Một trong những mục tiêu chính của COP16 là thúc đẩy việc thực hiện Khung ĐDSH toàn cầu Côn Minh-Montreal (GBF), được thông qua tại COP15 vào năm 2022 tại Canada. Kế hoạch GBF đề ra lộ trình đầy tham vọng để đạt được tầm nhìn về một thế giới hài hòa với thiên nhiên vào năm 2050, với 23 mục tiêu cụ thể nhằm ngăn chặn và đảo ngược sự suy thoái ĐDSH đến năm 2030. Trong số đó, mục tiêu khôi phục và bảo tồn toàn cầu đến năm 2030, cùng với việc ngăn chặn sự tuyệt chủng của nhiều loài do con người gây ra, là những ưu tiên hàng đầu.

Trước thềm COP16, trong thông điệp qua video gửi đến Hội nghị, Tổng Thư ký Liên hợp quốc Antonio Guterres cho rằng thế giới đang đi chệch hướng trong việc thực hiện các mục tiêu

● Các chuyên gia toàn cầu khẳng định mối quan hệ chặt chẽ giữa hành động về khí hậu và ĐDSH. (Ảnh: enb.iisd.org)

ĐDSH đến năm 2030. Ông cảnh báo rằng sự phá hủy thiên nhiên dẫn đến gia tăng xung đột, bất bình đẳng xã hội, biến đổi khí hậu và sự mất mát di sản văn hóa. Ông kêu gọi các quốc gia biến những lời nói thành hành động cụ thể, với những cam kết đầu tư mới và mạnh mẽ vào các quỹ bảo tồn để triển khai GBF.

Báo cáo Sức sống Hành tinh 2024 của Tổ chức Quốc tế về Bảo tồn Thiên nhiên (WWF), công bố vào ngày 9/10, cho thấy số lượng các loài động vật hoang dã, bao gồm động vật có vú, chim, lưỡng cư, bò sát và cá trên toàn cầu đã giảm hơn 70% trong vòng 50 năm qua. Chỉ số Sức sống Hành tinh (LPI), dựa trên dữ liệu của 35.000 quần thể từ hơn 5.000 loài, phản ánh tốc độ và quy mô suy thoái ĐDSH chưa từng thấy. Lin Li, Giám đốc cấp cao về chính sách toàn cầu của WWF nhấn mạnh: “Những con số này cho thấy hệ sinh thái trên hành tinh đang ở mức báo động. Nếu không giải quyết các nguyên nhân sâu xa dẫn đến mất ĐDSH, hệ sinh thái sẽ đạt đến điểm giới hạn và không thể phục hồi”.

Tại COP16, Tổng thống Colombia, Gustavo Petro đã chỉ ra những thách thức lớn hiện nay như sự tích tụ của cải vào tay 1% dân số toàn cầu, sự leo thang của bạo lực và chiến tranh, các nền kinh tế tiếp tục phụ thuộc vào nhiên liệu hóa thạch và trí tuệ nhân tạo tiêu tốn nhiều năng lượng. Những yếu tố này đang làm mất đi sự cân bằng

Việt Nam đã thể hiện quyết tâm trong việc tích hợp các yếu tố biến đổi khí hậu vào chiến lược bảo tồn thiên nhiên. Kế hoạch hành động quốc gia về ĐDSH và Đóng góp quốc gia tự nguyện (NDC) đều nhằm mục tiêu bảo vệ hệ sinh thái, đồng thời giảm thiểu tác động của khí hậu. Việt Nam không chỉ cam kết bảo vệ rừng tự nhiên mà còn tích cực tái sinh các hệ sinh thái ngập nước, vùng đầm lầy và vùng biển - những khu vực đặc biệt nhạy cảm với biến đổi khí hậu. Trong khi đó, quá trình chuyển đổi năng lượng sạch cũng đang được đẩy mạnh. Các dự án năng lượng ở Việt Nam đang ngày càng gắn kết với việc bảo vệ rừng và các hệ sinh thái biển, nhằm đảm bảo rằng sự phát triển không đi ngược lại với mục tiêu bảo tồn ĐDSH.

cần thiết cho sự sống trên Trái Đất. Ông kêu gọi một “cuộc cách mạng toàn cầu” để bảo vệ sự sống còn, thông qua các giải pháp như giảm phát thải carbon, tái cấu trúc hệ thống tài chính và kinh tế, cải cách chính sách khí hậu... Đồng thời, Bộ trưởng Môi trường và Phát triển Bền vững của Colombia, Susana Muhammad cũng bổ sung rằng, để đạt được “hòa bình với thiên nhiên” cần các cơ chế thực thi và sự thay đổi nhận thức, trong đó thiên nhiên không chỉ là một nguồn tài nguyên, mà là nền tảng cho sự sống của loài người. Bà khẳng định quá trình giảm phát thải carbon và khôi phục thiên nhiên phải được thực hiện đồng thời để đảm bảo sự cân bằng bền vững, đặc biệt trong bối cảnh có khoảng 1 triệu loài trên toàn cầu đang đứng trước nguy cơ tuyệt chủng.

Phối hợp giữa hành động khí hậu và đa dạng sinh học

Bên lề COP16, các chuyên gia toàn cầu khuyến nghị việc cải cách hoặc loại bỏ các khoản trợ cấp gây tổn hại môi trường là giải pháp then chốt để bảo vệ và sử dụng bền

vững ĐDSH. Đây cũng là Mục tiêu 18 của GBF, các quốc gia cần xác định và loại bỏ các biện pháp gây hại trước năm 2025, đồng thời cắt giảm ít nhất 500 tỷ USD trợ cấp có hại mỗi năm đến năm 2030; đồng thời tăng cường các biện pháp khuyến khích tích cực nhằm đảm bảo phát triển bền vững. Nhiều chuyên gia đồng tình với quan điểm những tiến bộ trước đây chưa đủ mạnh, do đó cần thêm điều chỉnh trong dòng chảy tài chính để ngăn chặn suy thoái ĐDSH. Chuyên gia Eva Zabey từ tổ chức Business for Nature chỉ ra rằng toàn bộ nền kinh tế phụ thuộc vào thiên nhiên, nhưng nhiều doanh nghiệp chưa nhận thức rõ điều này. Bà khuyến khích các doanh nghiệp chủ động tham gia cải cách trợ cấp. Tuy nhiên, trở ngại, khó khăn lớn đối với các cuộc cải cách đến từ sự phản đối từ những người hưởng lợi trực tiếp từ các nguồn tài chính này.

Cạnh đó, mối quan hệ chặt chẽ giữa biến đổi khí hậu và ĐDSH đòi hỏi một cách tiếp cận tổng thể và đồng bộ nhằm giải quyết các

thách thức lớn mà cả hai lĩnh vực đang đối mặt. Trên thế giới, nhiều quốc gia đã nhận thức rõ tầm quan trọng của việc lồng ghép các chiến lược bảo tồn ĐDSH (NBSAP) và các đóng góp quốc gia (NDC) về khí hậu vào chính sách phát triển của mình. Mặc dù các lĩnh vực này thuộc những hiệp ước quốc tế riêng biệt, nhưng sự phối hợp sẽ mang lại hiệu quả vượt trội cho cả hai cuộc khủng hoảng. Chuyên gia Lena Katzmarski từ tổ chức GIZ (Đức) nhấn mạnh rằng việc khai thác mối liên kết giữa khí hậu và ĐDSH sẽ giúp các quốc gia ứng phó tốt hơn trước những thách thức chung; tuy nhiên, để các chính sách này có thể thực thi, cần nguồn lực tài chính mạnh mẽ. Do đó, việc phối hợp giữa khí hậu và ĐDSH không chỉ đơn thuần là thừa nhận sự kết nối, mà cần có chiến lược thực hiện rõ ràng và quyết liệt. Ông Jeffrey Sachs từ Mạng lưới Giải pháp Phát triển Bền vững Liên hợp quốc nhấn mạnh rằng, biến đổi khí hậu và ĐDSH là hai mặt của cùng một vấn đề và giải pháp tổng thể sẽ giúp xây dựng một tương lai đáng mong đợi.

Từ kinh nghiệm quốc tế, Daniel Mukubi từ Cộng hòa Dân chủ Congo chia sẻ rằng đất nước của ông đã tìm ra những yếu tố giúp tăng cường hợp tác giữa các bên liên quan trong cả hai lĩnh vực. Tuy nhiên, một thách thức lớn là không có cơ chế tài trợ riêng biệt cho ĐDSH, giống như với lĩnh vực khí hậu, khiến việc triển khai các chiến lược bảo tồn trở nên khó khăn hơn. Trong khi đó, Brazil đã hoàn tất kế hoạch khí hậu và mỗi bang cũng đã có những kế hoạch bảo tồn riêng biệt, thể hiện sự kết hợp toàn diện giữa các lĩnh vực này.

Đáng nói, quá trình chuyển đổi năng lượng không thể tách rời khỏi việc bảo vệ các hệ sinh thái quý giá và ứng phó với biến đổi khí hậu. Tại Diễn đàn “Chuyển đổi năng lượng thúc đẩy bảo tồn ĐDSH” trong khuôn khổ COP16, các chuyên gia đã nhấn mạnh tầm quan trọng của việc kết hợp hai lĩnh vực này. Jinyu Xiao, đại diện Tổ chức Phát triển và Hợp tác Liên kết Năng lượng Toàn cầu (GEIDCO) cho rằng, đây là cơ hội để các quốc gia cùng xây dựng sự đồng thuận trong việc thiết lập các chính sách quản trị toàn diện, vừa thúc đẩy quá trình chuyển đổi năng lượng, vừa bảo vệ ĐDSH.

Theo đó, ngành năng lượng cần chuyển mình, không chỉ trong sản xuất mà còn trong tiêu thụ, theo hướng hài hòa với thiên nhiên. Đây là con đường duy nhất để bảo vệ môi trường và đảm bảo sự phát triển bền vững. Chia sẻ kinh nghiệm tại Diễn đàn, Columbia có “Sứ mệnh truyền tải” - một kế hoạch hiện đại hóa hệ thống lưới điện quốc gia nhằm hỗ trợ mô hình năng lượng bền vững. Trong khi đó, Trung Quốc có giải pháp hợp tác quản trị để vừa bảo vệ ĐDSH, vừa đảm bảo sự chuyển đổi năng lượng. Các giải pháp quan trọng khác bao gồm việc đổi mới, kết hợp công nghệ và bảo vệ thiên nhiên. **ĐỖ TRĂNG**

Tai nạn thương tích luôn rình rập

Con số đáng chú ý trên được đưa ra trong Hội nghị khoa học quốc gia lần thứ 4 về phòng, chống tai nạn thương tích với chủ đề: “Giảm thiểu gánh nặng do thương tích: Hiệu quả của các chính sách và can thiệp bền vững” do Cục Quản lý Môi trường Y tế (Bộ Y tế) phối hợp với Trường Đại học Y tế công cộng tổ chức. Hội nghị quy tụ gần 200 đại biểu từ các Bộ, ngành, địa phương, cùng các chuyên gia đến từ Tổ chức Y tế Thế giới (WHO), Đại học Johns Hopkins, các tổ chức phi chính phủ quốc tế và Việt Nam.

Phát biểu tại Hội nghị, Thứ trưởng Bộ Y tế Lê Đức Luận nhận định tai nạn thương tích không chỉ gây ra những mất mát to lớn về sinh mạng mà còn tạo ra gánh nặng kinh tế và xã hội đáng kể, đặc biệt là ở các nước có thu nhập thấp và trung bình. Phòng, chống thương tích và bạo lực cũng là một trong những chỉ số quan trọng để đạt được các Mục tiêu Phát triển Bền vững.

Những năm qua, Việt Nam đã có nhiều nỗ lực trong công tác phòng, chống tai nạn thương tích, nhưng đây vẫn là một vấn đề đáng lo ngại. Theo số liệu của Bộ Y tế, trong giai đoạn từ năm 2019 đến 2023, mỗi năm có hơn 30.000 người Việt tử vong do tai nạn thương tích, chiếm khoảng 7% tổng số các ca tử vong từ mọi nguyên nhân. Trung bình mỗi ngày có hơn 80 người qua đời vì tai nạn thương tích.

Trong mô hình bệnh tật, mặc dù Việt Nam đang đối mặt với gánh nặng kép từ bệnh truyền nhiễm mới nổi và bệnh không lây nhiễm như ung thư, đái tháo đường và bệnh tim mạch, nhưng gánh nặng từ tai nạn thương tích cũng không thể bị xem nhẹ. Theo đó, tai nạn thương tích chiếm tỷ lệ hơn 11%, bệnh truyền nhiễm chiếm gần 16% và bệnh không lây nhiễm chiếm 73% trong mô hình bệnh tật.

Tai nạn thương tích là những sự việc xảy ra bất ngờ, không nằm trong dự tính, do tác nhân bên ngoài gây ra, dẫn đến thương tích cho cơ thể. Vì vậy, nguy cơ gặp phải tai nạn thương tích luôn tiềm ẩn và khó lường. Các loại tai nạn thương tích thường gặp có thể kể đến như tai nạn giao thông, đuối nước, đồ vỡ công trình, nhiễm độc, té ngã, tai nạn điện, bỏng, chấn thương thể thao và chấn thương do vật đâm cắt. Trong số đó, tai nạn giao thông, đuối nước và tai nạn lao động là những nguyên nhân chính gây ra các trường hợp tử vong.

Đối tượng của tai nạn thương tích rất đa dạng, bao gồm trẻ em, người lao động, người cao tuổi, người tham gia giao thông, người chơi thể thao và tất cả những người dân trong cộng đồng. Trong đó, trẻ em ở các lứa tuổi thường hiếu động, thích tò mò và nghịch ngợm, nhưng chưa có đủ kiến thức và

Để tai nạn thương tích không còn là gánh nặng

● Trẻ em - đối tượng rất dễ bị tai nạn thương tích. (Ảnh: BV Sản Nhi tỉnh Phú Thọ)

Tai nạn thương tích là một vấn đề y tế công cộng nghiêm trọng có ảnh hưởng đến sức khỏe và tính mạng của người dân trên toàn thế giới, đặc biệt tại các nước đang phát triển. Tại Việt Nam, số liệu thống kê từ các cơ sở y tế cho thấy, trung bình mỗi năm có khoảng hơn 1,1 triệu trường hợp bị tai nạn thương tích đến khám và điều trị tại cơ sở y tế.

kỹ năng để phòng tránh tai nạn, do đó, tai nạn thương tích ở trẻ em thường phổ biến nhất.

Đây cũng là đối tượng bị ảnh hưởng nghiêm trọng bởi tai nạn thương tích, mặc dù các biện pháp phòng ngừa đã và đang được triển khai, thực hiện. Thống kê của Cục Quản lý Môi trường cho thấy, mỗi năm, cả nước có hơn 370.000 trẻ em dưới 16 tuổi bị tai nạn thương tích, trong đó 6.600 trường hợp tử vong. Riêng tại TP HCM, trong năm 2023, có hơn 19.000 trường hợp tai nạn thương tích xảy ra ở trẻ em dưới 16 tuổi, trong đó có hơn 8.000 trường hợp xảy ra tại nhà. Như vậy, mỗi ngày, ở Việt Nam có hàng trăm trẻ em và người chưa thành niên bị tai nạn thương tích.

Tìm giải pháp hiệu quả giảm thiểu tai nạn thương tích

Trên thực tế, công tác phòng, chống tai nạn thương tích tại nước ta đã đạt được một số kết quả nhất định. Từ năm 2012 đến nay, tỷ suất tử vong do tai nạn

● Chuyên gia hướng dẫn các tình huống tại Hội nghị khoa học quốc gia lần thứ 4 về phòng, chống tai nạn thương tích. (Ảnh: Bộ Y tế)

Theo WHO, tai nạn thương tích chiếm tới 11% gánh nặng bệnh tật toàn cầu, trong đó 80% là ở các nước đang phát triển. Mỗi năm có 4,4 triệu người chết (chiếm gần 8% tổng số các trường hợp tử vong) và 78 triệu người tàn tật vĩnh viễn do tai nạn thương tích. Trong đó, tai nạn giao thông đường bộ, đuối nước, ngã và bạo lực là những nguyên nhân chính.

thương tích trên 100 nghìn dân đã giảm khoảng 28%; gần 500 xã, phường được công nhận là Cộng đồng an toàn trong phòng, chống tai nạn thương tích. Tuy nhiên, số trường hợp tử vong vẫn duy trì ở mức cao, còn nhiều nguy cơ tiềm ẩn gây tai nạn thương tích do biến đổi khí hậu, thiên tai, thảm họa... ngay cả tai nạn giao thông, tai nạn lao động cũng còn nhiều nguy cơ.

Chia sẻ về những khó khăn và thách thức trong công tác phòng, chống tai nạn thương tích ở Việt Nam hiện nay, Cục trưởng Cục Quản lý Môi trường Y tế Lương Mai Anh cho biết có nhiều yếu tố tác động. Về yếu tố khách quan, nguy cơ thương tích gia tăng trong môi trường sống liên quan đến quá trình đô thị hóa và công nghiệp hóa

nhấn mạnh, cùng với những yếu tố thiên tai và biến đổi khí hậu đang diễn biến khó lường.

Yếu tố chủ quan, chính quyền địa phương ở nhiều nơi chưa thực sự quan tâm và đầu tư đầy đủ cho công tác phòng, chống tai nạn thương tích. Nhiều nguyên nhân gây tai nạn như bỏng, hóc sặc ở trẻ em, té ngã ở người cao tuổi hay tự tử vẫn chưa được chú trọng và ưu tiên can thiệp. Hơn nữa, công tác thông tin và tuyên truyền còn hạn chế, khiến cho nhận thức về nguy cơ và biện pháp phòng ngừa tai nạn thương tích chưa sâu rộng.

Ngoài ra, đội ngũ cán bộ phòng, chống tai nạn thương tích tại các tuyến còn hạn chế về năng lực, trong khi năng lực sơ cứu tại chỗ chưa đáp ứng yêu

cầu khi xảy ra thương tích. Các nghiên cứu về tai nạn thương tích vẫn còn ít, chưa đủ để đánh giá hiệu quả của các chương trình can thiệp và dự phòng. Các số liệu nghiên cứu cũng chưa được tích hợp và chia sẻ trong hệ thống giám sát tai nạn thương tích chung.

Đối mặt với những khó khăn và thách thức nêu trên, Việt Nam cần tiếp tục nỗ lực và đầu tư mạnh mẽ hơn nữa để giảm thiểu tai nạn thương tích, đồng thời giảm thiểu tối đa những hậu quả mà chúng gây ra. Hiện nay, Việt Nam đã và đang xây dựng các chính sách và triển khai nhiều hoạt động nhằm giảm thiểu tai nạn thương tích, đặc biệt chú trọng đến đối tượng trẻ em.

Về phần chính sách: Luật Khám, chữa bệnh số 15/2023/QH13 đã quy định cụ thể về hoạt động cấp cứu ngoại viện; Luật Trật tự, an toàn giao thông đường bộ và Luật Đường bộ được thông qua ngày 27/6/2024 đã đưa vào một số điểm mới liên quan đến quy định về thiết bị an toàn của trẻ em; Bộ Y tế đang đề xuất các nội dung liên quan đến các biện pháp can thiệp hiệu quả và sơ cứu tai nạn thương tích trong Luật Phòng bệnh; chương trình quốc gia phòng, chống tai nạn, thương tích trẻ em giai đoạn 2021 - 2030 và một số chương trình và dự án can thiệp dựa vào bằng chứng theo khuyến nghị của Tổ chức Y tế thế giới.

Song song với đó, các hoạt động liên quan cũng được triển khai đồng bộ và mạnh mẽ giữa các ban, Bộ, ngành nhằm nâng cao hiệu quả công tác phòng, chống tai nạn thương tích. Bao gồm cả việc nâng cao nhận thức cộng đồng về an toàn, tổ chức các khóa đào tạo và hội thảo nhằm trang bị kiến thức và kỹ năng cần thiết để phòng ngừa tai nạn. Việc nắm vững kiến thức về cách phòng ngừa tai nạn thương tích là một phần quan trọng trong việc bảo vệ sức khỏe và sự an toàn của cộng đồng. Việc nâng cao kiến thức người dân về dự phòng tai nạn thương tích là chìa khóa giảm thiểu tai nạn thương tích nhập viện và tử vong do tai nạn thương tích.

Đơn cử trong công tác phòng, chống đuối nước trẻ em, Bộ Y tế đã tham gia ký kết Kế hoạch liên ngành về Phòng, chống đuối nước trẻ em giai đoạn 2022 - 2030, phối hợp với Bộ Lao động - Thương binh và Xã hội cùng 9 Bộ, ngành và các tổ chức đoàn thể liên quan. Thời gian tới, Bộ Y tế sẽ tiếp tục hoàn thiện các văn bản quy phạm pháp luật, đề án liên quan (Luật Phòng bệnh, đề án phát triển y tế trường học) và tăng cường triển khai các can thiệp cụ thể như dạy bơi, loại bỏ nguy cơ thương tích tại nhà, trường học, nơi công cộng song song với triển khai truyền thông nâng cao nhận thức về phòng, chống tai nạn thương tích trên các kênh truyền thông và tại cơ sở y tế.

LINH CHI

KHI TRẺ EM LÊN TIẾNG

Nhóm quyền giúp tạo ra “khiên chắn” bảo vệ trẻ em

Công ước Liên hợp quốc về quyền trẻ em (CRC) thừa nhận các quyền của trẻ em được bày tỏ quan điểm về những vấn đề có liên quan tới các em và quyền được mọi người lắng nghe những quan điểm này. Theo Điều 12 khoản 1 của Công ước Liên hợp quốc về quyền trẻ em: “Các quốc gia thành viên phải bảo đảm cho trẻ em có đủ khả năng hình thành quan điểm riêng của mình, được quyền tự do bày tỏ những quan điểm đó về tất cả mọi vấn đề có ảnh hưởng đến trẻ em, những quan điểm của trẻ em phải được coi trọng một cách thích ứng với độ tuổi và độ trưởng thành của trẻ em”. Như vậy, quan điểm và quy định này đòi hỏi trước hết Chính phủ của quốc gia thành viên có trách nhiệm và chủ động để người lớn nói chung, những người phục vụ trong bộ máy nhà nước nói riêng, luôn tìm hiểu và cân nhắc ý kiến của trẻ em trong mọi vấn đề có ảnh hưởng đến cuộc sống của các em.

Đảng và Nhà nước Việt Nam luôn có quan điểm và chính sách nhất quán về quyền trẻ em. Sau khi tham gia ký kết các điều ước quốc tế về quyền con người nói chung và quyền trẻ em nói riêng, đặc biệt là Công ước Liên hợp quốc về quyền trẻ em năm 1989 và hai Nghị định thư bổ sung năm 2000, Nhà nước Việt Nam đã tích cực nội luật hóa các quy định của hệ thống pháp luật quốc tế về quyền trẻ em vào trong hệ thống pháp luật quốc gia, đồng thời đẩy mạnh triển khai, thực thi chính sách bảo đảm quyền trẻ em.

Quyền tham gia là một trong 4 nhóm quyền cơ bản của trẻ em được quy định tại Luật Trẻ em 2016. Thực hiện quyền tham gia của trẻ em là thực hiện quyền con người, quyền công dân theo tinh thần Hiến pháp năm 2013 nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam. Quyền tham gia của trẻ em bao gồm quyền được tiếp cận thông tin phù hợp lứa tuổi, được kiến nghị, bày tỏ ý kiến, quan điểm riêng của mình về các vấn đề về trẻ em; quyền được người lớn lắng nghe và phản hồi các kiến nghị, ý kiến của mình; quyền được tham gia vào quá trình ra quyết định; quyền được kết giao, được thành lập hoặc tham gia các nhóm, hiệp hội và tham gia các hoạt động xã hội lành mạnh, phù hợp. Sự tham gia của trẻ em là việc trẻ em được tiếp cận thông tin, được bày tỏ ý kiến, được lắng nghe, được tôn trọng, được kết giao, được thành lập hoặc tham gia các nhóm và hiệp hội, được bàn bạc và quyết định... trong mọi vấn đề có liên quan đến bản thân trẻ. Quyền tham gia giúp trẻ em chủ động và tích cực trong cuộc sống, có cơ hội thể hiện và hiểu được cảm nghĩ, nhu cầu của chính mình. Từ đó nhận thức được quyền, được trao quyền, được bảo vệ và học cách tự bảo vệ mình.

Nói cách khác, việc trẻ em có các kỹ năng thực hiện quyền tham gia có ý nghĩa quan trọng trong việc phòng, chống xâm hại trẻ em. Bởi, khi một đứa trẻ có những kỹ năng để trình

QUYỀN THAM GIA CỦA TRẺ EM:

Quan trọng và cần thiết phải thực thi

● Các đại biểu thiếu nhi tham gia Phiên họp gia đình Quốc hội trẻ em lần thứ 1 năm 2023. (Nguồn: doanthanhvien.vn)

Để trẻ em trở thành những công dân có trách nhiệm với đất nước và cộng đồng, đồng thời với việc phát hiện, đào tạo các tiềm năng của mỗi đứa trẻ, cần khuyến khích trẻ lên tiếng về mọi vấn đề mà trẻ nhận thức được. Chính vì thế, quyền tham gia của trẻ em là một trong 4 nhóm quyền cơ bản theo Công ước quốc tế về quyền trẻ em mà Việt Nam là thành viên và được quy định tại hệ thống pháp luật về trẻ em ở Việt Nam.

bày ý kiến, suy nghĩ của mình, tham gia đóng góp vào các hoạt động liên quan đến trẻ em, được tiếp cận thông tin phù hợp lứa tuổi thì sẽ dễ dàng tiếp cận những kiến thức, kỹ năng phòng, chống xâm hại cho bản thân. Có kỹ năng thực hiện quyền tham gia, trẻ sẽ năng động, có vốn kiến thức sâu rộng hơn về cuộc sống, có thể dễ dàng trình bày ý kiến của mình một cách thuyết phục. Vì thế, dù không phải là những kỹ năng hay kiến thức trực tiếp nhưng kỹ năng về thực hiện quyền tham gia tạo cơ sở, tiền đề vững chắc cho trẻ phòng, chống xâm hại.

Tạo môi trường khuyến khích sự tham gia của trẻ em

Nhìn ở góc độ quy mô và cơ cấu dân số thì hầu hết các quyết định của Chính phủ, dù ở cấp Trung ương hay địa phương đều có các mức độ ảnh hưởng trực tiếp hoặc gián tiếp đến trẻ em. Theo bài viết “Quyền tham gia của trẻ em vào quá trình ra quyết định” đăng tải trên Cổng thông tin điện tử Bộ LĐ-TB&XH thì để trẻ em có thể tham gia vào các quá trình ra quyết định một cách dân chủ thì quyền tham gia của trẻ em phải được thể chế

Theo Pháp luật Việt Nam
Quyền trẻ em có thể chia làm 4 nhóm quyền

Quyền được bảo vệ
Trẻ em được bảo vệ khỏi bạo lực, xâm hại, sao lãng, bỏ rơi, và không sử dụng lao động trẻ em.

Quyền được phát triển
Trẻ em được giáo dục, vui chơi, giải trí, được phát triển những khả năng và sở thích của mình.

Quyền được tham gia
Trẻ em được tiếp nhận thông tin phù hợp, được lắng nghe, được tham gia hội họp, được nêu ý kiến trong những quyết định liên quan đến trẻ.

Quyền sống còn
Trẻ em được quyền sống bình thường và được đáp ứng những điều kiện cần thiết nhất để tồn tại và phát triển.

● Các nhóm quyền của trẻ em. (Nguồn: CRD Vietnam)

hóa thông qua quy định pháp luật, cơ chế hoạt động của các tổ chức của trẻ em, quy chuẩn các hoạt động có sự tham gia của trẻ em. Các cơ quan nhà nước, các tổ chức xã hội, nhà trường, gia đình và truyền thông đại chúng đều là các môi trường khuyến khích sự tham gia của trẻ em nói chung và vào các quá trình ra quyết định nói riêng.

Cụ thể, Quốc hội khi thực hiện các chức năng cơ bản là lập pháp, giám sát và quyết định các chính sách lớn của quốc gia, cần thực hiện nguyên tắc lợi ích tốt nhất của trẻ em, không chỉ trong các chương trình nghị sự, các nghị quyết tác động trực tiếp đến trẻ em (y tế, giáo dục, phúc lợi xã hội, bảo vệ trẻ em...) mà có thể còn trong hầu hết các quyết định khác (thuế, quy hoạch, phân bổ ngân sách...) để đảm bảo trẻ em không bị đặt sau mọi việc khi các em là nguồn nhân lực tương lai mang lại sự phát triển bền vững của quốc gia.

Các quyết định và chính sách do Chính phủ và các Bộ ban hành, tổ chức và thanh tra, kiểm tra việc thực hiện có tác động trực tiếp đến sự sống còn, phát triển hài hòa,

được bảo vệ an toàn của mọi trẻ em; trẻ em còn chịu tác động của sự thay đổi trong cộng đồng, gia đình do các chính sách cụ thể và quyết định hành chính tạo ra. Vì thế, trong việc soạn thảo luật pháp, chính sách; khởi xướng các mô hình, đưa ra quy chuẩn... cần phải tạo được cơ chế tham vấn, cân nhắc ý kiến của người dân, đặc biệt các nhóm đối tượng chịu tác động trực tiếp, trong đó có trẻ em, để đảm bảo nguyên tắc vận hành của một Nhà nước của dân, do dân và vì dân. Quan điểm, ý kiến, nguyện vọng của trẻ em cũng cần được phản ánh trong công tác thu thập số liệu và các nghiên cứu tiên khả thi. Cần tiến hành việc phân tích tác động của các chính sách lớn và phân bổ ngân sách, nhân lực đến cuộc sống của người dân mà trong đó trẻ em là một hợp phần tất yếu. Trong các đánh giá này, ý kiến của trẻ em cần được thu thập và cân nhắc.

Ở góc độ Hội đồng Nhân dân và Ủy ban Nhân dân các cấp, xu hướng phân cấp, phân quyền trong hệ thống quản lý nhà nước làm cho các quyết định và chính sách ở cấp địa phương có tác động mạnh mẽ

hơn đến đời sống trẻ em. Thêm nữa, cơ quan quản lý nhà nước địa phương lại là nơi hoạch định, ban hành và đôn đốc thực hiện các kế hoạch kinh tế - xã hội ngắn hạn và hàng năm. Do đó, mức độ lồng ghép và thực hiện các mục tiêu vì trẻ em trong kế hoạch kinh tế - xã hội địa phương cũng như trong kế hoạch ngành tùy thuộc nhiều vào nhận thức về vị trí, vai trò của trẻ em và thực hiện quyền trẻ em của đội ngũ lãnh đạo, quản lý và tham mưu của các cơ quan quản lý nhà nước ở địa phương.

Hệ thống tổ chức Đội TNTP Hồ Chí Minh hiện nay là môi trường lý tưởng để trẻ em là đội viên thực hiện quyền tham gia của mình. Để Đội TNTP Hồ Chí Minh thực sự là tổ chức thực hiện quyền tham gia của trẻ em, các nội dung công tác, phong trào thiếu niên, nhi đồng do Đội làm nòng cốt cần phải được tham vấn trẻ em một cách rộng rãi. Trong Hội đồng Đội ở Trung ương và các cấp cần có đại diện đội viên được trẻ em bầu chọn để đại diện cho tiếng nói, nguyện vọng của trẻ em trong việc điều hành công tác Đội và phong trào thiếu niên, nhi đồng.

Tại trường học, thực hiện phong trào “Trường học thân thiện, học sinh tích cực” trước hết cần bắt đầu từ tạo cơ hội và điều kiện cho học sinh tham gia vào việc ra quyết định trong trường học, lớp học; sử dụng nhiều hơn các tiết học dưới hình thức hội thảo; thúc đẩy sự chọn cử dân chủ và luân phiên lớp trưởng, lớp phó, tổ trưởng và các chức danh chỉ huy Đội TNTP. Nếu quyền tham gia của trẻ em được tiên phong thực hiện trong môi trường học đường thì mỗi trường học sẽ là một đơn vị cung cấp ý kiến, nguyện vọng của trẻ em vào quá trình phát triển chính sách và ra quyết định của chính quyền địa phương và của các Bộ, của Chính phủ.

Gia đình được ghi nhận là môi trường trước hết, không thể thay thế về trách nhiệm, chức năng và khả năng chăm sóc, giáo dục, bảo vệ trẻ em. Một quyết định được đưa ra và được thực hiện trong gia đình không chỉ ảnh hưởng tức thì đến trẻ mà còn hình thành ở trẻ cách hiểu và lắng nghe người khác cũng như cách giải quyết các xung đột về lợi ích. Vì thế, mấu chốt của việc gia đình tạo điều kiện để trẻ tham dự vào việc ra quyết định hoặc giải quyết các vấn đề của gia đình trước hết ở thời gian cha mẹ dành cho trẻ và cách mà cha mẹ chuyện trò, cư xử với trẻ...

Tựu trung lại, thực tế đã và đang chứng minh, việc cho phép trẻ em tham gia vào công việc của cộng đồng, xã hội và Nhà nước không bao giờ là quá sớm. Trẻ em yêu thích và quan tâm những vấn đề chính trị, xã hội càng rộng lớn thì trách nhiệm công dân của các em càng được định hình vững chắc. Trải nghiệm tham gia vào các quá trình ra quyết định và chấp hành các quyết định sẽ gieo vào mỗi đứa trẻ, cũng là mỗi công dân trẻ tuổi, ý thức chia sẻ, trách nhiệm gánh vác và tinh thần tự chịu trách nhiệm trước cộng đồng, xã hội.

HỒNG MINH - HUƠNG GIANG

KHI TRẺ EM LÊN TIẾNG

Hành trình chinh phục “nhóm quyền khó thực thi” của trẻ em

Từ Hội đồng trẻ em đến Quốc hội trẻ em

Thực tế cho thấy, việc thực thi nhóm quyền tham gia của trẻ em trong bối cảnh xã hội còn nhiều quan niệm xưa cũ, cổ hủ như: trẻ con thì biết gì, con cái không được cãi lời cha mẹ, cha mẹ đặt đâu con ngồi đấy... không hề dễ dàng. Tuy nhiên, với sự nỗ lực bền bỉ của Chính phủ Việt Nam, hiện nay nhóm quyền được tham gia nói riêng và công tác đảm bảo quyền trẻ em nói chung đã được đánh giá cao.

Minh chứng là ngày 8/4/2024, tại trụ sở Phái đoàn Thường trực Việt Nam tại Liên hợp quốc ở New York, bà Rana Flowers, Trưởng đại diện Quỹ Nhi đồng Liên hợp quốc (UNICEF) tại Việt Nam đã đánh giá cao Việt Nam đạt được nhiều thành tựu phát triển kinh tế - xã hội đáng tự hào, đặc biệt trong việc triển khai thực hiện chính sách ưu tiên về chăm sóc và bảo vệ trẻ em, trong đó có việc đảm bảo thực thi các quyền trẻ em.

Thời gian vừa qua, đã có một loạt sự kiện minh chứng cho việc trẻ em Việt Nam đã đạt nhiều thành tựu trong hành trình thực thi quyền trẻ em nói chung và quyền tham gia của trẻ em nói riêng từ xây dựng ý thức đến cất tiếng nói. Mở đầu là Phiên họp giả định Quốc hội trẻ em lần thứ II - năm 2024 do Trung ương Đoàn, Hội đồng Đội Trung ương chủ trì, phối hợp với Ủy ban Văn hoá, Giáo dục của Quốc hội và các cơ quan liên quan vừa tổ chức vào cuối tháng 9/2024. 306 đại biểu trẻ em tham gia phiên họp đã thảo luận về 2 chủ đề: “Phòng, chống bạo lực học đường” và “Phòng, chống tác hại của thuốc lá, chất kích thích, nhất là trong môi trường học đường”.

Em Thảo Mí Phênh - đại biểu trẻ em tới từ Trường Phổ thông dân tộc bán trú THCS Lũng Chinh, Mèo Vạc, Hà Giang, huyện Mèo Vạc, tỉnh Hà Giang cho biết: “Năm nay, em được các thầy, cô giáo đề cử và được trở thành một đại biểu của Phiên họp giả định Quốc hội trẻ em lần thứ II. Ở trường em, có nhiều bạn học xong lớp 9 không còn được đi học nữa. Ước mong của em muốn chia sẻ với các cô, các chú, các bác ở đây là mong em và các bạn được đi học đầy đủ, trong một môi trường không có bạo lực học đường, không bị ảnh hưởng bởi tác hại của thuốc lá điện tử hay các chất kích thích”.

Em Nguyễn Thủy Tiên - Chủ tịch Hội đồng trẻ em tỉnh Quảng Trị chia sẻ: “Em tham gia Hội đồng trẻ em tỉnh Quảng Trị từ lớp 4. Hội đồng trẻ em tỉnh Quảng Trị là một mô hình nhằm thúc đẩy sự tham gia của trẻ em, từ đó làm cầu nối để gia đình, nhà trường và các bác lãnh đạo có thể lắng nghe những ý kiến của trẻ em. Theo em nhận thấy, đối với trẻ em tỉnh Quảng Trị nói riêng và trẻ em cả nước nói chung, hai chủ đề của phiên họp giả định lần này cũng là hai vấn đề rất cấp bách, rất phổ biến thường thấy trong đời sống của trẻ em”...

Cũng cần biết rằng, để tiến tới các Phiên họp giả định Quốc hội trẻ

● Quang cảnh Phiên họp giả định Quốc hội trẻ em. (Nguồn: MOET)

● Trong khuôn khổ kỷ niệm ngày Quốc tế Trẻ em gái 11.10, Bộ GD&ĐT đã phối hợp cùng Tổ chức Plan International Việt Nam tổ chức buổi họp giả định Trao cơ hội để trẻ em gái thể hiện vai trò lãnh đạo. (Ảnh: Hà Minh)

● Hà Anh chia sẻ trong buổi thảo luận giữa Đại sứ Thụy Điển Johan Ndisi, Giám đốc Quốc gia tổ chức Plan International Việt Nam Migena Shulla và các cán bộ hai tổ chức. (Ảnh: Quế Chi)

Hệ thống pháp luật của Việt Nam hiện hành về quyền trẻ em dựa trên 4 nhóm quyền bao gồm: nhóm quyền được sống; nhóm quyền được phát triển; nhóm quyền được bảo vệ; nhóm quyền được tham gia. Trong bối cảnh xã hội còn nhiều quan niệm xưa cũ, cổ hủ thì đây được đánh giá là “nhóm quyền khó thực thi nhất”.

em, thì trước đó, Hội đồng trẻ em các tỉnh, thành đã và đang là diễn đàn để trẻ em cất lên tiếng nói của mình. Thực hiện các chủ trương của Đảng, chính sách, pháp luật của Nhà nước về công tác bảo vệ, chăm sóc, giáo dục trẻ em và nhiệm vụ đại diện, tiếng nói, nguyện vọng của trẻ em theo quy định của Luật Trẻ em, thời gian qua, T.Ư Đoàn, Hội đồng Đội T.Ư đã chủ động phối hợp với các ban, Bộ, ngành T.Ư, các cơ quan, tổ chức hoạt động trong lĩnh vực trẻ em hướng dẫn các tỉnh, thành đoàn, Hội đồng Đội các tỉnh, thành phố xây dựng và vận hành mô hình Hội đồng trẻ em. Đến nay, cả nước đã có 17 Hội đồng trẻ em cấp tỉnh, 40 Hội đồng trẻ em cấp huyện và 4 Hội đồng trẻ em cấp xã.

Hoạt động của mô hình được triển khai với nhiều hình thức đa dạng, phong phú, sáng tạo, thiết thực tại cơ sở đã trở thành một kênh thông tin hiệu quả, chính thống để trẻ em gửi gắm tâm tư, nguyện vọng.

Thông qua các kỳ họp Hội đồng trẻ em, các thành viên Hội đồng trẻ em đã được trau dồi, nâng cao kỹ năng, phát huy tinh thần đoàn kết, học tập lẫn nhau; là môi trường rèn luyện kiến thức chính trị - xã hội, kỹ năng hiệu quả. Nhiều kiến nghị, đề xuất của trẻ em đã được các cấp chính quyền tiếp thu trong quá trình ban hành các chính sách cụ thể về các vấn đề liên quan đến trẻ em. Tháng 11/2023, Ban Bí thư T.Ư Đoàn đã ban hành Kết luận về việc tăng cường triển khai mô hình “Hội

đồng trẻ em” giai đoạn 2023 - 2027 và đặt mục tiêu phấn đấu đến cuối năm 2027, 100% tỉnh, thành phố thành lập Hội đồng trẻ em cấp tỉnh.

Trao quyền cho trẻ em gái

Trong khuôn khổ kỷ niệm Ngày Quốc tế Trẻ em gái 11/10 vừa qua, Bộ GD&ĐT đã phối hợp cùng Tổ chức Plan International Việt Nam tổ chức buổi họp giả định “Trao cơ hội để trẻ em gái thể hiện vai trò lãnh đạo”. Hoạt động diễn ra trong khuôn khổ dự án Sức khỏe Thanh thiếu niên Việt Nam giai đoạn 2 (2023 - 2025) do Bộ GD&ĐT phối hợp cùng Tổ chức Plan International Việt Nam triển khai thực hiện.

Trong vai Phó Vụ trưởng Vụ Giáo dục Thể chất, em N.B.Ngọc

(sinh viên Trường Đại học Kinh tế Quốc dân) đặt câu hỏi cho đại diện các trường về thực trạng sử dụng thuốc lá điện tử trong môi trường học đường. Em N.H.Giang, đóng vai Hiệu trưởng giả định Trường THCS Nguyễn Huy Tưởng cho biết, tình trạng này hiện nay đang gia tăng một cách đáng báo động. Trước đây hầu hết đối tượng sử dụng rơi vào học sinh lớp 8 - 9, nhưng hiện nay, nhiều em lớp 6 và 7 cũng đã và đang dễ dàng tiếp cận. Học sinh có thể không hút ở lớp mà chuyển tay nhau sử dụng vào giờ ra chơi hoặc sau giờ học, nhiều em đã lén lút ra sau lớp hoặc vào nhà vệ sinh để sử dụng.

Xoay quanh chủ đề cải thiện chất lượng dịch vụ y tế học đường, em N.M.Hùng trong vai trò điều phối viên giả định của dự án Sức khỏe Thanh thiếu niên Việt Nam nhấn mạnh: “Đề phòng y tế học đường đáp ứng sự hài lòng của học sinh, cần đảm bảo các tiêu chí như đáp ứng nhu cầu khám, chữa bệnh, công khai thủ tục, bảo mật thông tin và có thái độ nhân viên thân thiện, chu đáo. Nhân viên y tế cần được đào tạo kỹ năng chuyên môn và giao tiếp với học sinh, cùng với việc thiết lập quy định làm việc rõ ràng”.

Phát biểu tại sự kiện, TS. Nguyễn Nho Huy - Phó Vụ trưởng Vụ Giáo dục Thể chất, Bộ GD&ĐT nhận định: “Bộ GD&ĐT ghi nhận và sẽ tổng hợp, xem xét tất cả các ý kiến đóng góp ngày hôm nay trong quá trình xây dựng chính sách liên quan. Đối với nội dung thuốc lá thế hệ mới, bên cạnh việc kiểm soát hoạt động nhập khẩu, mua bán, thì việc tuyên truyền về tác hại của thuốc lá với học sinh, cả trên phương diện sức khỏe và ý thức chấp hành pháp luật, là vô cùng quan trọng... Đồng thời mong muốn của các em về một phòng y tế trường học thân thiện là một mong muốn chính đáng. Tới đây, Vụ Giáo dục thể chất sẽ tiếp tục phối hợp với Tổ chức Plan International Việt Nam và các đối tác để xây dựng hướng dẫn kỹ thuật này để thí điểm trong dự án và làm cơ sở nhân rộng trong toàn quốc”.

“Trao quyền cho trẻ em gái - Girls Takeover 2024” là một sáng kiến được Đại sứ quán Thụy Điển và Tổ chức Plan International Việt Nam tổ chức hàng năm nhằm thúc đẩy bình đẳng giới thông qua việc trao quyền cho trẻ em gái và nữ thanh niên trải nghiệm các vai trò lãnh đạo. Năm nay, Hà Anh (20 tuổi, sinh viên Đại học Luật Hà Nội) đã có một ngày đóng vai Đại sứ Thụy Điển Johan Ndisi. Bên cạnh việc trải nghiệm một ngày làm Đại sứ, Hà Anh còn có cơ hội được tham gia vào một cuộc thảo luận vô cùng ý nghĩa xoay quanh chủ đề tạo cơ hội và trao quyền lãnh đạo cho phụ nữ và trẻ em gái. Chia sẻ sau ngày trải nghiệm, Hà Anh cho biết: “Girls Takeover 2024 là minh chứng cho tiềm năng to lớn của trẻ em gái và nữ thanh niên việc dẫn dắt và tạo ra những thay đổi tích cực. Chương trình này trao cho chúng tôi cơ hội để cất lên tiếng nói của mình, đối mặt với các thách thức và hành động tìm ra những giải pháp thiết thực”... **MINH DƯƠNG**

Nỗ lực để tất cả trẻ em đều biết và thực thi quyền của mình
Tiếp nối Báo cáo khảo sát “Tiếng nói trẻ em Việt Nam” năm 2020, Viện Nghiên cứu Quản lý Phát triển bền vững (MSD) và Tổ chức Cứu trợ Trẻ em tại Việt Nam (SC) vừa công bố Báo cáo khảo sát “Đánh giá sự tham gia của trẻ em Việt Nam” năm 2024. Khảo sát được thực hiện tại 6 tỉnh, thành phố ở cả 3 miền Bắc - Trung - Nam gồm: Yên Bái, Hà Nội, Đà Nẵng, Kon Tum, TP HCM và Đồng Tháp trong thời gian từ tháng 12/2023 đến tháng 05/2024, với sự tham gia chia sẻ ý kiến từ 831 trẻ em, trong đó 50 có trẻ em khuyết tật và trẻ em LGBTQI+, cùng với phụ huynh, người chăm sóc và các bên liên quan. Theo báo cáo, sự tham gia của trẻ em ở gia đình có những lát cắt tích cực thể hiện qua tỷ lệ khá cao trẻ em thường xuyên và rất thường xuyên được lắng nghe/tôn trọng ý kiến từ cha mẹ (56,7%). Báo cáo cũng cho thấy trẻ em nam có xu hướng được lắng nghe nhiều hơn; tại trường học là nơi trẻ em tiếp cận thông tin và hoạt động xã hội, nhưng chưa có nhiều cơ hội để các em được tự tin bày tỏ ý kiến (63% học sinh chưa bao giờ trao đổi với lãnh đạo trường); tại cộng đồng, mức độ tham gia của trẻ em còn khá thấp (trên thang điểm từ 1 - 5, chưa có hoạt động nào đạt điểm trung bình từ 3 trở lên cho thấy sự tự chủ và tham gia của trẻ em tại cộng đồng còn hạn chế hơn so với gia đình và trường học).
Theo bà Phạm Thị Thủy - Trưởng phòng phát triển tham gia của trẻ em, Cục Trẻ em, Bộ LĐ-TB&XH, thời gian vừa qua quyền trẻ em đã được các cơ quan, Bộ, ngành, tổ chức rất quan tâm, Bộ LĐ-TB&XH đã tổ chức truyền thông về quyền trẻ em, xây dựng các tờ rơi, tờ gấp về quyền và bổn phận của trẻ em, đồng thời tổ chức hội thảo, tọa đàm về quyền trẻ em. Tuy nhiên, con số 20,1% trẻ em chưa từng nghe và biết đến về quyền trẻ em, chúng ta cũng phải thấy rằng cần tăng cường công tác truyền thông hơn nữa, tập huấn cho trẻ em, nhất là trẻ em trong nhà trường.

KHI TRẺ EM LÊN TIẾNG

Tiếng nói của trẻ em về những vấn đề “nóng”

Trẻ em bắt chước người lớn hút thuốc

Một con số thống kê cho thấy, chỉ sau 5 năm (2015 - 2020), tỉ lệ người trưởng thành (15 tuổi trở lên) sử dụng thuốc lá điện tử tăng 18 lần, từ 0,2% lên 3,6%. Theo nghiên cứu tại 11 tỉnh, thành phố, tỉ lệ sử dụng thuốc lá điện tử trong học sinh 13 - 15 tuổi tăng từ 3,5% năm 2022 lên 8% năm 2023. Bên cạnh đó, chỉ trong năm 2023 đã có hơn 1.200 ca nhập viện do sử dụng thuốc lá điện tử.

Tại tổ thảo luận số 12 của Phiên họp giả định Quốc hội trẻ em lần II - năm 2024, Đại biểu trẻ em Hoàng Hà Linh (Đoàn Hà Giang) cho hay, có nhiều nguyên nhân khiến học sinh hút thuốc lá điện tử như thiếu bản lĩnh, muốn tìm thú vui mới lạ, chúng tỏ bản thân trưởng thành, bắt chước người lớn, việc mua bán dễ dàng... Đại biểu Trần Bảo Châu (Đoàn Hà Nam) nhận định, chính các quảng cáo thuốc lá điện tử “an toàn hơn” thuốc lá truyền thống, nhiều hương vị đa dạng, thiết kế bắt mắt thu hút thanh, thiếu niên. Ngoài giáo dục, truyền thông về tác hại, cơ quan chức năng phải quản lý chặt chẽ quảng cáo bán thuốc lá điện tử, siết chặt kiểm tra độ tuổi người mua.

Cụ thể hơn, Đại biểu Lê Hoàng Nguyên (Vĩnh Long) nêu giải pháp xác minh người mua bằng dấu vân tay, Face ID (nhận diện khuôn mặt) để tránh trẻ mượn căn cước công dân của người lớn để mua thuốc lá điện tử. Với tranh luận con có thể lợi dụng lúc cha mẹ ngủ để lấy trộm vân tay, Lê Hoàng Nguyên đề xuất có thể thêm mã định danh nếu hai giải pháp kia thất bại. Về lâu dài, theo Đại biểu, cơ quan công an cần làm rõ hơn việc có thực sự các hàng quán, siêu thị chỉ bán thuốc lá cho người lớn hay bán cho cả trẻ em để xử lý nghiêm...

Đại biểu Nguyễn Ngọc Diệp (Đoàn Bình Định) nêu ý kiến, Bộ Thông tin và Truyền thông phải kiểm soát quảng cáo, thông tin về thuốc lá điện tử. Các Bộ Công an, Công Thương cấm bán thuốc lá, chất kích thích gần trường học, khu dân cư, trung tâm thương mại, thậm chí tăng thuế.

Ở tổ thảo luận số 5, Đại biểu Lê Huyền Trang (Đoàn TP HCM) nêu quảng cáo thuốc lá, thuốc lá điện tử, chất kích thích công khai cả trên mạng xã hội, nhắm đến người trẻ như học sinh. Để hấp dẫn người mua, nhiều loại có mùi vị gây tò mò như vani, gà rán...

Đại biểu Hà Minh Dũng đến từ Thái Nguyên đề xuất, học sinh cần được trang bị kỹ năng sống để tự bảo vệ mình trước những cám dỗ từ xã hội. Các em cần học cách từ chối trước những lời mời gọi không lành mạnh. Điều này đòi hỏi sự giám sát chặt chẽ từ cả gia đình và nhà trường. Phụ huynh nên thường xuyên quan tâm, trò chuyện với con em mình, không chỉ về vấn đề học tập mà còn về các mối quan hệ xã hội và những thay đổi tâm lý trong quá trình trưởng thành.

● Các đại biểu trẻ em tham gia Phiên họp giả định Quốc hội trẻ em lần II. (Ảnh: T.Ư Đoàn)

Trong khuôn khổ Phiên họp giả định Quốc hội trẻ em lần thứ II năm 2024, 306 đại biểu thiếu nhi đã tham gia phiên thảo luận ở 12 tổ và chia sẻ nhiều ý tưởng sáng tạo về chủ đề “Phòng, chống tác hại của thuốc lá, chất kích thích, nhất là trong môi trường học đường” và “Phòng, chống bạo lực học đường”. Các em đại diện cho hàng triệu trẻ em cả nước đã đưa ra những vấn đề đang hiện hữu trong môi trường học đường của các em...

Đại biểu Biện Nguyễn Khôi Nguyên, đến từ Hà Tĩnh đề xuất các biện pháp xây dựng môi trường không khói thuốc, cấm buôn bán thuốc lá cho trẻ vị thành niên và tăng thuế đối với ngành công nghiệp thuốc lá và rượu, bia. Ngoài ra, nhà trường có thể phát triển một trò chơi mô phỏng hoặc mô hình trình diễn bằng kính thực tế ảo, giúp học sinh hiểu rõ hơn về tác hại của thuốc lá và các chất kích thích.

Phản biện lại, Đại biểu Đinh Thu Trà (Đoàn Quảng Ninh) cho rằng, đây là giải pháp không phải trường học nào cũng làm được. Theo Đại biểu này, việc tuyên truyền tác hại của thuốc lá, thuốc lá điện tử không chỉ cho học sinh, trẻ em mà cả người lớn. Chính người lớn hàng ngày hút thuốc lá, khiến trẻ em học theo. Nhìn người lớn hút, trẻ em sẽ nghĩ không có hại hoặc hút thuốc để chứng minh mình đã lớn...

Đại biểu Trần Lê Hà Vy (lớp 8A2, Trường THCS Quang Kim, huyện Bát Xát, tỉnh Lào Cai) vào vai Bộ trưởng Bộ Thông tin và Truyền thông giả định cho biết, Vy đã từng bắt gặp hình ảnh các bạn học sinh sử dụng thuốc lá điện tử như một thói quen. Em biết rằng bạn mua thuốc lá điện tử từ các anh chị khối trên và sử dụng với lý do theo phong trào. Sau sự việc trên, Vy đã tổ chức các hoạt động tuyên truyền trong nhà trường, nổi bật như phân vai xử lý tình huống, đặt các bạn vào vai trong chính trong câu

chuyện để hiểu và biết thêm nhiều kiến thức. Mỗi nhóm sẽ xây dựng một sơ đồ tư duy về vấn đề phòng, chống thuốc lá điện tử và chất kích thích... Vy cho rằng, nếu khó để kiểm soát người mua, chúng ta sẽ kiểm soát người bán. Theo đó, người bán bắt buộc phải yêu cầu người dùng cung cấp căn cước công dân đủ 18 tuổi trước khi mua những mặt hàng tương tự. Tiếp theo, Bộ Thông tin và Truyền thông cần chỉ đạo các ứng dụng mạng xã hội tăng cường giám sát, rà soát các hình ảnh trước khi người dùng đăng tải, hạn chế hết mức có thể hình ảnh xấu trên không gian mạng...

Mạng xã hội gây ra những lệch lạc về nhận thức

Bạo lực học đường là vấn đề nhức nhối của cả xã hội. Những vụ việc ngày càng gia tăng tại các trường học với mức độ nghiêm trọng. Theo báo cáo của Bộ GD&ĐT, năm 2022 - 2023 có đến 1.250 vụ việc với hơn 3.473 học sinh vi phạm, chưa kể những vụ việc chưa được thống kê trên thực tế. Đặc biệt, những vụ việc ngày càng trẻ hoá về độ tuổi và xảy ra với cả trẻ em khuyết tật, trẻ em vùng dân tộc thiểu số, trẻ em có hoàn cảnh khó khăn.

Đại biểu Võ Hoàng Bảo Ngọc đến từ tỉnh Bình Thuận đã chỉ ra rằng, sự kỳ thị về khác biệt ngôn ngữ là một trong những nguyên nhân chính gây ra tình trạng bất hòa trong trường học. Để giải quyết vấn đề này, em đề xuất nhà trường nên

tổ chức nhiều hoạt động tập thể, giúp các bạn học sinh hiểu rõ hơn về sự đa dạng văn hóa và cùng nhau vượt qua những khác biệt.

Bên cạnh đó, việc giáo dục học sinh về khó khăn của các bạn dân tộc thiểu số sẽ góp phần tạo ra một môi trường học tập đoàn kết, chia sẻ. Quốc hội cũng cần tiếp tục có thêm những chính sách cụ thể để hỗ trợ các vùng đồng bào dân tộc, giúp các bạn có cơ hội phát triển ngang bằng với các bạn khác.

Đại biểu Nguyễn Dương Khánh Hà đến từ Hải Dương cũng cho rằng, học sinh dân tộc thiểu số và trẻ em khuyết tật thường là những đối tượng dễ bị bắt nạt và kỳ thị nhất. Ngoài việc bị đánh, các bạn học sinh còn bị bắt nạt bằng lời nói, thường xuyên bị chế giễu và xúc phạm về những điểm khác biệt của mình. Điều này để lại những tổn thương sâu sắc về tâm lý cho các nạn nhân.

Để giải quyết vấn đề này, Khánh Hà đề xuất nhà trường cần tăng cường công tác tuyên truyền, giáo dục đạo đức và kỹ năng sống cho học sinh, đặc biệt là kỹ năng xử lý các tình huống liên quan đến bạo lực học đường. Cùng đó, việc tổ chức các hoạt động ngoại khóa và rèn luyện thể chất sẽ giúp học sinh gắn kết với nhau hơn, từ đó giảm thiểu tình trạng bắt nạt. Gia đình cũng cần dành thời gian quan tâm, chia sẻ và động viên con cái, giúp các em hình thành tính cách tốt đẹp, sẻ chia và đồng cảm với những bạn khó khăn.

Ngoài vấn đề bạo lực diễn ra tại trường học, bạo lực mạng cũng đang trở thành một vấn đề đáng báo động. Việc sử dụng mạng xã hội để công kích, đe dọa, thậm chí là quay video đăng tải hình ảnh người khác đã gây ra những hậu quả nghiêm trọng, khiến một số học sinh bị tổn thương về tâm lý, dẫn đến trầm cảm và muốn bỏ học.

Đại biểu Võ Hoàng Bảo Ngọc đến từ tỉnh Bình Thuận cho biết, thực trạng bạo lực học đường đang diễn ra khá phổ biến ở địa phương em sinh sống. Công nghệ 4.0, vốn được cho là công cụ hỗ trợ học tập, lại đang bị lợi dụng để thực hiện hành vi bạo lực học đường. Bên cạnh việc đăng tải hình ảnh, video làm nhục người khác, các hình thức bạo lực mạng khác còn bao gồm: tung tin đồn thất thiệt, lập các trang nhóm nói xấu, kích động bạo lực, gây ra những hậu quả đáng tiếc.

Theo em Nguyễn Ngọc Trúc Ly đến từ Hải Dương, để ngăn chặn tình trạng bạo lực học đường, gia đình cần quan tâm, lắng nghe và tạo không gian để trẻ chia sẻ những khó khăn. Cùng đó, nhà trường nên thường xuyên trao đổi với phụ huynh về tình hình của con em, thành lập các ban đại diện phụ huynh để tạo điều kiện cho phụ huynh tham gia vào công tác quản lý lớp học, đồng thời tổ chức các buổi tập huấn để trang bị cho phụ huynh những kiến thức cần thiết về phòng, chống bạo lực học đường. Đồng thời, tích hợp các chương trình giáo dục về kỹ năng sống vào chương trình học là cần thiết, nhằm trang bị cho học sinh khả năng tự giải quyết xung đột một cách khéo léo và hợp lý.

Điều đáng nói, trong các giải pháp để ngăn ngừa, đẩy lùi bạo lực học đường, các em đề cập tới việc tiếp tục thực hiện hiệu quả các chủ trương của Đảng, chính sách, pháp luật của Nhà nước về bảo vệ, chăm sóc trẻ em. Đẩy mạnh thực hiện Chương trình hành động quốc gia vì trẻ em; Chỉ thị của Thủ tướng Chính phủ về tăng cường công tác phối hợp nhà trường, gia đình và xã hội trong phòng, chống bạo lực học đường, phòng ngừa tội phạm và tệ nạn xã hội trong học sinh, sinh viên.

Chú trọng xây dựng văn hoá học đường. Triển khai hiệu quả mô hình “Trường học hạnh phúc” và phong trào “Thiếu nhi Việt Nam thi đua làm theo 5 điều Bác Hồ dạy”. Đề cao trách nhiệm nêu gương của thầy, cô giáo. Bố trí chuyên gia tư vấn tâm lý học sinh. Nâng cao hiệu quả các mô hình hỗ trợ trẻ em là nạn nhân của hành vi bạo lực. Ban hành Bộ quy tắc ứng xử về bảo vệ trẻ em trên không gian mạng trong năm 2025. Triển khai các giải pháp kỹ thuật để ngăn chặn, lọc các thông tin, hình ảnh có tính chất bạo lực trên không gian mạng. Phát huy vai trò, trách nhiệm của cha mẹ, người chăm sóc trẻ trong việc xây dựng gia đình hạnh phúc; quan tâm, đồng hành cùng trẻ em trong phòng, chống bạo lực học đường.

MIÊN THẢO

● Các đại biểu trẻ em tại phiên thảo luận Tổ. (Ảnh: PV)

KHI TRẺ EM LÊN TIẾNG

Phiên họp giả định nhưng ý kiến thật, vấn đề thật!

Vai trò trẻ em trong hoạt động chính trị - xã hội

Tháng 9/2023, lần đầu tiên Phiên họp giả định Quốc hội trẻ em diễn ra ngay tại Hội trường Diên Hồng (Hà Nội). Cũng như ở lần tổ chức đầu tiên, Phiên họp giả định Quốc hội trẻ em lần thứ II - năm 2024 khép lại với việc thông qua Nghị quyết, báo cáo kiến nghị của các đại biểu về thực trạng, giải pháp của hai vấn đề “nóng” bạo lực học đường và thuốc lá điện tử sẽ là cơ sở đề Quốc hội, Chính phủ và các ban, ngành, đoàn thể nghiên cứu, tiếp thu, có sự chuẩn bị tốt hơn trong quá trình ban hành các chính sách, pháp luật về những vấn đề liên quan.

Có thể nói, Quốc hội trẻ em là một trong những hình thức mà người lớn, tôn trọng tiếng nói của trẻ em. Những tiếng nói, đề xuất của trẻ em sẽ xuất phát từ chính ước mong, nguyện vọng trong sáng của các em. Dù chỉ là giả định, đóng vai nhưng các em sẽ mang tâm thế của đại biểu Quốc hội và các giải pháp, đề xuất là của chính các em. Đây là một mô hình hoạt động mới mẻ, tạo cơ hội trải nghiệm quý giá cho trẻ em tại cơ quan quyền lực cao nhất nước. Qua đó, trẻ em được tạo điều kiện phát huy năng lực tiềm ẩn, rèn giũa kỹ năng nêu quan điểm, tham gia vào quá trình ra quyết định.

Phát biểu tại Phiên họp giả định lần II năm 2024, Chủ tịch Quốc hội Trần Thanh Mẫn hoan nghênh, đánh giá cao T.Ư Đoàn và Hội đồng Đội T.Ư đã có sáng kiến tổ chức Phiên họp giả định Quốc hội trẻ em với mong muốn thúc đẩy sự tham gia sớm của trẻ em vào các hoạt động chính trị - xã hội. Khơi dậy trong trẻ em khát vọng cống hiến, không ngừng tu dưỡng, rèn luyện, trau dồi tri thức để trở thành công dân có trách nhiệm, vừa có đức, vừa có tài, có ước mơ, hoài bão lập nghiệp trong tương lai và đóng góp thật nhiều cho sự phát triển của đất nước.

Chủ tịch Quốc hội cho biết, sau Phiên họp thứ nhất năm 2023, một số kiến nghị của trẻ em đã được các Bộ, ngành quan tâm tổ chức thực hiện. Đảng, Nhà nước luôn dành sự quan tâm, chăm lo đặc biệt tới sự nghiệp bảo vệ, chăm sóc, giáo dục trẻ em. Tuy nhiên, bên cạnh những kết quả đạt được vẫn còn nhiều trở ngại khi trẻ em ở một số nơi còn gặp khó khăn trong tiếp cận những dịch vụ giáo dục, chăm sóc sức khỏe, đảm bảo dinh dưỡng; trẻ em bị bạo lực, bạo hành, xâm hại, tai nạn, thương tích còn xảy ra. Tình trạng bạo lực học đường, các loại thuốc lá thế hệ mới và chất kích thích đã và đang tác động tiêu cực tới sức khỏe thể chất, tinh thần của trẻ em. Vì vậy, Phiên họp giả định Quốc hội trẻ em lần thứ II đã lựa chọn hai chủ đề này là rất thiết thực, được dư luận xã hội quan tâm. Sau Phiên họp thứ nhất năm 2023, một số kiến nghị của trẻ em đã được các Bộ, ngành quan tâm tổ chức thực hiện.

● Chủ tịch Quốc hội Trần Thanh Mẫn với các đại biểu. (Ảnh: T.Ư Đoàn)

Những kiến nghị cụ thể về “Phòng, chống bạo lực học đường” và “Phòng, chống tác hại của thuốc lá và chất kích thích, đặc biệt trong môi trường học đường” đã được đưa vào Nghị quyết Phiên họp giả định Quốc hội trẻ em lần thứ II...

Chủ tịch Quốc hội nhấn mạnh: “Tôi rất ấn tượng về sự thể hiện của các cháu, dù nhỏ tuổi nhưng các cháu đã rất chịu khó nghiên cứu, tìm hiểu, phát biểu mạch lạc, phong thái tự tin, chững chạc. Nhiều câu hỏi đề xuất, kiến nghị giải pháp rất xác đáng; Quốc hội, Chính phủ và các ban, Bộ, ngành, đoàn thể sẽ nghiên cứu trong quá trình soạn thảo, ban hành chính sách, pháp luật, giải quyết các vấn đề có liên quan tới trẻ em”.

Chủ tịch Quốc hội Trần Thanh Mẫn chỉ ra những vấn đề cụ thể: Tiếp tục quán triệt sâu sắc và triển khai thực hiện tốt chủ trương, đường lối của Đảng, chính sách, pháp luật của Nhà nước về công tác bảo vệ, chăm sóc, giáo dục trẻ em. Rà soát để hoàn thiện chính sách pháp luật về phòng, chống bạo lực, xâm hại trẻ em, bạo lực học đường; phòng, chống tác hại của thuốc lá, thuốc lá điện tử, thuốc lá nung nóng. Đặc biệt là giải quyết những kiến nghị, đề xuất của trẻ em đã nêu tại Phiên họp năm 2024...

● Bộ trưởng Bộ GD&ĐT Nguyễn Kim Sơn trò chuyện với các em học sinh tham gia Phiên họp giả định Quốc hội trẻ em lần thứ 2 năm 2024. (Ảnh: MOET)

“Chúng tôi trân trọng tiếp thu ý kiến của các em để hoàn thiện các chính sách”

Phát biểu sau khi lắng nghe phiên chất vấn tại Quốc hội trẻ em 2024, Bộ trưởng Y tế Đào Hồng Lan cho biết: “Chủ đề các em lựa chọn là chủ đề rất nóng bỏng hiện nay. Đặc biệt xuất phát từ lắng nghe từ chính các em học sinh, các trường học”, bà Lan nhấn mạnh.

Theo Bộ trưởng Y tế, việc sử dụng thuốc lá mới, đặc biệt thuốc lá nung nóng, thuốc lá điện tử, rượu bia, chất ma túy, đe dọa rất lớn tới sức khỏe trẻ em cũng như chất lượng dân số, giống nòi. Bà Lan cho rằng, qua phiên họp giả định, càng khẳng định các đề xuất của Bộ Y tế trong việc cấm thuốc lá điện tử, thuốc lá nung nóng là đi đúng hướng khi có tới 78,27% các em tham gia khảo sát thống nhất cấm thuốc lá điện tử và thuốc lá nung nóng.

Sau khi đặt câu hỏi với đại biểu Quốc hội trẻ em và cả 306 đại biểu đều thống nhất với việc cấm thuốc lá điện tử, thuốc lá nung nóng, Bộ trưởng Y tế bày

tỏ: “Điều này thể hiện mong muốn của trẻ em và cần được các cơ quan Nhà nước nghiên cứu một cách nghiêm túc. Làm chính sách dựa trên thực tiễn và hướng tới thế hệ tương lai”...

Bộ trưởng Y tế nói sẽ tiếp thu các góp ý để hoàn thiện, tham mưu cơ chế, chính sách quản lý trong thời gian tới. “Tôi cũng mong các đại biểu Quốc hội khóa XV lắng nghe, tiếp thu ý kiến các em khi thông qua quyết sách giải quyết vấn đề thực tiễn đang đòi hỏi. Quan trọng hơn là để chúng ta có thể hệ mammals, thanh niên khỏe về thể chất và tâm hồn, đáp ứng yêu cầu phát triển đất nước”, bà Lan bày tỏ.

Đồng thời, Bộ trưởng Nguyễn Hồng Lan cho biết: “Năm vừa qua chúng tôi thống kê được hơn 1.000 trường hợp như vậy và các em cũng có những di chứng rất lâu dài đến sức khỏe”. Bộ trưởng phân tích, người sản xuất các loại thuốc lá điện tử, thuốc lá nung nóng có chính sách tiếp thị khách hàng mới, đặc biệt là phụ nữ và trẻ em, rất tinh vi thông qua mẫu mã, mùi hương...

Tổ chức Y tế Thế giới (WHO) cũng khẳng định tác hại của thuốc lá điện tử, thuốc lá nung nóng và các chất kích thích khác đối với trẻ em là vô cùng nghiêm trọng. “Chúng tôi đã cấp cứu rất nhiều trẻ em liên quan đến vấn đề hoang loạn, ảo giác, suy các bộ phận nội tạng. Chúng tôi trân trọng tiếp thu ý kiến của các em để hoàn thiện các chính sách, giải pháp ngăn chặn tác hại của thuốc lá nung nóng, thuốc lá điện tử và trình Chính phủ, Quốc hội thời gian tới”, người đứng đầu Bộ Y tế nhấn mạnh.

Hai chủ đề được thảo luận tại phiên họp năm nay cũng là hai chủ đề “nóng”, từng được nhiều đại biểu đề cập trên diễn đàn Quốc hội. Những kiến nghị từ phiên họp sẽ được tiếp thu trong quá trình xây dựng, hoàn thiện pháp luật cũng như trong hoạt động giám sát việc thực hiện quyền trẻ em theo Luật Trẻ em 2016.

Ngay tại Diễn đàn Quốc hội Trẻ em 2024, Bộ trưởng Y tế Đào Hồng Lan cũng hỏi ý kiến các em, đề nghị các em “biểu quyết” nên “cảm” hay “không cảm” đối với thuốc lá điện tử, thuốc lá nung nóng. Vì vậy, chắc chắn ý kiến, kiến nghị của các em rất được quan tâm, lắng nghe, tiếp thu khi xây dựng, hoàn thiện pháp luật về những vấn đề liên quan.

Những kiến nghị của đại biểu trẻ em đã được đưa vào dự thảo Nghị quyết phiên họp, trong đó nêu rõ: Quốc hội trẻ em sẽ trình Nghị quyết này tới Quốc hội nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam, Chính phủ và các Bộ, ngành, các tổ chức chính trị - xã hội, các địa phương. Quốc hội trẻ em mong muốn được các cấp, các ngành quan tâm; góp phần thực hiện ngày càng hiệu quả các quyền và bổn phận của trẻ em.

Theo Ủy viên Thường trực Ủy ban Văn hóa, Giáo dục Nguyễn Thị Mai Thoa - Phó Trưởng Ban Tổ chức Phiên họp giả định, ở mỗi lần tổ chức tiếp theo, các cơ quan nhà nước, đại biểu Quốc hội và Hội đồng nhân dân được lắng nghe ý kiến, nguyện vọng của trẻ em. Đồng thời, cũng phải phản hồi về việc giải quyết kiến nghị của trẻ em ở các phiên họp trước. Muốn làm được điều đó, các cơ quan, đại biểu sẽ phải khảo sát, giám sát, theo dõi, đôn đốc việc xử lý, giải quyết kiến nghị của trẻ em; phải có nhiều tình yêu thương và tinh thần trách nhiệm cao hơn đối với sự phát triển toàn diện của thế hệ tương lai của đất nước.

Có thể nói, dù chương trình Quốc hội trẻ em sẽ chỉ diễn ra trong vài ngày và chỉ một số lượng nhỏ trong hàng chục triệu trẻ em cả nước được chọn tham gia. Thực tế, các em cần có quyền được nói, quyền được người lớn lắng nghe hàng ngày, bằng sự tôn trọng, ở trong những “Hội trường Diên Hồng” từ mỗi mái nhà và ngôi trường, nơi mỗi đứa trẻ đang mỗi ngày bước tới tương lai...

NGUYỆT THƯƠNG

Bộ trưởng Bộ GD&ĐT Nguyễn Kim Sơn khẳng định những vấn đề được chất vấn trong Phiên họp giả định không phải giả định mà là ý kiến thật, vấn đề thật. Bộ trưởng đánh giá cao sự bày tỏ thái độ, sự hiểu biết của các em từ góc độ những người trong cuộc và những người quan tâm thông tin về vấn đề bạo lực học đường. Trong đó, thống nhất khẳng định dứt khoát, trường học hạnh phúc không có chỗ cho bạo lực học đường, không có chỗ cho tệ nạn và nguy cơ với học sinh.

Bộ trưởng cũng gửi gắm, sau Phiên họp giả định Quốc hội trẻ em, quay về vai trò người thực hiện, các em sẽ làm nhiều việc hơn triển khai trong thực tế, cần phải làm gì để tự mình góp phần vào giải quyết câu chuyện của chính mình, câu chuyện của bạo lực học đường. “Ai làm tốt việc người đó, từ các thầy cô hiệu trưởng, các thầy cô chủ nhiệm, tư vấn tâm lý làm hết trách nhiệm của mình; văn hoá học đường làm tốt; pháp luật được thực thi... chúng ta sẽ từng bước, từng bước đẩy lùi được bạo lực học đường, xây dựng môi trường hạnh phúc - là môi trường thực tế đang có của chúng ta”, Bộ trưởng nhấn mạnh.

KHI TRẺ EM LÊN TIẾNG

Chuyện về những đại biểu Quốc hội trẻ em

Tại Phiên họp giả định Quốc hội trẻ em lần thứ 2 năm 2024, có những đại biểu khá đặc biệt. Đó là Thào Mí Phênh (dân tộc Mông đến từ Hà Giang); thiếu niên vào vai Chủ tịch Quốc hội Lê Gia Vinh, 14 tuổi, đến từ Đồng Nai...

● Thào Mí Phênh và cô giáo xúc động khi kể về câu chuyện của em. (Ảnh: PV)

“Em muốn gửi gắm tới các bác lãnh đạo về tâm tư của trẻ em vùng cao”

Thào Mí Phênh (dân tộc Mông, học sinh lớp 9A3, Trường Phổ thông Dân tộc bán trú THCS xã Lũng Chinh, huyện Mèo Vạc, tỉnh Hà Giang). Thào Mí Phênh có 5 anh chị em, Phênh là con út, người duy nhất may mắn còn được đi học trong nhà. Cuộc sống khó khăn nên gia đình rất muốn Phênh nghỉ học để phụ giúp việc nhà nhưng với Phênh, đến trường, được học tập, vui chơi chính là niềm hạnh phúc. Anh trai Phênh cũng nghỉ học từ năm lớp 9 và lấy vợ để có người làm nương rẫy cùng cha mẹ. Chị gái lớn của em bị mất tích năm 16 tuổi sau một buổi đi chơi. Lúc đầu bố mẹ em nghĩ chị bị “kéo vợ” theo phong tục người Mông, ba ngày sau sẽ có chàng trai đưa chị về xin cưới. Thế rồi, ba ngày không thấy chị, gia đình mới hốt hoảng đi tìm thì không thấy đâu nữa. Bố mẹ em buồn khổ mãi. Cho đến 5 năm sau mới có tin chị may mắn gặp được người chồng tốt, yêu thương chị...

Phênh chia sẻ: “Em thấy người đồng bào quê em rất chịu khó lao động, trồng ngô, khoai, bí ngô, nhưng nhà vẫn nghèo lắm. Thức ăn của chúng em ở nhà chủ yếu là ngô. Các thầy cô và các cô chú ở xã đã rất chăm lo cho chúng em để chúng em đi học, nhưng vẫn còn nhiều bạn nghỉ học sớm. Một số bạn nghỉ học thì do bố mẹ bảo nghỉ để ở nhà đi làm nương, chứ không đi học thì không biết làm gì. Còn một số bạn thì được cho đi học nhưng tiếng Việt chưa tốt, học không tốt, nên thích nghỉ để đi làm”.

“Trường em cách thị trấn Mèo Vạc 25km, còn nhà em thì cách trường 8km. Nơi em sống bà con đa số là người dân tộc Mông, một số ít còn lại là đồng bào Giáy, Cờ Lao. Nhà em nghèo, bố mẹ em già rồi nên không làm việc được mấy. Bố mẹ cũng muốn em nghỉ học để đi làm nương, nhưng em không muốn nghỉ, em vẫn cứ đi học. Cuối tuần em sẽ về giúp bố mẹ làm nương, cắt cỏ bò, chăn nuôi lợn, gà”, cậu bé người Mông bộc bạch.

Thào Mí Phênh cho biết: “Một số các bạn đã nghỉ học rồi, nhiều bạn học hết lớp 9 cũng không đi học nữa. Các bạn không

● Chủ tịch Quốc hội trẻ em Lê Gia Vinh phát biểu khai mạc phiên họp giả định Quốc hội trẻ em lần thứ II năm 2024. (Ảnh: T.Ư Đoàn)

biết nhiều thông tin. Em muốn đi học để biết nhiều thông tin và để tuyên truyền cho các bạn và cho các bố mẹ. Em không muốn trẻ em phải nghỉ học. Em mong muốn người lớn sẽ tạo điều kiện cho trẻ em được đi học đầy đủ để phát triển”.

Phênh nói, chỉ có đi học mới có cuộc sống khác với anh chị mình nên em luôn nỗ lực, cố gắng hết sức để sau này có thể trở thành một thầy giáo. Như thầy giáo Toán của em ở trường. Nhắc đến thầy, Phênh khóc vì năm nay thầy đã chuyển về quê ở Cao Bằng. Với Phênh, những năm qua, thầy luôn ở bên an ủi và động viên Phênh không ngừng học để thay đổi cuộc sống... Với sự quyết tâm được đi học, Thào Mí Phênh đã giữ chức vụ Chi đội phó, Lớp phó học tập và là thành viên trong Câu lạc bộ Thủ lĩnh của sự thay đổi và luôn tích cực tham gia các hoạt động trường lớp...

Kể về việc phấn đấu để trở thành đại biểu Quốc hội trẻ em năm nay, Thào Mí Phênh cho hay, năm ngoái huyện em cũng có một học sinh đi dự Quốc hội trẻ em, nhưng lúc đấy em không hiểu rõ là đại biểu Quốc hội trẻ em thì như thế nào. Năm nay, khi được thầy, cô giáo giới thiệu em tham gia ứng cử làm đại biểu Quốc hội trẻ em, em đã rất hồi hộp.

Tim hiểu về phiên họp thì em thấy vừa mừng, vừa lo. Em hiểu là trở thành đại biểu, em sẽ đại diện cho trẻ em vùng đồng bào dân tộc, trẻ em có hoàn cảnh khó khăn của tỉnh Hà Giang để tham gia phiên họp và nói lên các ý kiến của các trẻ em khó khăn của tỉnh Hà Giang với các bác lãnh đạo cấp cao.

Từ hôm đó, Thào Mí Phênh tích cực đọc các bài hướng dẫn cô giáo đưa, trao đổi với các bạn trong trường, trong câu lạc bộ Thủ lĩnh để nghe ý kiến của các bạn. Em tập nói trước các bạn ở trường và cố gắng thể hiện tất cả những gì bản thân có và em đã được chọn làm đại biểu Quốc hội trẻ em.

Khi biết được làm đại biểu chính thức, bên cạnh niềm vui em cũng vô cùng hồi hộp vì đây là lần đầu tiên được tham gia một chương trình rất ý nghĩa với không chỉ riêng em mà còn cho cả những bạn nơi em sinh sống, của Mèo Vạc và tỉnh Hà Giang.

Nói về chủ đề của Phiên họp Quốc hội trẻ em năm nay, Thào Mí Phênh cho biết, trẻ em miền núi đang tập hút thuốc lá và uống rượu. Các bạn đi làm thuê để có tiền mua thuốc lá. Ở trường thì các bạn sợ thầy, cô giáo, một số bạn vẫn hút ở những chỗ thầy cô không biết. Nhưng ở ngoài đường và ở nhà thì các bạn hút nhiều. Những ngày lễ, Tết hay nhà các bạn có đám ma, đám giỗ thì các bạn uống rượu, hút thuốc. Vấn đề bạo lực học đường em cũng đã chứng kiến vài lần.

Vi vậy, đến với Quốc hội trẻ em lần này, Thào Mí Phênh mong muốn sẽ hiểu được nhiều thông tin tác hại của bạo lực học đường và các chất kích thích để về tuyên truyền cho các bạn. Phênh cũng mong muốn các bác lãnh đạo Đảng, Nhà nước quan tâm hơn nữa đến học sinh vùng cao, để không bạn nào phải bỏ học giữa chừng vì gia đình nghèo muốn con cái ở nhà để đi làm nương, kiếm sống như em đã từng trải qua. Cũng như em mong muốn bản thân có thể được học THPT và cao hơn nữa...

Chủ tịch Quốc hội trẻ em: “Em đã tìm hiểu kỹ về các chủ trương, chính sách, pháp luật liên quan đến trẻ em”

Sáng 28/9/2024, phiên họp giả định Quốc hội trẻ em lần thứ II năm 2024 khai mạc tại Hội trường Diên Hồng - Nhà Quốc hội. Điều hành phiên họp là Chủ tịch Quốc hội trẻ em Lê Gia Vinh, một học sinh lớp 8 đến từ Đồng Nai.

Chủ tịch phiên họp giả định Quốc hội trẻ em gây ấn tượng bởi sự điều hành đĩnh đạc, tự tin, khả năng ăn nói lưu loát, đồng đạo. Năm nay, Gia Vinh 14 tuổi, học sinh lớp 8/5, Trường THCS Hùng Vương (huyện Trảng Bom, tỉnh Đồng Nai). Vinh cao 1m74, có niềm yêu thích đặc biệt với môn Văn và môn Tiếng Anh. Chủ tịch Quốc hội trẻ em cũng có niềm đam mê với sáng tạo, sáng chế các sản phẩm, Vinh nhiều lần đạt giải thưởng Sáng tạo Thanh Thiếu niên, Nhi đồng tỉnh Đồng Nai.

Lê Gia Vinh cho biết, để được chọn đảm nhận vị trí đặc biệt này, em đã phải trải qua rất nhiều vòng phỏng vấn, kiểm tra kiến thức, kỹ năng khát khe từ Ban Tổ chức phiên họp. Trong đó, có thử thách viết bài khai mạc, bế mạc của một phiên họp

Quốc hội, cũng như khả năng chất vấn, trả lời chất vấn. Qua đó, Ban Tổ chức đánh giá được năng lực, khả năng điều hành, kỹ năng phân tích, tổng hợp của Chủ tịch Quốc hội trẻ em đến từ Đồng Nai.

Khi nhận được thông báo em sẽ đảm nhận vị trí Chủ tịch phiên họp giả định Quốc hội trẻ em lần thứ II năm 2024, em đã vỡ òa cảm xúc vui mừng, hạnh phúc, tự hào xen lẫn lo lắng, hồi hộp. Bởi Vinh hiểu đây là một trọng trách rất lớn, trong quá trình điều hành, chỉ cần một sơ suất nhỏ sẽ ảnh hưởng đến cả phiên họp. “Em luôn tự dặn mình phải cố gắng hoàn thành tốt nhất nhiệm vụ để không phụ lòng tin yêu của mọi người”, Vinh bày tỏ.

Và để vào vai Chủ tịch Quốc hội trẻ em, Vinh đã tham khảo tìm hiểu rất kỹ lưỡng về các đường lối, quyết định, các chính sách, pháp luật của Đảng, Nhà nước, Quốc hội và Chính phủ đã ban hành liên quan trẻ em.

Cùng đó, Vinh cũng tiếp xúc với cử tri trẻ em ở tỉnh Đồng Nai để lắng nghe tâm tư, nguyện vọng của trẻ em. Đặc biệt, em tìm hiểu, nghiên cứu rất kỹ thực trạng, nguyên nhân, giải pháp về hai chủ đề của phiên họp là “Phòng, chống bạo lực học đường” và “Phòng, chống tác hại của thuốc lá, chất kích thích, nhất là trong môi trường học đường”.

Đây là những vấn đề “nóng” đang diễn ra trong đời sống học đường, tác động tiêu cực đến học sinh. Những vấn đề này được đưa vào Phiên họp giả định Quốc hội trẻ em lần thứ II, để các nghị sĩ nhí thảo luận, hiến kế giải pháp nhằm đẩy lùi bạo lực học đường, sử dụng chất kích thích, thuốc lá điện tử.

Vinh chia sẻ: “Khối lượng công việc liên quan đến Phiên họp giả định Quốc hội trẻ em rất lớn, đầy áp lực nhưng em nghĩ áp lực tạo kim cương. Em luôn nỗ lực cố gắng hết mình để biến áp lực thành động lực, giúp bản thân vượt qua các thử thách hoàn thành tốt nhiệm vụ của mình”...

Từ những trải nghiệm đặc biệt tại Phiên họp giả định Quốc hội trẻ em lần thứ II năm 2024, Lê Gia Vinh mong muốn lan toả thông điệp: “Chúng ta phải ngăn chặn bạo lực học đường, nói không với sử dụng chất kích thích, thuốc lá điện tử trong môi trường học đường. Bên cạnh đó, em cũng muốn nói với các bạn rằng, chúng ta hãy tham gia tích cực các hoạt động của Đoàn, Đội, đây là môi trường lý tưởng bạn trẻ, rèn luyện phát triển toàn diện bản thân”.

Dù chỉ mới học lớp 8, nhưng Gia Vinh đã đạt được nhiều thành tích đáng nể. Vinh từng giành giải Nhì cuộc thi Sáng tạo Thanh, Thiếu niên, Nhi đồng cấp tỉnh năm 2023; Giải Ba cuộc thi hùng biện tiếng Anh cấp huyện năm học 2023 - 2024; Giải Nhì khối 7 toàn tỉnh trong cuộc thi Olympic tiếng Anh trực tuyến năm học 2023 - 2024 và Giải Nhất cấp huyện trong cùng cuộc thi. Ngoài ra, Chủ tịch Quốc hội nhí còn có niềm đam mê với âm nhạc và đã học đàn piano được 2 năm, hiện Gia Vinh có thể chơi được nhiều bản nhạc khó. Gia Vinh cho biết, em ước mơ sau này sẽ trở thành một nhà ngoại giao tài giỏi. Trải nghiệm lần này giúp em hoàn thiện kỹ năng trình bày, kỹ năng nói, viết, trang bị hành trang về kiến thức vững vàng, để chinh phục ước mơ trong tương lai.

Có thể nói, trong vai trò là Chủ tịch Quốc hội trẻ em, Gia Vinh không chỉ đại diện cho tiếng nói của thiếu nhi mà còn góp phần thúc đẩy quyền trẻ em và giáo dục trong cộng đồng. Mong rằng, Vinh sẽ tiếp tục vững bước trên con đường chinh phục những mục tiêu lớn lao, cho một hành trình rực rỡ còn ở phía trước... UYÊN NA

KHI TRẺ EM LÊN TIẾNG

Từ mong muốn được bảo vệ trẻ em...

Với giới luật sư nói chung và những người làm công tác bảo vệ, chăm sóc trẻ em nói riêng, tên tuổi của Luật sư Trần Thị Ngọc Nữ không còn xa lạ. Rất nhiều người gọi bà với cái tên triu mến nhưng không kém phần kính trọng là “lá chắn thép” bảo vệ những đứa trẻ bị tổn thương, “bà mẹ pháp luật” của trẻ em.

Năm 2014, khi Hội Bảo vệ quyền trẻ em TP HCM được thành lập, bà được bầu làm Chi hội trưởng Chi hội Luật sư - Hội Bảo vệ quyền trẻ em. Bên cạnh việc hỗ trợ và can thiệp các vụ việc liên quan đến xâm hại, bạo hành trẻ em, Chi hội Luật sư đã rất nỗ lực trong công tác phòng ngừa, trang bị kiến thức phòng, chống xâm hại cho cả người lớn, trẻ em để từ đó ý thức bảo vệ trẻ em được hình thành và nhân lên.

Trong quá trình hỗ trợ và can thiệp các vụ việc liên quan đến xâm hại, bạo hành trẻ em, các luật sư nhận thấy để hạn chế tình trạng xâm hại trẻ em, thì cần phải tuyên truyền pháp luật và hướng dẫn các em nhỏ có ý thức tự phòng vệ ngay từ khi các em ngồi trên ghế nhà trường. Vì thế, mang phiên tòa giả định đến trường học, khu dân cư - đó là hoạt động mà Chi hội Luật sư và Luật sư Trần Thị Ngọc Nữ đã và đang làm. Nhiều phiên tòa giả định tại các trường THCS, THPT về bạo lực học đường, bạo lực gia đình, phòng, chống xâm hại tình dục trẻ em, phòng, chống ma túy, phòng, chống tai nạn giao thông... đã được Chi hội Luật sư thực hiện thành công, qua đó giúp học sinh hạn chế, phòng tránh tệ nạn xã hội trong gia đình, nhà trường và ngoài xã hội.

Trao đổi với phóng viên, Luật sư Trần Thị Ngọc Nữ cho biết bà cùng Chi hội Luật sư thường xuyên tổ chức phiên tòa giả định tại các trường học ở quận, huyện tại TP HCM, hay ở khu dân cư - nơi có nhiều trẻ em bị xâm hại, bị bạo hành để tuyên truyền. “Qua hơn 7 năm tổ chức phiên tòa giả định, thấy rõ thành quả phòng ngừa rất tốt, các vụ việc bạo hành, xâm hại

Tâm sự của chuyên gia pháp luật đồng hành cùng “Quốc hội trẻ em”

● Toàn cảnh Phiên họp giả định Quốc hội trẻ em lần thứ II năm 2024. (Nguồn: quochoi.vn)

Ra Thủ đô đúng vào dịp đẹp nhất trong năm, nhưng nữ Luật sư Trần Thị Ngọc Nữ không có thời gian thưởng thức mùa thu Hà Nội, bởi phần lớn thời gian bà đồng hành cùng các “đại biểu Quốc hội nhí” trong những ngày diễn ra Phiên họp giả định Quốc hội trẻ em lần thứ II - năm 2024 cuối tháng 9/2024 vừa qua. Đây cũng là lần thứ hai Luật sư Trần Thị Ngọc Nữ tham gia Phiên họp giả định Quốc hội trẻ em cùng các em học sinh.

ở những nơi đó ít hơn. Chúng tôi tuyên truyền kiến thức pháp luật, kiến thức về phòng, chống xâm hại trẻ em thông qua hình thức phiên tòa giả định giống như một phiên tòa thật. Những bản án tại phiên tòa giả định là có thật, đã được chúng tôi mã hóa hết nội dung, kịch bản do Chi hội soạn ra, với sự tham gia của 15 luật sư. Phiên tòa giả định không hề có kinh phí, luật sư cũng như những người tham gia đều trên tinh thần tự nguyện” - Luật sư Trần Thị Ngọc Nữ cho biết.

Về phần mình, trẻ em sau khi tham dự phiên tòa giả định kéo dài 60 phút, các em rút ra được nhiều điều bổ ích, tránh trường hợp vi phạm pháp luật do thiếu hiểu biết.

Không chỉ trẻ em mà phụ huynh cũng nhận xét phiên tòa giả định rất hay, giúp cho chính bố mẹ hiểu luật hơn, từ đó giảm được bạo hành gia đình, biết cách bảo vệ con em mình tránh được vấp nạn xâm hại. Bên cạnh việc tuyên truyền luật pháp, qua phiên tòa giả định, các luật sư cũng đưa ra những kỹ năng phòng tránh, cũng như biện pháp hữu hiệu để kịp thời hỗ trợ, can thiệp, giúp đỡ khi các em không may rơi vào hoàn cảnh bị bạo hành.

Được biết, tiếng vang của phiên tòa giả định đã vang rất xa, đến nay tất cả các trường ở TP HCM đều muốn đăng ký làm phiên tòa giả định. Từ tháng 9/2024, Luật sư Ngọc Nữ cùng với Chi hội Luật sư

bên cạnh việc đưa phiên tòa giả định vào các trường học, đã hướng dẫn cho các em học sinh cùng tham gia, để các em “hóa thân” thành các thành viên trong phiên tòa. Từ đó, nhận thức và ý thức về pháp luật trong thế hệ trẻ sẽ được nhân lên rất nhiều. “Một phiên tòa giả định diễn ra là góp phần bớt vụ việc vi phạm pháp luật. Từ những kinh nghiệm ở TP HCM, Chi hội sẽ biên soạn lại thành một tài liệu hướng dẫn cụ thể để nhân rộng mô hình này ra các nơi, dự kiến sẽ tới cả vùng sâu, vùng xa, để phổ biến kiến thức pháp luật được “mềm hóa” dưới hình thức sân khấu hóa tới học sinh, phụ huynh, các thầy, cô giáo, cha mẹ, cộng đồng xã hội”, theo bà Nữ.

● Luật sư Trần Thị Ngọc Nữ cùng các đại biểu trẻ em tại Phiên họp giả định Quốc hội trẻ em lần thứ II năm 2024. (Ảnh: NVCC)

Đến niềm vui thấy các em trưởng thành

Chi thị số 28 ngày 25/12/2023 Bộ Chính trị về tăng cường công tác chăm sóc, giáo dục và bảo vệ trẻ em đáp ứng yêu cầu phát triển đất nước phồn vinh, hạnh phúc có nêu: “Trẻ em được bày tỏ ý kiến và được lắng nghe...”; Công ước Liên hợp quốc về quyền trẻ em cũng đã khẳng định: trẻ em có đủ khả năng hình thành quan điểm riêng của mình, có quyền tự do phát biểu ý kiến về tất cả mọi vấn đề có ảnh hưởng đến trẻ em và những ý kiến đó phải được coi trọng một cách thích ứng phù hợp với lứa tuổi và độ trưởng thành của trẻ em, Luật Trẻ em 2016 cũng khẳng định quyền tham gia của trẻ em trong các nhóm quyền trẻ em.

Từ những căn cứ này, Trung ương Đoàn và Hội đồng Đội Trung ương đã có sáng kiến tổ chức Phiên họp giả định Quốc hội trẻ em. Sau Phiên họp thứ nhất năm 2023, một số kiến nghị của trẻ em đã được các Bộ, ngành quan tâm tổ chức thực hiện. Phiên họp Quốc hội trẻ em lần thứ hai năm 2024, các đại biểu Quốc hội trẻ em thảo luận, chất vấn hai vấn đề “Phòng, chống bạo lực học đường” và “Phòng, chống tác hại của thuốc lá, chất kích thích, nhất là trong môi trường học đường”. Với bề dày kinh nghiệm làm việc với trẻ em trong lĩnh vực pháp luật, Luật sư Trần Thị Ngọc Nữ đã đồng hành cùng các đại biểu Quốc hội trẻ em qua 2 năm tổ chức Phiên họp giả định Quốc hội trẻ em 2023 và 2024.

Những ngày cuối tháng 9/2024 tại Hà Nội, bà không có thời gian để dạo chơi Thủ đô vì phần lớn thời gian bà đã dành cho các đại biểu Quốc hội trẻ em tại Nhà Quốc hội cũng như tại khách sạn Khăn quàng đỏ nơi các đại biểu nghỉ. Các em thân thiết với Luật sư Trần Thị Ngọc Nữ như với người bà trong gia đình của mình với nữ Luật sư đó cũng là niềm vui vô giá, không có gì đánh đổi được.

“Tham gia cùng các em đến Phiên họp giả định Quốc hội trẻ em lần thứ II, tôi rất mừng thấy các em trưởng thành, biết mạnh dạn nói lên ý kiến của mình, biết bảo vệ mình. Ngoài việc học tập, các em đã có ý thức, trách nhiệm đóng góp cho xã hội, đó là điều rất đáng mừng ở thế hệ trẻ. Một số em tôi đã từng gặp ở các lần đi tuyên truyền pháp luật thông qua phiên tòa giả định, nay lại được gặp lại các em trong vai trò đại biểu Quốc hội trẻ em, khi phỏng vấn thấy các em có tư duy rất tốt, trình bày lưu loát, tôi thật sự rất mừng vì các em đã trưởng thành”, trao đổi với phóng viên, bà Nữ cho biết.

Đề tất cả trẻ em đều có những ngôi trường hạnh phúc; gia đình phải là nơi chốn an toàn nhất của trẻ em... đó là những vấn đề mà Luật sư Ngọc Nữ mong muốn sẽ được các Phiên họp giả định Quốc hội trẻ em lần tới đề cập tới. “Bờ trong quá trình bảo vệ trẻ em, tôi nhận thấy, đôi khi gia đình, nhà trường còn lơ là trước sự an nguy của trẻ, để đến khi sự việc xảy ra thì đôi khi đã muộn”, theo bà Nữ. **XUÂN HOA**

Bên cạnh Luật sư Trần Thị Ngọc Nữ, phóng viên đã có dịp phỏng vấn TS. Đặng Tất Dũng - Phó Trưởng khoa Luật Hành chính - Nhà nước, Trường Đại học Luật TP HCM, Ủy viên Hội đồng Đội Trung ương, là người cũng dành nhiều thời gian đồng hành với trẻ em tại các Phiên họp giả định Quốc hội trẻ em vừa qua.

● Với kinh nghiệm của mình, ông đánh giá thế nào về giá trị của quyền tham gia của trẻ em trong sự phát triển của trẻ em nói chung và ở Việt Nam nói riêng?

- Quyền được có ý kiến, được tham gia vào việc quyết định các vấn đề của trẻ em có vị trí quan trọng trong sự phát triển của trẻ em, được ghi nhận bởi Luật Trẻ em và Luật Hôn nhân và Gia đình. Việc ghi nhận, thực thi quyền này không chỉ giúp Nhà nước xây dựng được các chính sách, quy định có tính thực tiễn cao, phù hợp với trẻ em mà còn tạo ra môi trường để trẻ em trưởng thành, phát triển toàn diện hơn trong cách tìm hiểu vấn đề, đánh giá, đưa ra quyết định những vấn đề phù hợp với độ tuổi, nguyện vọng của mình.

● Thông qua hai Phiên họp giả định Quốc hội trẻ em vừa qua, ông thấy những hoạt động này có giá trị như thế nào với việc đảm bảo quyền trẻ em nói chung và quyền tham gia của trẻ em nói riêng?

- Phiên họp giả định Quốc hội trẻ em là một hoạt động có tính đúc kết cao của rất nhiều hoạt động khác nhằm cụ thể hóa quyền tham gia của trẻ em. Trước đó và hiện nay, các chủ thể về lập pháp, hành pháp, hành chính cũng đã có nhiều hoạt động nhằm lắng nghe ý kiến của trẻ em trong quá trình xây dựng chính sách và pháp luật. Tổ chức Đoàn Thanh niên, Hội đồng đội cũng có những hoạt động đa dạng như các Hội thi “Điều em

muốn nói”, Hội đồng trẻ em tại các địa phương để các em có môi trường và cơ hội tham gia ý kiến vào việc quyết định vấn đề của trẻ em. Riêng với Phiên họp giả định Quốc hội trẻ em, tính chủ động, tính chuyên môn sâu được đề cao. Do vậy, nội dung đề xuất, quyết định của các em (thể hiện qua Nghị quyết của Phiên họp) cũng mang một giá trị lớn hơn, được các Bộ, ngành lắng nghe, tích hợp vào các quyết sách của mình và được Quốc hội giám sát quá trình cụ thể hóa vào chính sách, pháp luật sau đó.

● Là người luôn theo sát trẻ em với vai trò là Ủy viên Hội đồng Đội Trung ương, ông nhận thấy trẻ em đã tiến bộ như thế nào khi được thực thi quyền của mình?

- Được cùng đồng hành với các em qua một số diễn đàn và hai Phiên họp giả định Quốc hội trẻ em, không chỉ tôi mà tất cả các thành viên của Ban Tổ chức, Ban chuyên môn đều nhận thấy sự trưởng thành, chủ động và sâu sắc của các em trong quá trình tham gia thảo luận nội dung, xây dựng các bài phát biểu, đặt câu hỏi chất vấn và đề xuất các kiến nghị. Có nhiều đánh giá, kiến nghị mà người lớn không thể nghĩ thay cho các em được. Đó là sự tiếp nối của nhiều hoạt động về quyền tham gia mà các em đã được tham gia trước đó, là sự chủ động xác định giải pháp cho những vấn đề của chính mình dựa trên đặc thù độ tuổi và phát triển của cá nhân. Quan trọng hơn nữa, đó là sự lan truyền thông điệp đến rộng rãi trẻ em toàn quốc về việc hãy chủ động thực hiện quyền tham gia của chính các em; qua đó xây dựng những ước mơ, hoài bão, khát khao lớn hơn cho từng em để được là những người đại biểu dân cử, những người tham gia vào quá trình xây dựng đất nước sau này.

Bay lên từ nước

Truyện ngắn của NGUYỄN VĂN HỌC

1. Cô đã tập dượt trong nhiều buổi chiều. Trời đổ. Cơ thể bị một sức nặng níu giữ, khiến cô cảm tưởng mình vô nghĩa. Nơi cô, đường kẻ giữa một người thường và một thánh nữ, hay một chú chim thực thụ đã không rõ ràng. Cô thấy mình là người mà chẳng phải người, chim mà chẳng phải chim. Thân thể ở dạng một sự pha trộn tức cười. Thằng Tự rót vào cô hào hứng. Nó bảo cô thử lại. “Ừ. Chị làm đây”.

Tự mập thắp, chân thành, là người Diệp Vân tin tưởng. Trước đây, khi cô định tâm sự với cậu em hàng xóm có mái tóc cháy sém về đôi cánh thì nó đã hí hửng: “Em biết cả rồi, chị có một thứ thật đặc biệt. Đẹp như cánh cò mà lớn hơn nhiều”. Diệp Vân chớp mắt: “Em đừng nói cho ai biết”. Vân nhắc và mong chuyện của mình phải là một bí mật...

Xưa kia, đôi ông Toách rậm rạp, chứa kho thuốc sâu và hóa chất, mùi mẽ theo gió bay khắp nơi. Có thời gian bọn trẻ chần trâu hay la cà, hít hà nguồn hơi độc. Mấy đứa nghịch ngợm, đập vỡ be bát chai lọ, mưa làm thuốc độc bò vào đất, ngấm vào cây, bò cả vào cơ thể người. Thứ chất độc hại là ti ti con ngáo ộp, rồi chúng sống ra, ám vào đặng đặng bao thân phận người, bắt họ ề cô gánh gồng tật bệnh và sự chết chóc. Kho thuốc được dọn đi, nhưng mạch nguồn đau khổ đã bò ám vào dây thần kinh con dân của làng, khiến kẻ thì mọc đuôi, người thừa ngón tay, ngón chân, thiếu lá lách, thiếu bên thận. Nhưng lạ là, chim chóc vẫn kéo về vùng đồi thấp, hằng ngày múa ca trên những tán cây nơi đồi ông Toách, chỉ cách vườn đồi của bà Nường một đoạn. Chúng có một mối gắn kết với vườn cò Yên Bình của bà Nường - bà ngoại Diệp Vân.

Từ lâu lắm rồi, Diệp Vân thường gặp ác mộng. Đó cũng là khi hai vết sẹo bám sinh nơi hai bờ vai cô bắt đầu ngứa ngứa, tấy đỏ. Vết sẹo khiến nhiều đêm cô chìm vào sốt nóng sốt rét và mê mị. Cô thường thấy loài hoang điều và cơ thể mình có một sự gắn kết vô hình. Nhiều khi, ngay

cả những giấc mơ xảy đến vào ban ngày, đầu óc cô bị đưa vào vùng chập chờn sáng tối, thấy chim cò về đập cửa.

2. Hai vết sẹo trên vai đã trở thành đôi cánh thực thụ. Cô nói chuyện đó với mẹ. Mẹ lục tục đưa con tìm bác sĩ. Họ chẩn đoán đó là một đôi cánh, đang lớn dần lên và vẫn chưa thể tác động bằng y học. Khi Diệp Vân bước vào năm học lớp mười thì hai cái cánh của cô rõ hình hài, trắng muốt, tinh tuyền muốn xô tung khỏi làn áo, vẫy vào không gian để được là chính nó. Diệp Vân không còn thấy ngứa hay đau đớn, ngược lại, đôi cánh cho cô cảm giác êm ái.

Một ngày, Diệp Vân không thấy mình là một cô gái nữa mà là con chim mang khuôn mặt con người, đủ đầy, mịn màng, trinh nguyên. Cô soi thân mình trên mặt ao quê tạm thời yên tĩnh. Cô hỏi thục: Nào đôi cánh, hãy vẫy đi, mạnh mẽ lên để bay thật cao. Cô sáng khoái hít thở trước thiên nhiên dài rộng.

Bà Nường hoảng hốt bảo cháu hãy giấu đôi cánh đi, ăn mặc cho tử tế kẻo mà người làng nhìn thấy. Diệp Vân lúc lắc cái đầu, nói vâng. Cô làm nũng bà. “Cháu chỉ chơi với đôi cánh một chút thôi. Tại cháu thấy nó đặc biệt”...

Bà Nường không cản được bọn săn chim súng đạn và quả tim bất lương của chúng đến tàn sát đàn chim làm môi nhậu, bán cho những nhà hàng đặc sản ngoài phố. Mỗi lần chúng đồng loạt giương súng và bủa lưới, chim trời tởn tấc. Bà muốn ôm tất cả chúng bằng vòng tay nhân hậu, nhưng vẫn bất lực. Xưa kia còn ông góp sức nuôi vườn. Rồi ông lên đường cầm súng bảo vệ quê hương, vẫn không quên nhắc vợ: “Minh ở nhà, giúp tôi nuôi nấng các con và cả bầy chim nữa”. Ông Nường hy sinh, để lại khoảng trống lớn trong lòng bà và vườn cò.

3. Làng rộn rạo đồn đoán. Khắp xóm trên, xóm dưới, ngoài xã, người ta xôn xao bàn tán. Chuyện Diệp Vân mọc ra đôi cánh không còn là bí mật. Nhiều bà con, họ hàng đã đến hỏi han, dò la. Bọn săn chim

Tranh minh họa của Văn Học.

chóc còn chộp luôn những chú chim cò phóng sinh. Bọn chúng biết cô gặp mấy thành viên trong câu lạc bộ bảo vệ động vật hoang dã - mà Diệp Vân là thành viên - tìm kế chặn những họng súng, xé những cái lưới vẫy bằng bàn tay của chính quyền. Câu lạc bộ giải cứu những chú chim bị bắt thả về trời. Họ làm nhiều cách, nài xin, mua và trao đổi với người dân, thương lái. Còn bọn thanh niên, đã tâm không ngừng được mài nhọn. Một ngày chúng gặp cô soi đôi cánh bên ao ước nên hò nhau đuổi bắt. Chúng hét lên: “Kìa, con bé có đôi cánh, nó là giống ma, giống quỷ”.

Tiếng thét ghê rợn đuổi theo, quân riết cô mỗi lúc một gần. Cô không kịp thu lại

đôi cánh mà cảm đầu vòng nhanh ra phía bìa làng. Sỏi kê lạo xạo dưới chân, gió ù ù qua tai, qua cánh. Những kẻ săn chim cầm đá, gậy và súng đạn hoa cải rượt nhanh. Cô lao vào những lùm cây dại. Cây ven sông đón lấy, cô gái ngã xuống hồ cát khô và kín. Tim thỉnh thoảng đập. Cô nín thở. Thôi thì núp ở đây vậy. Cô thu lại đôi cánh rồi khẽ khàng chuyển sang vị trí nằm kín nhất. Bước chân những gã săn rợn rạo phía bên kia. Chúng lung sục. Chúng nói với nhau: “Tóm được nó, phải xem là thứ gì. Có khi đáng giá hơn những con chim đáng giá nhất”. Cô dùng tay đỡ ngực để tim khỏi nhảy ra ngoài.

TIẾNG LÒNG

Sài Gòn trong cơn mưa...

Những cơn mưa Sài Gòn thường chọn cho mình giờ rơi khác nghiệt nhất, ấy là buổi tan tầm.

Nhiều người hay bảo thích ngắm mưa rơi. Vì nhìn mưa rơi sao mà tươi mát, mà dịu dàng đến thế, như một bản nhạc của đất trời. Nhiều người thường đứng lên mạng ảnh chụp mưa từ góc nhìn của riêng họ: Ngồi trong một quán cafe trông mưa rơi ngoài hiên, với vài dòng lãng mạn, mô tả khung cảnh ngoài trời mưa lạnh mà bên ấm áp vô cùng. Hay bức ảnh chụp bữa nhậu

trong quán nhỏ với những món ẩm thực, vài ly rượu giữa cơn mưa. Hoặc đôi bàn tay nắm lấy tay nhau trong mưa, một góc ảnh nhạt nhoà từ mắt người nhìn màn mưa qua ô cửa kính ô tô... Những bức ảnh khiến cơn mưa trở nên thi vị vô cùng.

Nhưng với anh, mưa chẳng hề đẹp đẽ tí nào, có chăng là mang bao phiền toái, mỗi một. Những ngày nắng nóng đổ lửa,

cái nghề xe ôm công nghệ của anh đã vất vả, nhưng vẫn không nhọc nhằn bằng những ngày mưa. Nếu là mưa nhỏ, những người như anh có thể đội áo mưa, băng băng đi đón, đưa khách, đi ship hàng khắp nơi trong thành phố. Nhưng dưới những cơn mưa lớn, nhất là mưa kéo dài vài tiếng đồng hồ, giao thông ách tắc, đồng nghĩa với ngày hôm ấy thu nhập giảm sút, với nỗi lo cơm áo gạo tiền.

Mà Sài Gòn đã mười ngày rồi mưa như thế. Những cơn mưa thường chọn cho mình giờ rơi khác nghiệt nhất, ấy là buổi tan tầm. Khi mà khách đặt xe rất nhiều, đơn hàng giao thức ăn cho bữa chiều tập nập. Nhưng người xe ôm công nghệ như anh, dầu cho ứng dụng báo liên tục nhu cầu của khách, vẫn phải đứng im, nép mình trong một mái hiên nhà, nơi mưa tạt ướt non nửa người, nhìn dòng người chen chúc qua lại, tắc nghẽn và bất lực trong cơn mưa.

Cũng có khi, anh hoà vào đám đông đang bất lực ấy, cố gắng xoay xở làm sao thoát ra được, lo ngay ngáy vì đèn trẻ, khách hủy đơn, lo mưa to thấm ướt thức ăn, lo rằng cứ đi chuyển lâu như thế này thì tiền xăng không đủ bù nổi số tiền thu

lao chạy xe vốn đã ít ỏi, đã phải nộp 1/3 cho đơn vị công nghệ.

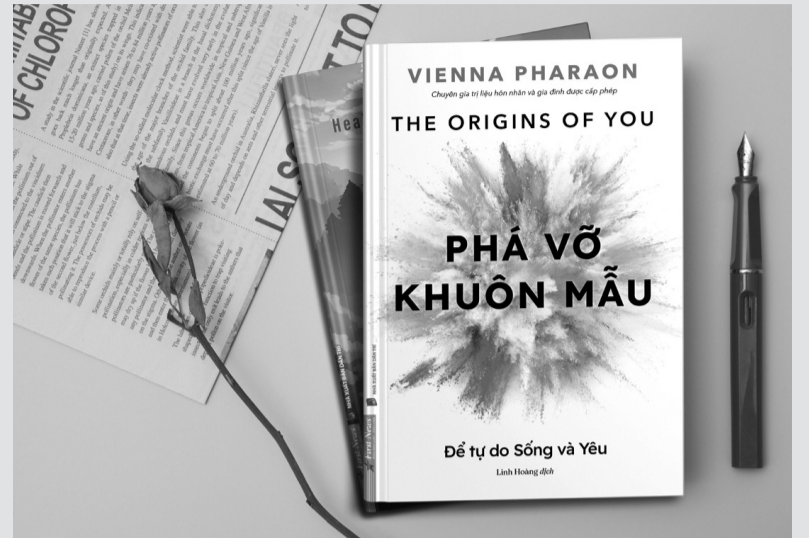
Có lúc, đã nhận đơn, chạy nửa chặng đường rồi, anh đành gọi cho khách xin lỗi, báo hủy đơn, bỏ cuộc vì lỡ sa chân vào đoạn đường ngập nước, khiến xe chết máy, phải dắt bộ.

Sài Gòn những ngày này, ngoài mưa, người ta báo còn có triều cường. Ừ, có lẽ là triều cường thật, chứ chỉ mưa không thì làm sao mà cả thành phố lại ngập đến thế. Trước kia, khi mưa lớn, chỉ có vài con đường trũng là ngập, giờ đây thì chỗ nào cũng thấy ngập. Có đoạn nước ngập mắt cá, có đoạn nước ngập đến nửa bánh xe. Sợ nhất là chạy trên con đường ngập nước, cố gắng gánh gồng cho xe không bị tắt máy, nhưng chỉ cần một chiếc xe bus, xe tải ngang qua, sóng nước đánh, thế là cả người, cả xe đuối đuối, tắt máy. Có những đoạn đường, hàng chục người đi xe máy làm lủi dắt xe trong cơn mưa và nước ngập như thế, chẳng ai nói với ai câu nào.

Có lần anh chạy ngang đoạn bờ kênh Nhiều Lợc, mực nước ở kênh cao hơn mặt đường, tràn ra đường ồ ạt khiến người đi đường thi nhau ngã xe. Có lần, anh suýt bị

ĐỌC SÁCH

VƯỢT QUA “VẾT THƯƠNG”
để sống và yêu

● Cuốn sách “Phá vỡ khuôn mẫu”.

Vienna Pharaon là một nhà trị liệu hôn nhân và gia đình được cấp phép và là một trong những chuyên gia được săn đón nhiều nhất ở New York trong lĩnh vực này. Vienna đã sáng lập nhóm thực hành Mindful Marriage and Family Therapy, với tài khoản @mindfulMFT trên Instagram, giúp hơn 600 nghìn người trên khắp thế giới chữa lành vết thương.

Nhiều năm ở vai trò là nhà trị liệu hôn nhân và gia đình, Vienna Pharaon nhận ra rằng cô chưa từng gặp ai hoàn toàn không có một vết thương cội nguồn nào từ thời thơ ấu. Đó là những vết thương về cảm xúc, chúng hình thành khi bạn có một trải nghiệm đau đớn và tác động đến bạn trên phương diện tâm lý, cảm xúc. Theo đó, những vết thương cảm xúc thì không thể phục hồi nếu bị bỏ mặc. Tuy bề ngoài không để lại dấu vết gì nhưng những vết thương này sẽ thường xuyên trở lại, gây ra những ảnh hưởng lâu dài và sâu sắc đến cuộc đời của bạn.

Trong cuốn sách “Phá vỡ khuôn mẫu” (tựa gốc: The Origins of You), Vienna Pharaon sẽ từng bước dẫn dắt bạn đọc tìm hiểu về vết thương cội nguồn của mình; nguyên nhân và cách thức những vết thương này tác động đến cuộc sống hiện tại của chúng ta, thậm chí là con cái chúng ta sau này. Đồng thời, cô cũng hướng dẫn bạn cách áp dụng phương pháp chữa lành tận gốc để “phá vỡ” những khuôn mẫu do vết thương cội nguồn mang lại.

Hành trình này bắt đầu từ việc tua lại quá khứ để tìm hiểu về gia đình cội nguồn của chúng ta. Đây là nơi hình thành nền tảng đầu tiên cho niềm tin, giá trị và căn tính của mỗi người. Đây cũng là nơi dạy cho chúng ta cách liên hệ với người khác, với bản thân và thế giới xung quanh.

Gia đình cội nguồn của bạn có thể luôn ổn, thịnh vượng mới ổn, hoặc hiếm khi ổn. Nhưng dù ở mức độ nào thì nó cũng không hoàn hảo. Và thông thường, chính câu chuyện cội nguồn ấy sẽ ngăn cản bạn được chữa lành, nó biến thành một khuôn mẫu lặp đi lặp lại để che đậy tổn thương bên trong.

Theo Vienna Pharaon, bạn có hai hướng phản ứng trước câu chuyện cội nguồn. Thứ nhất là tiếp tục đóng vai trò mà bạn đã quen thuộc từ thời thơ ấu. Nếu từng là đứa trẻ vô hình trong gia đình, luôn có vai trò nhỏ bé và trầm lặng, rất có thể lớn lên bạn sẽ vẫn tiếp tục thấy khó khăn trong việc nói lên ý kiến của mình.

Hướng thứ hai, khó nhận thấy hơn, là đi ngược lại, từ chối vai trò mà bạn từng đảm nhận khi còn bé. Ví dụ, nếu bạn từng đóng vai trò là người tâm giao, hỗ trợ cảm xúc cho cha hoặc mẹ, điều đó có thể khiến bạn kiệt quệ, muốn từ chối mọi sự kết nối, gần gũi và nhạy cảm, khi lớn lên bạn sẽ không muốn chăm sóc tinh thần hay tâm sự thân mật với bạn đời nữa.

Suy cho cùng, ai trong chúng ta cũng có những tổn thương hay khó khăn của riêng mình. Việc lặn về quá khứ không phải để bạn chỉ trích hay căm ghét bất kỳ ai. Bởi lẽ trong khoảng thời gian bạn lớn lên, những người lớn trong gia đình bạn có thể cũng phải chịu những vết thương của riêng mình. Và có thể đến tận ngày nay họ vẫn còn những vết thương chưa được phát hiện và chưa được giải quyết.

Vì lẽ đó, “Phá vỡ khuôn mẫu” của Vienna Pharaon không nhằm mục đích bào chữa hay phê phán đối tượng nào, thay vào đó, cuốn sách của cô giống như ngọn đuốc dẫn dắt bạn tạo ra những thay đổi lành mạnh, lâu dài cho mình. Vienna Pharaon chia sẻ: “Cuộc sống của bạn không tìm cách trừng phạt bạn. Nó chỉ muốn được chữa lành. Vết thương của bạn cũng không muốn làm hại bạn; chúng đang níu lấy bạn vì bạn xứng đáng được giải thoát. Hành trình tìm lại chính mình và làm chủ cuộc sống là một hành trình dài, một quá trình đang diễn ra. Nhưng khi nhận ra ảnh hưởng của vết thương cội nguồn và nỗ lực giảm bớt tác động của chúng lên hành vi hôm nay, bạn có thể bắt đầu hành trình chữa lành cần thiết”.

Có thể nói, những câu chuyện trong “Phá vỡ khuôn mẫu” như những lát cắt dọc của đời sống xung quanh, buộc chúng ta phải tự nhìn lại quá khứ và các khuôn mẫu trong cuộc sống của mình. Đồng thời cũng là để chúng ta có cái nhìn bao dung và thấu đáo hơn về mọi người xung quanh. MINH MINH

tên cò tặc lấy sào tre nhọn, đâm thẳng vào bà Nường. Màn đêm bị chọc thủng. Một cảm giác tan biến xâm vào cơ thể. Toàn thân dần lạnh. Máu thấm ướt ở lần áo. Bà khuyu xuống...

Đó là buổi sáng trời mưa không ngớt. Bầu trời khóc tiễn đưa bà Nường về với ông Nường. Đến chiều, bầu trời nhức tấy, đỏ như máu, hàng nghìn cò vạc lượn lơ chầm chầm trên nóc vườn, kết vào nhau như những dải khăn tang. Tên giết người bị tóm, nhưng điều đó đâu giúp bà Nường sống lại. Khổ thân bà lão bình dị, cả đời chi ao ước làm điều tốt, giữ gìn một thứ có ý nghĩa.

5. Vườn bị cày xới, đàn chim khóc than. Tô ấm của chúng bị đánh tan hoang để người khác no đủ và hưởng lợi. Muôn đời người này ăn vào kẻ khác thôi. Diệp Vân ngồi ôm thẳng Tự khóc ngất nghẹn. Rồi cô đứng lên, tiến về phía vườn. Cô gọi bầy chim, khản giọng. Không biết chim chóc có nghe được lời cô, còn bọn săn cò mặt mũi đỏ au hò nhau. Chúng lại muốn vật đôi cánh tinh tuyền. Diệp Vân bỏ chạy, cứ thấy bóng hình tảo tợn với mấy cái đầu trọc lóc là khiếp hãi. Vừa chạy vừa tháo áo, để cánh chồi ra. Cô lao về phía đồng ruộng um ùm nước. Cô chạy về phía sông, hy vọng bãi cát có thể giúp cô chạy nhanh hơn và cơ thể được nhắc bóng. Nhưng không, cô kiệt sức, ngã xuống mép nước. Bọn chúng khép vòng vây, cô gái sợ hãi không thể nhắc mình lên khỏi nước, toàn thân run lập cập. Ba thằng xông vào dim đầu cô xuống nước, rồi nhắc lên, rồi lại nhả xuống. Cô ngạt thở, nhũn mềm như cái giẻ. Tức thì, cô xòe cánh, đập một cú như trời giáng vào mặt bọn ác ôn. Chúng choáng váng.

- Chúng mày chết đi.

Cô gái hét lên và đôi cánh nở rộng, đập lên mặt nước, cơ thể đã được nhắc bổng. Diệp Vân bay lên. Oa! Một cảm giác được bút phá, nhẹ nhõm, thoát ra khỏi trời buộc, cầm tù. Không còn giới hạn che khuất, cô tự do bay trong bốn phương tám hướng. Lồng lộng bầu trời mở rộng đón cô. Phía xa là thằng Tự, khi biết Diệp Vân bị nhóm thanh niên đuổi bắt, nó đã chạy theo. Nó ngược lên nhìn Diệp Vân đập cánh trong không trung. Rồi chính Tự cũng không hiểu chuyện gì đang diễn ra. Bầy chim trời nhỏ bé đang bay quanh Diệp Vân - con chim mẹ đang sai rộng đôi cánh. Bầy chim nhỏ như tìm được chốn nước nhờ với một đôi cánh lớn chờ che. Mấy thằng thanh niên lồm cồm bò dậy, ngỡ ngàng trước cảnh tượng trước mắt.

Bọn thanh niên còn chưa kịp hiểu chuyện gì đang diễn ra, thì từ trên không trung vọt vọt, Diệp Vân lao xuống như một mũi tên không lồ. Cô đập mạnh đôi cánh vào đầu lũ ác ôn, làm chúng ngã bổ chửng. Có thằng bị xước mặt, máu rỉ ra. Bọn chúng bắt đầu bỏ chạy...

V.H

Chúng đi rồi. Thật khiếp hãi. Cô thờ phào vì thoát khỏi bàn tay đám thanh niên. Nhưng chúng sẽ không buông tha mình. Cô nghĩ. Chúng sẽ vu cô là đồ ma quỷ, tìm cách vật cánh và Diệp Vân luôn căng mình trong sự lẩn trốn. Nhưng đám thanh niên đã bắt được cô vào một buổi chiều ối đỏ. Chúng xé toạc áo, hò hét, tròng ghẹo, mặc Diệp Vân vùng vẫy, cầu xin. Chúng đã kéo hẳn đôi cánh cô ra mà cười cợt, chế nhạo, làm nó trầy xước, mới như. Bố mẹ Diệp Vân báo công an, rồi bọn gây ra những vết thương trên cơ thể cô gái chỉ bị nhắc nhở, phạt hành chính mấy đồng, rồi chuyện đó chìm vào im lặng vì người ta để ý đến dự án mở đường qua xã, lấy vườn cò Yên Bình làm dự án cụm công nghiệp. Người nghèo cứ thấy có đường đi qua, lấy đất là mừng nhảy thối lên. Họ sẽ được cầm bọc tiền đền bù. Bao đời qua, ước mơ của người vùng này không vượt khỏi cái cây trên đồi ông Toách, không cao bằng cánh cò Yên Bình, người học đại học trên toàn xã chỉ đếm bằng đầu ngón tay. Bà Nường cùng cháu tón tác gặp cán bộ xã cả chục lần, xin họ giữ lại vườn cò, nhưng không được lắng nghe. Bà lại lặn lội lên gặp cán bộ huyện, cán bộ huyện bảo đây là dự án ở trên quyết định, vượt quá thẩm quyền của huyện. Trên là ở đâu, ở tỉnh à, vậy thì gặp ai, tìm ai để kêu giữ lại sự sống cho ngôi vườn của gia đình bà?

4. Bọn cò tặc muốn vợ vét bầy chim để làm mỗi nhậu. Chúng xông vào vườn bà Nường giữa ban ngày, như thể chúng là chủ. Gặp chúng, bà đe:

- Tao sẽ báo công an gô cồ chúng mày lại. Cha mẹ chúng mày không dạy được chúng mày à!

Mấy tên mặt căng căng vênh váo, hô hố cười, thách thức:

- Công an chả làm gì được bọn này đâu. Đàng nào vườn chẳng bị cày xới trong nay mai. Mà bà giữ mấy con cò làm gì!

Nói xong, chúng vây bà lại rồi cừ hai thằng xông vào bắn chim. Lúc cha Diệp Vân và cậu An về thì mọi sự đã rồi. Bọn cò tặc chạy mất, bà Nường thần thờ ngồi nhìn bầy cò vạc nháo nhác trong vườn, khản giọng kêu trên không trung. Bà bắt lực bật khóc. Mấy chục thành viên trong đàn đã bị bắn hạ, mang đi. Tán cây bị thương, bầu trời bị thương, tìm bà Nường ri máu.

Màn đen hun hút, gió thổi rát mặt đêm. Bà Nường cảm nhận chuyện chẳng lành với đàn cò nên đã gọi con trai dậy, cầm đèn pin ra vườn. Diệp Vân lao theo bố mẹ, bà và cậu An. Phải chặn bọn cò tặc. Bố Vân và cậu An lao ra chặn lối thoát chính. Biết bị phát hiện, bọn chúng tắt đèn pin, tìm đường lui. Bà Nường đuổi theo một tên loạt xoạt xách túi chim bỏ chạy về phía nam. “Thằng kia, tao sẽ tóm mày”. Trong lúc giằng co,

dòng nước xiết ở khu vực Võ Văn Ngân cuốn trôi, người và xe ngã sóng soài vào nước, mấy thanh niên đang trú mưa gần đó phải chạy ra kéo lại. Có một buổi tối, sau cơn mưa như trút nước gần 4 tiếng đồng hồ, sau những cuộc xe mỗi mét, anh trở về nhà, một khu lao động nghèo, đến cách nhà 100m nhưng không làm sao vào nhà được, bởi bốn bề nước ngập như một dòng sông.

Khi đứng nép dưới một mái hiên hay khi đang vật lộn trên đường, anh biết, có một người cũng không thích cơn mưa như anh. Là vợ anh. Trong căn nhà trọ xập xệ của anh, nếu mưa quá to, nước có khi sẽ tràn thẳng vào nhà và vợ chồng anh hôm sau phải mất cả buổi sáng để lau dọn nhà cửa. Trong những ngày mưa như trút nước, có lẽ cô ấy đang ru con ngủ, vừa sốt ruột nhìn ra cửa sổ, lo cho chồng đang vất vả ngoài mưa.

Một lần đứng dưới một mái hiên mưa, nhìn cơn mưa rơi rả rích, anh thốt nhiên nhớ lại những tháng năm nào đó, anh và vợ cũng từng hẹn hò dưới mưa, ngồi ăn kem và ngắm cơn mưa, thấy mưa sao mà đẹp, thấy cuộc đời sao mà màu hồng. Thanh xuân đã trôi qua, mọi thứ đã khác rồi. Hoặc có lẽ, cơn mưa thì không thay đổi, chỉ là hoàn cảnh sống khác nhau thì người ta nhìn mưa ở những cảm xúc khác nhau mà thôi.

Có lẽ, trong một tương lai mơ ước nào đó, khi mà sau bao nỗ lực, chăm chỉ thoát nghèo, hai vợ chồng có cuộc sống ổn định hơn, có một căn hộ nhỏ nhỏ thơm mát để sống, có lẽ anh nhìn cơn mưa sẽ thấy khác đi, không còn mang bao nỗi mệt nhọc đắng cay như giờ này nữa?

Hay trong một ngày không xa nào đó, như những lời anh đọc trên báo đài, rằng thành phố sẽ hết cảnh ngập nặng, ngập sâu, đi trong cơn mưa cũng không còn nơm nớp lo lắng ngả người, đổ xe, chết máy, thì khi ấy cơn mưa sẽ đẹp hơn một chút chẳng?

Anh cũng không biết nữa. Có lẽ, trách những cơn mưa mãi thì cũng chẳng được gì. Cuộc sống vẫn luôn mang theo nhiều thử thách và mưu sinh nào mà không khó nhọc. Với anh cũng vậy, với bao người ngoài kia cũng thế.

Rồi mùa mưa cũng sẽ đi qua. Rồi đến những ngày tạnh ráo. Và mùa nắng cháy da, rồi lại mùa mưa tới. Bốn mùa xoay chuyển, trôi đi tuần hoàn, những con người nhỏ bé như anh cũng chỉ biết cố gắng mỗi ngày để đổi thay số phận của chính mình.

Anh nhìn ra ngoài trời, cơn mưa nhỏ lại, phố xá loang loáng nước, dòng người đổ về nhiều hướng. Anh mở điện thoại, mở ứng dụng, nhận cuộc, lao vào trong mưa... NGỌC MAI

Trần Nam Phú - Người thủ lĩnh thao lược, nghĩa tình đất Tây Đô

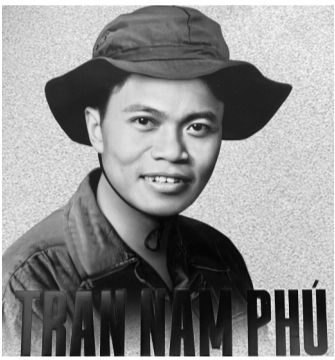
54 tuổi đời đã có 45 năm dành cho cách mạng, “gia tài” của đồng chí Trần Nam Phú để lại là những chiến công hiển hách với tài chỉ huy tài ba, thao lược và hình ảnh về một vị lãnh đạo, chiến sĩ cách mạng kiên trung, giàu tình cảm. Cái nghĩa, cái tình và hình ảnh thân thương, mộc mạc ấy luôn sống mãi trong lòng đồng đội, Nhân dân.

● Đồng chí Trần Nam Phú - Phó Bí thư Tỉnh ủy, Chính trị viên Tỉnh đội Cần Thơ phát biểu trong Lễ kết nghĩa giữa quân dân Cần Thơ với Trung đoàn 1 (U Minh), năm 1973.

● Đồng chí Trần Nam Phú - Phó Bí thư Tỉnh ủy, Chính trị viên Tỉnh đội Cần Thơ kéo cờ Mặt trận Dân tộc giải phóng miền Nam trước Dinh tỉnh trưởng Chương Thiện, ngày 1/5/1975.

● Trần Nam Phú là một lãnh đạo tài ba, thao lược và nghĩa tình.

● Ban Chỉ huy Mặt trận giải phóng xã Vị Thanh, năm 1975 (Đồng chí Trần Nam Phú đứng thứ năm từ phải sang).

● Đồng chí Trần Nam Phú - Chính trị viên Tỉnh đội (hàng trước, thứ ba từ trái sang) chụp ảnh lưu niệm với cán bộ, chiến sĩ cơ quan Tỉnh đội Cần Thơ, năm 1973.

Tiếp nối truyền thống gia đình, 9 tuổi tham gia cách mạng

Trần Nam Phú xuất thân trong gia đình hai bên nội ngoại đều có truyền thống yêu nước. Ông là cháu ngoại của nhân sĩ tham gia phong trào Đông Du - Đặng Bình Thành (Trà Ôn - Vĩnh Long). Có lẽ vì thế, tinh thần yêu nước đã ăn sâu vào tâm thức và thôi thúc ông phải hành động. Từ khi 9 tuổi, cậu bé Trần Nam Phú đã nhiệt tình tham gia Đội Thiếu niên Cứu quốc, 10 tuổi thoát ly gia đình vừa học, vừa hoạt động. Ông bị địch bắt và cầm tù khi mới 21 tuổi nhưng ý chí và nghị lực của người đảng viên trẻ vẫn không nao núng. Trần Nam Phú vẫn bí mật liên hệ với tổ chức đảng trong tù để hoạt động. Sau khi ra tù, ông lại tiếp tục tham gia cách mạng với tinh thần hăng say, nhiệt huyết hơn và luôn vững niềm tin “dù gian khổ, hy sinh hơn nữa nhưng sự nghiệp giải phóng miền Nam nhất định thắng lợi”. Hơn thế nữa, ông còn là người luôn truyền cảm hứng, khích lệ anh em đồng đội, đồng chí luôn vững tin vào chính nghĩa và sự đoàn kết của quân và dân ta nhất định sẽ mang lại thắng lợi.

Ông được trui rèn và trưởng thành từ thực tế cách mạng. Những khó khăn, thách thức trong chiến tranh đã tôi luyện và đào tạo nên một chiến sĩ kiên trung, bản lĩnh như Trần Nam Phú. Trong chiến tranh hay thời kỳ độc lập, ông đều được giao đảm nhận nhiều vị trí quan trọng trong lực lượng vũ trang và chính quyền. Dù ở cương vị nào ông cũng bộc lộ tài năng, bản lĩnh, sự khéo léo, cương trực, quyết đoán, đặc biệt là khả năng “chớp thời cơ” để tạo nên những trận thắng lớn ngoài mong đợi. Vì vậy, ông luôn được cấp trên tin tưởng, đồng chí, đồng đội và Nhân dân quý mến.

Với Trần Nam Phú, “đã theo Đảng làm cách mạng thì lý tưởng Cộng sản phải là “kim chỉ nam” cho mọi lúc, mọi nơi, nhất là khi khó khăn, gian khổ, thậm chí phải chấp nhận hy sinh”. “Khó khăn là tạm thời, sự nghiệp cách mạng nhất định thắng lợi. Địch càng tàn bạo, tức là chúng càng đi vào

Đồng chí Trần Nam Phú, tên khai sinh Trần Ngọc Ánh (bí danh Thanh Hồ, Năm Phú). Mọi người thân thương gọi là “Năm Phú”. Ông sinh ngày 19/5/1937 tại xã Thuận Thới, huyện Cầu Kè, tỉnh Trà Vinh; trú quán tại xã Tân Phước Hưng, huyện Phụng Hiệp, tỉnh Cần Thơ. Cả cuộc đời dành trọn cho cách mạng. Ông từng đảm nhiệm các chức vụ quan trọng như: Chánh Văn phòng huyện ủy Phụng Hiệp, Chánh Văn phòng Tỉnh ủy Cần Thơ, Bí thư Tỉnh Đoàn Cần Thơ, Bí thư Khu đoàn Tây Nam Bộ, Chính trị viên Tỉnh đội Cần Thơ, Phó Bí thư Tỉnh ủy Cần Thơ, Chủ tịch Ủy ban Quân quản Cần Thơ, Giám đốc Công an tỉnh Hậu Giang, Chủ tịch UBND tỉnh Hậu Giang (cũ). Cuối tháng 12/1991 ông qua đời vì bạo bệnh khi mới 54 tuổi.

tinh thể tự sát bởi chúng tạo cho lòng căm thù của quần chúng cách mạng càng cao. Từ đó, phong trào cách mạng của quần chúng dâng lên thành “tức nước vỡ bờ”.

Luôn được giao trọng trách quan trọng ở những thời điểm quan trọng

Điều “đặc biệt” trong sự nghiệp cách mạng của Trần Nam Phú là luôn được giao trọng trách quan trọng vào những thời điểm quan trọng, mang tính quyết định đến sự thành bại của cách mạng địa phương. Từ đó, giúp ông tạo nên những trận đánh thắng lợi và điểm nhấn ấn tượng. Nhận định về ông, nguyên Chủ tịch nước Nguyễn Minh Triết đã viết: “Nhìn lại những thời điểm và dấu mốc mà anh Năm Phú (cách gọi thân thương dành cho đồng chí Trần Nam Phú - PV) được giao trọng trách, có thể nói anh chính là người thủ lĩnh, người lãnh đạo, chỉ huy ở những thời điểm quan trọng, khó khăn và có tính bước ngoặt của quê hương Cần Thơ - Hậu Giang”.

Ông làm Bí thư Tỉnh đoàn Cần Thơ vào thời điểm quân ta quyết “tổng công kích - tổng khởi nghĩa” trên toàn miền Nam, trong đó Cần Thơ là trọng điểm của Khu 9. Lúc này, ông đã phát huy vai trò thủ lĩnh, vận động, lãnh đạo thanh niên tích cực tham gia. Nhiều hoạt động ông khởi xướng đã phát huy sức mạnh tuổi trẻ trong kháng chiến, góp phần giành thắng lợi cho cách mạng. Trên cương vị Bí thư Khu đoàn Tây Nam Bộ, ông đã giúp cho hệ thống tổ chức đoàn và phong trào thanh niên khởi sắc trong thời gian ngắn. Trần Nam Phú luôn nêu cao tinh thần “dám nghĩ, dám làm”,

tiên phong đi vào vùng khó khăn, gian khổ. Ông chủ trương hướng về cơ sở, dù thành thị hay nông thôn đều tập trung vận động, giáo dục, phát triển lực lượng để xây dựng tổ chức Đoàn vững mạnh. Điều đó đã khơi dậy niềm tin, sức mạnh và nhiệt huyết trong lực lượng thanh niên, giúp tuổi trẻ trở thành “cánh tay đắc lực” cho cách mạng trong công cuộc giải phóng dân tộc.

Khi được tin tưởng giao nhiệm vụ mới làm Chính trị viên Phó Tỉnh đội rồi Phó Bí thư Tỉnh ủy, Chính trị viên Tỉnh đội Cần Thơ có vẻ như một thách thức với Trần Nam Phú. Tuy nhiên, bằng khả năng và bản lĩnh chiến trường thực thụ, ông đã cùng đồng đội không ngừng rèn luyện, nỗ lực bất chấp “mưa bom, lửa đạn” tích cực “đánh địch, chống càn, diệt ác, phá kềm, lập nên những chiến công oanh liệt”. Với tư duy của một nhà chiến lược tài tình, nắm bắt rõ tình hình chiến sự nên khi Hiệp định Paris được ký kết lập lại hòa bình tại Việt Nam ông vẫn chỉ đạo quân dân Cần Thơ đề cao cảnh giác, chủ động đánh địch bất kỳ lúc nào. “Đây là cách làm hay, không dễ bị động, bất ngờ, đẩy địch vào thế bị động, lúng túng, tạo thế và lực mới cho cách mạng, rất được hoan nghênh, nhiều nơi học tập rút kinh nghiệm”, nguyên Chủ tịch nước Nguyễn Minh Triết đánh giá.

Đặc biệt, trong Tổng tiến công và nổi dậy mùa xuân năm 1975, ông được giao chỉ huy tiến công và nổi dậy giành chính quyền tại thị xã Vị Thanh - một trong hai trọng điểm ở miền Tây Nam Bộ. Rạng sáng ngày 1/5/1975, quyết định chớp thời cơ, Trần Nam Phú tập trung toàn lực tấn

công các mục tiêu then chốt trên địa bàn thị xã và giành thắng lợi, giành chính quyền về tay Nhân dân sớm hơn 1 ngày so với kế hoạch, góp phần giải phóng hoàn toàn tỉnh Cần Thơ. Khi đất nước hòa bình, độc lập, địa phương đối diện nhiều vấn đề phức tạp, mới mẻ nhưng ông vẫn khéo léo điều hành, vượt khó, giải quyết mọi việc đều thấu tình, đạt lý. Năm 1987, khi được giao trọng trách Chủ tịch UBND tỉnh Hậu Giang ông đã cùng Ban Thường vụ Tỉnh ủy chỉ đạo thực hiện đường lối đổi mới trên quê hương Hậu Giang, tạo tiền đề cho Hậu Giang (bao gồm TP Cần Thơ, tỉnh Hậu Giang và tỉnh Sóc Trăng ngày nay) phát triển. Với sự linh hoạt tài tình và tư duy quân sự sắc sảo, dù đưa vào hoàn cảnh và vị trí nào Trần Nam Phú cũng có cách khơi dậy tinh thần chiến sĩ, phát huy khả năng và nội lực quân dân để hòa nhịp chung vào bản hùng ca về vang của dân tộc.

Nghĩa tình “anh Năm Phú”!

Bên cạnh việc là một người lãnh đạo, thủ lĩnh tài năng, thao lược, Trần Nam Phú còn là một người có tấm lòng nhân hậu, bao dung, sống có nghĩa, có tình và luôn tôn trọng người khác. Lật giở từng trang sách “Trần Nam Phú - qua góc nhìn đồng đội” do Lư Văn Điền - nguyên Bí thư Tỉnh ủy Cần Thơ (tuyển chọn) với hơn 40 bài của đồng chí, đồng đội viết về Trần Nam Phú cũng thấy được ân nghĩa và tình cảm của ông để lại sâu sắc đến dường nào. Những từ ngữ như “nghĩa tình”, “quý mến”, “gần gũi, thân tình”, “kính mến”, “ân tình”, “thương lính như con” được thể hiện trong tiêu đề từng bài viết xuyên suốt quyển sách cũng đã phần nào lột tả được tính tình và cách sống của người thủ lĩnh Trần Nam Phú trong lòng đồng đội, đồng chí và Nhân dân.

Nhiều câu chuyện cảm động, kỷ niệm sâu sắc được thuật lại như một lời cảm ơn và tri ân sâu sắc đối với những công hiến và tình cảm Trần Nam Phú để lại cho quê hương Cần Thơ - Hậu Giang. Người đọc không khỏi xúc động khi nghe những câu chuyện: Người chạy xe ôm đến thấp hương cho ông Chủ tịch tỉnh vì “ông được lắm, ông tốt lắm”; người chỉ huy luôn giành phần nặng nhọc về mình, chan hòa với đồng đội, không phân biệt chức vụ; vị lãnh đạo luôn quan tâm đến đời sống cấp dưới; vị lãnh đạo thương lính như con... Sau kháng chiến, mặc dù tất bật với công việc sau độc lập nhưng Trần Nam Phú vẫn sắp xếp và dành nhiều thời gian để thăm đồng đội, đồng chí và những gia đình đã từng đùm bọc, giúp đỡ cách mạng trong thời kỳ khó khăn. Theo lời kể của nhiều cán bộ lão thành cách mạng, Trần Nam Phú có một thói quen rất ấm áp và thâm tình đó là đi tới đâu công tác ông cũng hỏi thăm đồng chí, đồng đội quen biết, nhất là những người đã từng công tác chung.

Theo lời kể của ông Lư Văn Điền - nguyên Bí thư Tỉnh ủy Cần Thơ, khi nhắc lại kỷ niệm hồi kháng chiến anh Năm nhắc nhiều về những người đã giúp đỡ cách mạng trong kháng chiến. “Thương nhất là ông bà Ba Vĩnh, ông bị mù cả hai mắt mà vẫn leo bèo dừa, ra đồng giăng câu bắt cá để nuôi anh em mình... Cần phải luôn ghi nhớ, sống thật xứng đáng với những ân tình sâu nặng đó, chú à”. Cuối tháng 12/1991, khi bệnh tình trở nặng và trên đường từ Bệnh viện Thống nhất TP HCM về nhà, nghe Đài thông tin Quốc hội thông nhất chia tỉnh Hậu Giang để tái lập tỉnh Cần Thơ và tỉnh Sóc Trăng, ông vui mừng quên cả cơn đau. Từ đó, mới thấy được sự tận tâm của Trần Nam Phú, những phút cuối đời vẫn còn nặng lòng với việc dân, việc nước, mong muốn đất nước và quê hương phát triển phồn thịnh, Nhân dân có cuộc sống hạnh phúc, ấm no.

ĐÌNH THƯƠNG

Trẻ em có quyền được lắng nghe, được tham gia

Việc trao quyền cho trẻ em và để trẻ em lên tiếng trong các vấn đề chính sách của chính phủ xuất phát từ các nguyên tắc về quyền trẻ em quốc tế. Công ước Liên hợp quốc về Quyền trẻ em (UNCRC) là văn bản quốc tế quan trọng nêu rõ các quyền này, bao gồm quyền được lắng nghe và quyền tham gia vào các quyết định ảnh hưởng đến cuộc sống của mình (Điều 12). Cụ thể, “các quốc gia thành viên phải đảm bảo cho trẻ em có đủ khả năng hình thành các quan điểm riêng của mình được quyền tự do phát biểu những quan điểm đó về tất cả các vấn đề có ảnh hưởng đến các em và những quan điểm của các em phải được coi trọng một cách phù hợp với tuổi và độ trưởng thành của các em. Vì mục đích đó, trẻ em phải được đặc biệt tạo cơ hội nói lên ý kiến của mình trong bất kỳ quá trình tố tụng tư pháp hoặc hành chính nào có ảnh hưởng đến trẻ em, hoặc trực tiếp hay thông qua một người đại diện hay một cơ quan thích hợp, theo cách thức phù hợp với những quy định mang tính thủ tục của luật pháp quốc gia”.

Dù nhiều quốc gia chưa phê chuẩn UNCRC nhưng các tổ chức như UNICEF và Liên minh Nghị viện Quốc tế (IPU) đã thúc đẩy sự tham gia nhiều hơn của trẻ em vào các hoạt động lập pháp trên toàn thế giới. Ví dụ, IPU đã làm việc với các chính phủ để giới thiệu khái niệm “quốc hội trẻ em”, nơi các em học sinh mô phỏng các chức năng của chính phủ và bày tỏ quan điểm về các chính sách, đặc biệt là về giáo dục, phúc lợi trẻ em và y tế. Sở tay của IPU về sự tham gia của trẻ em nhấn mạnh tầm quan trọng của sự tham gia này trong việc định hình các chính sách hướng tới lợi ích của trẻ em.

Hoa Kỳ cũng chưa chính thức phê chuẩn UNCRC, nhưng quốc gia này vẫn áp dụng một số nguyên tắc quan trọng của công ước này trong luật pháp, đặc biệt các quy định liên quan đến giáo dục, bảo vệ trẻ em và quyền được lắng nghe của trẻ em. Xét về sự tham gia của trẻ em vào quá trình quản lý nhà nước trong bối cảnh rộng lớn hơn về quyền trẻ em tại Hoa Kỳ, cần nhấn mạnh rằng, hệ thống pháp luật Hoa Kỳ luôn thận trọng trong việc cân bằng giữa quyền tự chủ của trẻ em và quyền của cha mẹ. Trong đó, có thể kể tới các tiền lệ pháp lý từ các vụ kiện nổi tiếng như “In re Gault” (1967) và “Tinker v. Des Moines” (1969) đã giúp trẻ em có tiếng nói trong các quy trình pháp lý và thể hiện quan điểm của mình trong những vấn đề liên quan trực tiếp đến cuộc sống của các em.

Cụ thể, vụ kiện “In re Gault” là một án lệ quan trọng của Tòa án tối cao Hoa Kỳ liên quan đến quyền lợi của trẻ vị

Quyền trẻ em trong quá trình lập pháp tại Hoa Kỳ

● **Thế hệ trẻ như nhà hoạt động môi trường Greta Thunberg (SN 2003) đang có sức ảnh hưởng mạnh hơn đến các chính sách khí hậu toàn cầu.** (Ảnh: The Washington Post)

Dù chưa có quốc hội trẻ em chính thức tại Hoa Kỳ, nhưng những sáng kiến như Hội đồng Thanh niên và các phiên họp mô phỏng quốc hội đang cung cấp cơ hội cho giới trẻ tham gia vào hệ thống quản trị, định hình chính sách tương lai của đất nước.

thành niên trong hệ thống tư pháp. Vụ việc bắt đầu khi Gerald Gault, 15 tuổi, bị bắt giam tại Arizona mà không thông báo cho cha mẹ sau khi bị cáo buộc gọi điện thoại quấy rối hàng xóm. Gerald bị đưa đến trường công nghiệp nhà nước trong 6 năm, một hình phạt nặng hơn nhiều so với mức mà người lớn phải chịu cho cùng tội danh. Cha mẹ Gerald đã kháng cáo, cho rằng quyền lợi về quy trình pháp lý hợp lý (due process) của con trai họ đã bị vi phạm, như không được đảm bảo quyền tư vấn pháp lý, không được thông báo đầy đủ về các cáo buộc và không có quyền đối chất với nhân chứng. Tòa án tối cao đã ra phán quyết 7-2, xác định rằng trẻ vị thành niên phải được hưởng các quyền lợi theo Tu chính án thứ 14, bao gồm quyền có luật sư, quyền đối mặt với nhân chứng và quyền không tự buộc tội. Vụ án này đã làm thay đổi cách thức xử lý các vụ việc liên quan đến trẻ vị thành niên tại Hoa Kỳ, đảm bảo rằng trẻ em cũng có các quyền bảo vệ pháp lý tương tự như người lớn.

Mặt khác, vụ án “Tinker v. Des Moines Independent Community School District” liên quan đến quyền tự do ngôn luận của học sinh trong trường học. Năm 1965, ba học sinh John Tinker, Mary Beth Tinker

● **Phán quyết trong vụ “Tinker v. Des Moines” (1969) đã khẳng định quyền tự do ngôn luận của trẻ em tại các trường học Hoa Kỳ.** (Ảnh: constitutioncenter.org)

và Christopher Eckhardt đã đeo băng tay đen đến trường tại Des Moines (bang Iowa) để phản đối chiến tranh Việt Nam. Nhà trường đã đình chỉ họ với lý do các băng tay có thể gây xáo trộn an ninh trật tự trong trường. Các học sinh và gia đình đã khởi kiện, cho rằng quyền tự do ngôn luận của họ theo Tu chính án thứ Nhất đã bị vi phạm. Tòa án tối cao đã phán quyết 7-2 ủng hộ các học sinh, cho rằng học sinh không bị “tước bỏ quyền tự do ngôn luận của mình khi bước vào công trường”. Tòa án khẳng định rằng nhà trường chỉ có thể cấm ngôn luận nếu nó gây ra sự xáo trộn đáng kể cho hoạt động của trường. Vụ án này trở thành nền tảng cho quyền tự do ngôn luận của học sinh tại các trường học Hoa Kỳ.

Có thể nói, những phán quyết này đã khẳng định quyền tự do ngôn luận và quyền được xét xử công bằng của trẻ em, từ đó xây dựng nền tảng cho tương lai, trong đó trẻ em có thể ngày càng tham gia vào các quyết định ảnh hưởng đến họ.

Từ các Hội đồng trẻ em đến “hành lang quyền lực”

Trên thế giới, các sáng kiến quốc hội trẻ em đã và đang góp phần làm thay đổi cách tiếp cận của các chính phủ đối với vấn đề quyền trẻ em, đồng thời

khuyến khích sự tham gia tích cực của giới trẻ trong các quyết định quan trọng của đất nước. Đơn cử, tại Thụy Điển, sáng kiến quốc hội trẻ em và thanh, thiếu niên, dù chưa chính thức, cũng đóng vai trò là cầu nối giữa giới trẻ và các nhà lập pháp. Các đại biểu trẻ thảo luận về các vấn đề lớn như biến đổi khí hậu, giáo dục và công bằng xã hội. Những ý kiến này được gửi lên cho quốc hội chính thức nhằm định hình các chính sách hướng đến lợi ích của trẻ em.

Tại Hoa Kỳ, sự tham gia chính thức của trẻ em vào quá trình lập pháp quốc gia còn hạn chế, nhưng nhiều sáng kiến cấp địa phương và tiểu bang đã tạo ra nền tảng cho trẻ em tham gia vào quản trị. Ví dụ, Hội đồng Thanh niên Thị trường Boston và Hội đồng Lãnh đạo Thanh niên của thành phố New York đã cho phép thanh niên tương tác trực tiếp với các quan chức chính phủ, đưa ra lời khuyên về các vấn đề như giáo dục và an toàn công cộng. Đặc biệt, California đã tiên phong thành lập Ủy ban Thanh niên theo Đạo luật Tăng cường Quyền lực Thanh niên, tạo cơ hội để giới trẻ từ 14 đến 25 tuổi tham gia vào các chính sách liên quan, từ biến đổi khí hậu đến sức khỏe tâm thần.

Ở cấp liên bang, các chương trình như “Junior State of Amer-

ica” (JSA) và chương trình “Youth and Government” của Hiệp hội Thanh niên Cơ Đốc (YMCA) giúp học sinh tham gia vào các phiên họp lập pháp mô phỏng, học hỏi về quy trình chính trị và nâng cao tiếng nói về các vấn đề như kiểm soát súng và cải cách giáo dục. Để trẻ em tham gia vào quá trình lập pháp, các tổ chức vận động như Children's Defense Fund (CDF) và Save the Children tạo điều kiện cho các em vận động hành lang Quốc hội, làm chứng trước các cơ quan lập pháp và đóng góp vào các chiến dịch tập trung vào phúc lợi trẻ em.

Một ví dụ nổi bật về sự tham gia của trẻ em vào việc hoạch định chính sách trên thế giới là phong trào biến đổi khí hậu do thanh niên dẫn đầu. Lấy cảm hứng từ các nhà hoạt động toàn cầu trẻ tuổi như Greta Thunberg (Thụy Điển), trẻ em, thanh, thiếu niên tại Hoa Kỳ và nhiều quốc gia trên thế giới đã kêu gọi các chính sách khí hậu mạnh mẽ hơn. Nhiều nhóm thanh niên hoạt động về khí hậu, bao gồm Sunrise Movement, đã tương tác với các nhà lập pháp Hoa Kỳ để thúc đẩy Thỏa thuận Xanh Mới (Green New Deal) và các chính sách tập trung vào khí hậu khác. Sự tham gia của thanh niên vào vận động khí hậu cũng mở rộng đến hành động pháp lý. Trong vụ “Juliana v. United States”, 21 nguyên đơn trẻ tuổi đã kiện chính phủ liên bang vì không giải quyết vấn đề biến đổi khí hậu, lập luận rằng sự thụ động của chính phủ đã vi phạm quyền hiến pháp của họ đối với một môi trường an toàn. Mặc dù vụ kiện vẫn đang tiếp diễn, nhưng nó đã đặt ra một tiền lệ về cách trẻ em có thể sử dụng hệ thống pháp luật để ảnh hưởng đến các quyết định chính sách.

Dù ngày càng có nhiều sự quan tâm về việc trao quyền trẻ em tham gia vào các quyết định lập pháp, rào cản pháp lý vẫn tồn tại. Pháp luật Hoa Kỳ vẫn thường nhấn mạnh rằng trẻ em chưa đủ trưởng thành để tham gia hoàn toàn vào các quá trình ra quyết định ở cấp độ chính phủ. Do đó, các quy trình chính trị vẫn yêu cầu sự tham gia của những người trưởng thành, bao gồm việc bỏ phiếu và tham gia các cuộc họp chính thức của Quốc hội. Nói cách khác, khung pháp lý của Hoa Kỳ liên quan đến sự tham gia của trẻ em trong các quyết định chính trị tập trung nhiều hơn vào giáo dục và vận động, thay vì đại diện lập pháp. Dù Hoa Kỳ chưa có một quốc hội trẻ em quốc gia chính thức nhưng ý tưởng này đang dần được chấp nhận trong số các nhóm vận động và nhà giáo dục. Bên cạnh đề xuất việc thành lập quốc hội trẻ em, ngày càng nhiều ý kiến ủng hộ ý tưởng hạ độ tuổi bầu cử ở một số địa phương, cho phép thanh niên 16 tuổi được bầu cử trong các cuộc bầu cử địa phương ở như Takoma Park, Maryland.

DIỆU BẢO

CƠ SỞ CAI NGHIỆN MA TÚY QUẢNG NINH:

Noi tìm lại chính mình

● Cơ sở Cai nghiện ma túy Quảng Ninh tổ chức các chuyên đề về bổ trợ kiến thức pháp luật cho các học viên, góp phần làm giảm tỷ lệ tội phạm và vi phạm pháp luật trong cộng đồng. (Ảnh trong bài: CSCNM TQN)

● Hào hứng với môn thể thao ưa thích.

● Các học viên được thưởng thức các chương trình văn nghệ.

Cơ sở Cai nghiện ma túy Quảng Ninh (Sở LĐ-TB&XH Quảng Ninh) có không gian thoáng đãng, cây xanh bao phủ, ao cá, vườn trồng rau xanh tốt tạo cho các học viên cảm giác thoải mái, thanh bình. Ở đó có cán bộ, thầy, cô giáo, y, bác sĩ luôn âm thầm, hết lòng giúp đỡ, chỉ bảo, động viên các học viên, giúp họ sớm đoạn tuyệt ma túy, tìm lại chính mình, trở thành người hữu ích.

Thấp niềm tin với những mảnh đời lầm lỡ

Học viên H.T.A (Uông Bí, Quảng Ninh, 21 tuổi) tâm sự: “Tôi từng học đại học chuyên ngành ngoại ngữ. Thời gian sinh viên, tôi có yêu một bạn gái cùng lớp. Yêu nhau được 2 năm, hẹn ngày ra trường hai đứa kết hôn thì bỗng người yêu tôi nói lời chia tay, yêu người khác. Tôi hụt hẫng, buồn chán tìm tới quán bar giải sầu. Ở đó, tôi gặp người bạn học cũ. Người này mời tôi uống rượu mạnh và dùng chất kích thích. Tôi nghiện ma túy lúc nào chẳng hay. Tôi bỏ học, gia đình biết chuyện đã đưa tới cơ sở cai nghiện. Sau thời gian điều trị cắt cơn nghiện, giải độc, tôi được chuyển về tổ, đội phù hợp để tham gia hoạt động lao động trị liệu, nhằm cải thiện sức khỏe, ổn định tư tưởng. Tôi còn được đọc sách về kỹ năng sống. Những điều tươi đẹp về cuộc sống, về con người qua từng trang sách giúp tôi nuôi niềm tin, khát vọng làm lại cuộc đời”.

Học viên N.T.T (Cẩm Phả, Quảng Ninh, 25 tuổi) chia sẻ: “Trước đây tôi là cô gái sống khá phóng khoáng. Bố mẹ tôi lại mãi làm ăn không có thời gian bên tôi. Họ bù đắp bằng cách cho tôi rất nhiều tiền. Tôi nung hết số tiền đó vào ăn chơi sa đọa và tìm tới ma túy một thời gian dài. Bố mẹ mấy lần nhốt tôi ở trong nhà để cai nghiện nhưng không thành công. Bố tôi đau buồn quá đã bị tai nạn giao thông. Cách đây 5 tháng, tôi vào đây với tâm trạng chán chường, bất cần, rất tự ti, mặc cảm, ngại giao tiếp. Nhưng chỉ thời gian ngắn, tôi được các cán bộ, thầy cô gần gũi, động viên, giúp đỡ vượt qua những giai đoạn khó khăn nhất đối với người cai nghiện. Tôi đã dần lấy lại tinh thần. Tôi tuân thủ theo đúng phác đồ điều trị cùng chế độ sinh hoạt, ăn uống điều độ của cơ sở. Tôi cắt được cơn nghiện, cơ thể cảm thấy khỏe khoắn, tinh thần phấn chấn. Khi trở về nhà, tôi cố gắng trở thành người hữu ích, chăm chỉ đi làm, chăm sóc bố mẹ, bù đắp những ngày tôi làm họ buồn tủi”.

Trong quá trình tìm lại chính mình, hằng ngày, hằng giờ, học viên gắn bó, tiếp xúc với những cán bộ, thầy cô, nhân viên làm việc tại các cơ sở cai nghiện ma túy và đón nhận từ họ sự quan tâm, chăm sóc về nhiều mặt.

Công việc thầm lặng, chan chứa yêu thương

Theo các cán bộ, để quản lý học viên tại đây rất khó khăn. Sau một thời gian dài sử dụng ma túy, các học viên thường bị suy nhược thần kinh, tâm trạng buồn vui thay đổi thất thường, giãy vò lương tâm, mặc cảm, tội lỗi, chán nản, buồn xuôi... Nhiều học viên mắc các bệnh truyền nhiễm, như lao phổi, HIV/AIDS, có tiền án, tiền sự... Hiểu được điều đó, các cán bộ, thầy, cô giáo, y, bác sĩ, nhân viên luôn âm thầm, hết lòng giúp đỡ, chỉ bảo, động viên các học viên. Thầy Nguyễn Văn Dũng - Trưởng Khu quản lý học viên số 2, quản lý hơn 300 học viên được mọi học viên yêu quý, tin tưởng. Với 10 năm trong nghề, bằng cái tâm của một người thầy giáo, bằng tình cảm chân thành giống như những người thân trong gia đình, thầy đã giúp đỡ, cảm hóa hàng trăm người lầm lỡ mắc phải sai lầm rơi vào con đường nghiện ma túy tìm lại chính mình, lấy lại tự tin, quyết tâm để vượt qua nỗi đau ma túy.

Cô Lương Thị Huệ là cán bộ của Phòng y tế Cơ sở cũng là một trong những tâm gương sáng trong công tác chăm sóc, điều trị, giúp đỡ những người lầm lỡ nghiện ma túy tại đây. Hơn 10 năm gắn bó với những người nghiện ma túy, vượt qua vô số những

thiệt thòi trong công việc, hàng ngày cô vẫn đều đặn tiếp xúc với những người nghiện ma túy để cắt cơn, điều trị bệnh cho họ.

Có không ít học viên là những người có quá khứ lầm lỡ, nhân thân phức tạp, song các cán bộ, thầy cô, nhân viên nơi đây luôn dùng tấm lòng chân thành để cảm hóa họ. Mưa dầm thấm lâu, những học viên ấy được tiếp thêm động lực, niềm tin vào những điều tốt đẹp, nỗ lực điều trị, tạo môi trường tích cực cho những người từng lầm lỡ hướng thiện.

Theo các cán bộ Cơ sở, các học viên điều trị có thành công hay không thì ngoài sự quan tâm về chuyên môn của các cán bộ, thầy cô, y, bác sĩ, nhân viên ở Cơ sở, rất cần có sự đồng hành của gia đình và xã hội. Gia đình có sự chia sẻ, động viên là tác nhân rất tích cực để giúp bệnh nhân điều trị thành công. Khi ra ngoài xã hội rất cần có sự chia sẻ của cộng đồng, bà con khu phố để động viên, khích lệ bệnh nhân điều trị tốt hơn.

Với các cán bộ, thầy cô, bác sĩ, y tế, nhân viên, khi mỗi viên ra khỏi cơ sở tái hòa nhập cộng đồng, trở thành người có ích cho xã hội, đó chính là niềm vui lớn nhất cho công việc thầm lặng của mình.

Theo Báo cáo sơ kết thực hiện nhiệm vụ 6 tháng đầu năm 2024 và phương hướng, nhiệm vụ 6 tháng cuối năm 2024 của Cơ sở Cai nghiện ma túy Quảng Ninh, Cơ sở tiếp nhận người cai nghiện theo công văn chỉ đạo của Sở và Cơ sở, đảm bảo đúng thủ tục, quy trình và theo quy định. Cơ sở đang quản lý tính đến ngày 30/6/2024 là 728 người cai nghiện.

Theo đó, năm 2024, tình hình an ninh trật tự, an toàn tại Cơ sở được đảm bảo, chưa phát hiện có sự thâm lậu ma túy vào Cơ sở; không có các vụ trộm, đánh nhau, gây rối quy mô lớn, có tổ chức. Đảm bảo ổn định tình hình, an toàn đơn vị trong các ngày lễ lớn của dân tộc, đặc biệt là dịp Tết Nguyên đán.

Cơ sở Cai nghiện ma túy Quảng Ninh luôn quan tâm, chú trọng công tác phòng ngừa, nắm bắt diễn biến tư tưởng của người cai nghiện, để kịp thời có những biện pháp giáo dục, chỉnh sửa, ngăn chặn những diễn biến xấu trong tư tưởng, hành vi của người cai nghiện. Những người cai nghiện ma túy, sau khi không sử dụng ma túy nữa, họ vẫn cần một thời gian nhất định để tạo dựng niềm tin và được dẫn dắt bước đi trong sự tin tưởng đó mới có khả năng tự “phòng thủ” trước cám dỗ của ma túy khi tái hòa nhập cộng đồng.

Không chỉ vậy, nhằm tạo điều kiện vui chơi, giải trí cho học viên, Cơ sở duy trì các hoạt động văn hóa - văn nghệ, xem truyền hình, đọc sách, báo, tập luyện thể dục thể thao... giúp học viên tăng cường sức khỏe, đảm bảo chế độ rèn luyện phục hồi trong quá trình điều trị cai nghiện. Cơ sở còn tổ chức gặp mặt các gia đình có người thân đang cai nghiện, góp phần gắn kết Cơ sở với thân nhân học viên, từ đó nâng cao hiệu quả công tác phòng, chống ma túy, cai nghiện ma túy tại cơ sở. Đặc biệt, Cơ sở còn tổ chức các chuyên đề về bổ trợ kiến thức pháp luật cho các học viên, góp phần làm giảm tỷ lệ tội phạm và vi phạm pháp luật trong cộng đồng.

Cán cán bộ, thầy cô, y, bác sĩ, nhân viên ở Cơ sở Cai nghiện ma túy Quảng Ninh với những công việc và chương trình văn hóa, giáo dục ý nghĩa đã tiếp thêm động lực cho các học viên, xóa bỏ mặc cảm, tự ti, có một tinh thần lạc quan, thái độ sống tích cực, có ý chí vươn lên và quyết tâm cai nghiện để sớm tái hòa nhập cộng đồng. Dẫu rằng con đường trở về với cộng đồng đó còn nhiều chông gai, nhiều cạm bẫy, nhưng khi vượt qua rồi, họ sẽ thấy giá trị đích thực của cuộc sống, tìm lại chính mình, trở thành những con người có ích cho xã hội.

THÀNH CÔNG - THỦY DƯƠNG

Để tạo môi trường, điều kiện thuận lợi cho người nghiện ma túy được tiếp cận, kết nối với các dịch vụ y tế, xã hội ngay tại cộng đồng, hỗ trợ điều trị cai nghiện tại gia đình, cộng đồng, hoặc cai nghiện tại các cơ sở cai nghiện, toàn tỉnh đã duy trì hoạt động của 25 đội công tác xã hội tình nguyện, 6 mô hình điểm tư vấn, chăm sóc, hỗ trợ điều trị nghiện tại cộng đồng và 10 CLB hỗ trợ người sau cai nghiện ma túy. Đặc biệt, nhằm nâng cao hiệu quả công tác cai nghiện, tăng cường sự tiếp cận của người lầm lỡ, người sau cai nghiện tái hòa nhập cộng đồng, UBND tỉnh đã ban hành Kế hoạch số 104/KH-UBND (ngày 27/5/2021) về việc đào tạo nghề, tạo việc làm cho người lầm lỡ, chấp hành xong án phạt tù, người sau cai nghiện, người bán dâm, nạn nhân bị mua, bán, người đi cơ sở giáo dục, trường giáo dưỡng trở về địa phương, giai đoạn 2021 - 2025.

● Là người khởi xướng cho Cuộc thi viết về hòa giải tại Việt Nam, bà có thể chia sẻ với chương trình và nội dung cuộc thi này dành cho sinh viên các trường luật?

- Cuộc thi dành cho tất cả sinh viên luật theo học toàn thời gian tại các cơ sở đào tạo luật Việt Nam với bậc học cử nhân trở xuống, chưa hành nghề luật sư, không hạn chế độ tuổi, nhằm tăng cường sự quan tâm của sinh viên đối với lĩnh vực hòa giải thương mại, nâng cao trình độ kỹ năng của luật sư bảo vệ thân chủ trong quá trình hòa giải cũng như nâng cao chất lượng của văn bản hòa giải được gửi đi trước khi tiến hành hòa giải.

Theo đề thi, sinh viên luật được mời viết một bản tóm tắt hòa giải bằng tiếng Anh không quá 2.500 từ để gửi cho hòa giải viên, thay mặt cho khách hàng chuẩn bị tham gia phiên xử lý tranh chấp bằng hòa giải. Thời hạn nộp bài là 23 giờ 59 phút ngày 31/10/2024. Kết quả sẽ được công bố vào ngày 8/12/2024 và trao giải toàn cầu vào ngày 12/12/2024. Giải nhất sẽ được trao giải thưởng tiền mặt trị giá 25.000.000 đồng; Giải nhì: 10.000.000 đồng; 02 Giải ba: 5.000.000 đồng.

Sinh viên dự thi sẽ được tham gia các webinar (hội thảo trực tuyến) do các chuyên gia hòa giải quốc tế của Quỹ Weinstein International và các chuyên gia hòa giải tại Việt Nam thực hiện nhằm đào tạo, trang bị kiến thức và kỹ năng cho các luật sư hòa giải tương lai tại Việt Nam; và được kết nối với mạng lưới sinh viên toàn cầu trong khuôn khổ Cuộc thi này do Quỹ Weinstein International tổ chức, mở ra nhiều cơ hội giao lưu học tập mang tính chất toàn cầu trong tương lai.

● Bà có thể cho vài nhận xét về vai trò của hòa giải viên cơ sở hiện nay và cần đổi mới gì để các hòa giải viên làm tốt hơn nữa?

- Vai trò của hòa giải viên cơ sở rất quan trọng trong việc giải quyết tranh chấp ở cấp độ địa phương. Họ đóng vai trò như những cầu nối giúp các bên liên quan tìm ra tiếng nói chung và giải quyết mâu thuẫn một cách hòa bình. Qua quá trình hòa giải, người dân được phổ biến pháp luật, hiểu rõ hơn về quyền và nghĩa vụ của mình, từ đó nâng cao ý thức tuân thủ pháp luật. Bên cạnh đó, hòa giải viên cơ sở đóng vai trò quan trọng trong việc duy trì và phát triển các mối quan hệ xã hội, góp phần xây dựng một cộng đồng đoàn kết, hòa hợp.

Tuy nhiên, để nâng cao hiệu quả công tác hòa giải, cần có sự phối hợp chặt chẽ giữa các cấp chính quyền, các tổ chức xã hội và người dân. Việc đầu tư nâng cao chất lượng đội ngũ hòa giải viên là rất cần thiết, ví dụ như tổ chức các khóa đào tạo thường xuyên để cập nhật kiến thức pháp luật, kỹ năng giao tiếp, kỹ năng giải quyết xung

BÀ ĐỖ THANH THỦY - ĐẠI DIỆN QUỸ WEINSTEIN INTERNATIONAL TẠI VIỆT NAM: Hòa giải là con đường tắt yếu hướng tới tranh tụng văn minh

VICMC VI Arb Weinstein International Foundation
VIETNAM MEDIATING A BETTER FUTURE™

WEBINAR

KỸ NĂNG HÒA GIẢI VIÊN QUỐC TẾ

DATE & TIME
16 October 2024
20:00 - 21:30

Topic 1:
"Lựa chọn hoà giải viên trong tranh chấp thương mại quốc tế, Do's and Don'ts"
Speaker: Nguyễn Trung Nam

Topic 2:
"Tinh huớng Luật sư bất hợp tác và các phương pháp xử lý"
Speaker: Nguyễn Minh Hằng

Host:
ĐỖ THANH THỦY

● Ảnh trong bài: NVCC

Bắt đầu từ tháng 9/2024, Quỹ Weinstein International đã phối hợp với Viện Trọng tài quốc tế Việt Nam, Trường Đại học Luật - Đại học Huế và Trung tâm hòa giải thương mại quốc tế Việt Nam tổ chức Cuộc thi viết quốc tế về hòa giải. Cuộc thi này được điều phối bởi bà Đỗ Thanh Thủy - đại diện Quỹ Weinstein International tại Việt Nam. Bà Đỗ Thanh Thủy đã dành thời gian trao đổi với phóng viên về cuộc thi này.

đột; xây dựng bộ tiêu chí đánh giá năng lực hòa giải viên; xây dựng quy trình hòa giải chi tiết, cụ thể, phù hợp với từng loại hình tranh chấp; tăng cường công tác tuyên truyền... Đây là những giải pháp cần thiết để xây dựng một xã hội hòa bình, ổn định.

● Một nền tranh tụng văn minh là con đường phải bắt đầu từ hòa giải. Nhưng tại sao ở chúng ta cứ thích kiện tụng, lời nhau ra toà khiến nhiều vụ án kéo dài, mỗi một, bé tắc, theo bà?

- Đây một vấn đề rất thực tế và đáng suy ngẫm về văn hóa giải quyết tranh chấp. Dù hòa giải được xem là con đường văn minh và hiệu quả hơn, nhưng thực tế nhiều người vẫn chọn con đường kiện tụng, bởi những nguyên nhân như: cảm tính và tự ái (khi xảy ra mâu thuẫn, nhiều người thường dễ cảm xúc chi phối, dẫn đến thái độ cứng rắn, không muốn nhượng bộ); khao khát được chứng minh mình đúng (mỗi người đều muốn bảo vệ quyền lợi của mình và cho rằng mình luôn đúng. Kiện tụng trở thành cách để chứng minh điều đó); thiếu lòng tin vào hòa giải (nhiều người cho rằng hòa giải sẽ

không mang lại kết quả như mong muốn hoặc sợ bị đối phương lừa gạt. Nhiều cá nhân và tổ chức chưa nắm rõ về quy định của pháp luật liên quan đến hòa giải, đặc biệt là tính pháp lý của thỏa thuận hòa giải thành).

Cần khẳng định rằng hoà giải nếu thành công sẽ dẫn tới thoả thuận hoà giải thành, thoả thuận này có giá trị pháp lý ràng buộc như hợp đồng và có thể thi hành thông qua các phương thức thi hành hợp đồng dân sự thông thường. Ngoài ra, riêng với hoà giải thương mại thực hiện theo Nghị định 22/2017/NĐ-CP thì các bên còn có thể đem kết quả hoà giải thành yêu cầu công nhận và cho thi hành tại toà án thông qua thủ tục việc dân sự.

Về phần mình, những người làm hoà giải viên thương mại cần kiểm soát quá trình hòa giải, khởi động quá trình giao tiếp và trao đổi thông tin giữa các bên. Kiểm soát cảm xúc của bản thân và có chiến thuật sử dụng thông tin hiệu quả (điều gì cần giữ, điều gì cần đưa ra, điều gì cần hạn chế) và giúp các bên tiến đến đạt được thỏa thuận. Hòa giải viên sẽ chỉ hỗ trợ quá trình đàm phán của các bên,

giúp các bên hiểu rõ nhau hơn và xóa bỏ các hiểu lầm, các yếu tố bất lợi trong quá trình đàm phán nhằm tự mình tìm đến kết quả hòa giải thành công dưới sự dẫn dắt của hòa giải viên trong một quy trình hòa giải công bằng và minh bạch.

Giá trị của những phiên hòa giải thành sẽ đem lại lợi ích gì cho các thân chủ đôi bên mà không cần phán quyết của tòa án?

- Hòa giải là một phương thức giải quyết tranh chấp hiệu quả, mang lại nhiều lợi ích cho các bên tham gia. Thủ tục hòa giải linh hoạt, nhanh chóng, giúp tiết kiệm thời gian và chi phí so với việc kiện tụng. Các bên có quyền tự quyết, lựa chọn người hòa giải và địa điểm tiến hành, đồng thời bảo mật thông tin, giữ gìn mối quan hệ. Đặc biệt, hòa giải góp phần giảm tải áp lực cho hệ thống tư pháp, tiết kiệm nguồn lực xã hội.

Cụ thể, đặc điểm của thủ tục hòa giải là: tính linh hoạt (hòa giải có thể được áp dụng cho nhiều loại tranh chấp khác nhau, từ tranh chấp kinh tế đến tranh chấp gia đình); tính tự nguyện (các bên tham gia hòa giải đều phải tự nguyện đồng ý, không có sự ép buộc); tính thân

thiện (hòa giải tạo ra một không khí đối thoại cởi mở, giúp các bên hiểu rõ hơn về quan điểm của nhau và tìm ra giải pháp chung); tính tiết kiệm (hòa giải thường có chi phí thấp hơn so với việc kiện tụng, giúp các bên tiết kiệm được nhiều khoản chi phí).

Việc giải quyết tranh chấp bằng hòa giải giúp các bên duy trì mối quan hệ trên tinh thần đôi bên cùng có lợi. Các yếu tố nêu trên giúp cho hòa giải là phương thức giải quyết tranh chấp mềm dẻo hơn nhiều so với tố tụng tại tòa án.

● Điều gì khiến bà thôi thúc ý tưởng cho cuộc thi viết này và bà hy vọng gì từ sáng kiến cuộc thi cũng như tương lai của các hòa giải viên trong các vấn đề lớn như tranh chấp thương mại, hình sự hay các vụ án khó?

- Xin được trích lời của Thẩm phán Danny Weinstein (Ret.), người sáng lập Quỹ Weinstein International, gửi đến tất cả các bạn thí sinh - hòa giải viên tương lai như sau: "You are all pioneers in this art form that will become very important in the future" (Tất cả các bạn sẽ là những người tiên phong trong loại hình giải quyết tranh chấp này điều mà sẽ trở nên vô cùng quan trọng trong tương lai).

Cá nhân tôi rất biết ơn Quỹ Weinstein International và các đơn vị tổ chức đồng hành, các đơn vị hỗ trợ truyền thông cũng như các bạn sinh viên từ các cơ sở đào tạo luật tại Việt Nam đã hưởng ứng tham gia đông đảo. Thông qua cuộc thi này, các bạn sinh viên luật có cơ hội không chỉ nghiên cứu về phạm vi pháp lý của vụ việc mà còn hiểu được các chi tiết cụ thể của quá trình hòa giải. Đó là thử thách, đồng thời cũng là cơ hội. Hòa giải đã là một phần của văn hóa Việt Nam và nếu các luật sư vận dụng tốt kỹ năng hòa giải để xử lý tranh chấp trong bối cảnh nền kinh tế và văn minh phát triển thì đây sẽ luôn là công cụ hữu hiệu.

Trước đây khi chưa biết nhiều đến khía cạnh hòa giải, với tư cách là luật sư thì tôi đã nghĩ rằng chúng ta phải tấn công, tấn công và cố gắng giành chiến thắng. Bây giờ, tôi và luật sư đồng nghiệp luôn cố gắng tìm ra điểm chung để đạt được lợi ích tốt nhất cho các bên và như vậy tất cả đều chiến thắng (win - win).

Cuộc thi thú vị này sẽ hỗ trợ cho các luật sư tương lai theo cách mà các chuyên gia giải quyết tranh chấp hàng đầu tại Mỹ và trên thế giới sẽ cung cấp cho sinh viên luật cơ hội phát triển các kỹ năng thiết yếu trong lĩnh vực hòa giải. Để từ đó họ sẽ là "nhà vô địch về thực hành luật của ngày mai", như lời của một thành viên Quỹ Weinstein International đến từ Singapore - ông Tat Lim.

● Xin cảm ơn bà và chúc cho cuộc thi thành công!

TUẤN NGỌC (thực hiện)

● Bà Đỗ Thanh Thủy - đại diện Quỹ Weinstein International tại Việt Nam

Khi trẻ được hết mình với đam mê

Đỗ Bình Minh, 14 tuổi, học sinh Trường THCS Lê Ngọc Hân (Hà Nội), có niềm yêu thích tham gia các môn thể thao như bóng bàn, bóng đá từ bé. Mặc dù còn nhỏ tuổi, nhưng em sở hữu nhiều giải thưởng thuộc cấp trường, cấp quận. Bình Minh đạt giải ba bóng bàn cấp thành phố, giải nhì bóng bàn cấp quận, giải nhất bóng đá cấp trường, giải khuyến khích thi học sinh giỏi môn Toán cấp trường.

Mỗi ngày em phân bổ thời gian đều đặn cho việc tập thể thao và học tập. Bình Minh chia sẻ, bố mẹ luôn cho em “cất lên tiếng nói” của riêng mình. Không bao giờ áp đặt đam mê, mong muốn của bố mẹ đối với em.

Bình Minh tâm sự, em đã nhận được sự ủng hộ, giúp đỡ rất nhiều từ bố mẹ. Em cho biết, bố là người luôn ủng hộ giấc mơ với bóng đá, bóng bàn của em. Còn mẹ là người luôn nhắc nhở em cân bằng giữa học tập và đam mê. Em chia sẻ: “Mẹ không bao giờ ngăn cản niềm đam mê của em. Nhưng là người hỗ trợ em rất nhiều trong học tập”. Mẹ của Bình Minh luôn tìm các thầy, cô giáo phù hợp với cá tính của Minh, cho em theo học. Mẹ cũng không bao giờ đặt nặng vấn đề thành tích đối với em. Nhờ định hướng học tập cân bằng cả Văn - Toán - Tiếng Anh và thể chất, cũng giúp em rất nhiều việc phát triển tư duy, ngôn ngữ. Minh cho biết: “Em rất thích môn Toán, Tiếng Anh, vì đây là hai môn học đòi hỏi tính logic cao. Rất phù hợp với khả năng của em”.

Minh tâm sự, trong gia đình, bố là “huấn luyện viên riêng” của em, còn mẹ là “hậu phương vững chắc”. Ngay từ nhỏ, bố chính là người đã dạy cho Bình Minh cách chơi bóng bàn, đá bóng. Em được bố dẫn dắt, hướng dẫn ngay từ khi mới chập chững đến với hai môn thể thao này: “Bố là người đầu tiên dạy cho em thế nào là tiên đạo, tiên vệ, hậu vệ,... các vị trí chơi bóng đá, cách rê bóng, lách người, bắt bóng như thế nào cho chuẩn”. Từ khi mới tám, chín tuổi, bố cũng là người cầm tay, hướng dẫn Minh cách cầm vợt, giao bóng cho bộ môn bóng bàn.

Nắm bắt được thể mạnh của bản thân, Minh chủ động xin bố mẹ theo những khóa học bóng đá dành cho “cầu thủ nhí”. Em hào hứng chia sẻ, tinh thần thể dục thể thao đã giúp em gắn kết bạn bè, cởi mở, hoạt bát nhiều trong cuộc sống. Lấy ví dụ khi đá bóng sẽ phải chuyên cho các thành viên khác trong đội vào lúc nào. Mỗi chiến thuật sẽ được huấn luyện viên (tức thầy giáo) trong đội đề ra, để phù hợp với từng “đối thủ khác nhau”. Có trận là tấn công, có trận là phòng ngự, Bình Minh và các cầu thủ “nhí” khác sẽ phải học các kiến thức về sơ đồ chiến thuật, để có được những

Những lối đi rực rỡ

● Được cất lên tiếng nói sống với đúng năng lực, sở trường là niềm hạnh phúc của trẻ. (Ảnh: Bình Minh và gia đình)

● Gia đình là điểm tựa vững chắc để Đỗ Bình Minh thỏa mãn đam mê thể dục, thể thao của mình.

Mỗi đứa trẻ sinh ra đều có khả năng phi thường, với những tiềm năng không giới hạn. Để phát huy khả năng của con trẻ, ngày nay, nhiều bậc phụ huynh đã để các em tự cất lên tiếng nói của chính mình.

trận đấu hay nhất. Bình Minh cho biết, em thường xuyên xem các giải Ngoại Hạng Anh, Champions League, World Cup, Euro, Sea Games,... và đọc báo về bóng đá, để tìm hiểu thêm và các lối đá, kỹ thuật. Em rất thích đội Real Manrid và cầu thủ Cristiano Ronaldo.

Bình Minh chia sẻ, một kỷ niệm sẽ không bao giờ phai mờ trong tâm trí em. Đó là khi tham gia giải bóng bàn cấp thành phố, em đã gặp đối thủ rất mạnh. Đối bạn là anh chị lớp lớn, cao to, khỏe mạnh và có tinh thần chiến đấu cao. Trên bàn bóng, Minh nhiều khi tưởng như sắp thất bại, vì những pha giao bóng, cú xoáy bóng hiểm hóc. Đã có lúc, Minh định từ bỏ, chấp nhận chịu thua. Tuy nhiên, trong giờ nghỉ giữa các hiệp, em đã gặp bố. Bố Minh đã động viên: “Con có nhớ “tinh thần thể thao” là gì không? Đó chính là không bỏ cuộc, cao thượng và đích thực”. Không bỏ cuộc nghĩa là nỗ lực đến cùng, cao thượng là thể hiện tinh đoàn

● Mai Trang luôn được bố mẹ lắng nghe ý kiến. (Ảnh trong bài: NVCC)

Tỏa sáng như những vì sao trên bầu trời

Không những giúp các con có một tuổi thơ rực rỡ, hiện nay, nhiều phụ huynh đã để học sinh lựa chọn hướng cho tương lai của các em. Đó là câu chuyện của Phan Nguyễn Mai Trang (15 tuổi), cựu học sinh Trường THCS Thăng Long, là cô gái duy nhất đạt Huy chương Bạc trong đội tuyển Olympic Toán học quốc tế của Việt Nam năm 2023 tổ chức tại Berlin, Đức (cuộc thi Pangea Math World).

Trò chuyện với chị Trang Dung, phụ huynh của Mai Trang, chị cho biết: “Ngay từ khi còn nhỏ, con đã yêu thích và có niềm đam mê với các môn tự nhiên. Gia đình nhận thấy và luôn sẵn sàng hỗ trợ để con phát triển năng lực”. Chị chia sẻ thêm, phần lớn các cuộc thi Trang tham gia đều được nhà trường và các thầy cô định hướng, giúp đỡ. Bố mẹ muốn Trang thử sức, để em có thể cọ xát với những môi trường mới, giúp Trang tìm được đúng sở

trường: “Trước mỗi cuộc thi, gia đình không đặt áp lực về giải hay thành tích cho con. Chúng tôi muốn Mai Trang có những trải nghiệm tuyệt vời nhất trong cuộc đời học sinh”.

Trong quãng thời gian học cấp I, cấp II, Trang đã góp mặt trong nhiều cuộc thi Toán học quốc tế, như TIMO tại Thái Lan, PhIMO, GJMO,... và đều có giải thưởng. Mai Trang tâm sự, ngay từ những năm cấp I, em đã dành tình yêu đặc biệt với những công thức, con số. Đến chính em, cũng không biết từ khi nào, cuộc sống của mình đã gắn liền với bộ môn khoa học tự nhiên: “Khi giải các bài Toán em không gặp nhiều khó khăn”.

Mai Trang chia sẻ, gia đình em không ai theo ngành Toán học. Khi nhận thấy mình có tình yêu với các môn khoa học tự nhiên, em đã chủ động chia sẻ với bố mẹ. Gia đình Mai Trang rất ủng hộ các quyết định của em và cố gắng để em theo đuổi đam mê của mình. Đặc biệt, bố mẹ còn là điểm tựa để em tỏa sáng trên các đấu trường quốc tế.

Trước mỗi kỳ thi lớn, mang tầm cỡ quốc tế, bố mẹ đều tôn trọng ý kiến của Mai Trang. Dựa vào trạng thái sức khỏe, tinh thần, khả năng của em để đồng ý tham gia hoặc không. Năm 2023, khi biết Mai Trang được lựa chọn là một trong những thí sinh tham dự vòng chung kết Olympic Toán học quốc tế, gia đình rất vui mừng và mong muốn em được tham gia. Chị Trang Dung cho biết: “Đó là kỳ thi đầu tiên mà Mai Trang xa nhà, đến tận nước Đức để tranh tài với nhiều bạn học khác trên thế giới. Bố mẹ và Mai Trang nhận thấy đây là cơ hội để con có thể giao lưu, học hỏi trong một môi trường mới, vì vậy đã cùng đồng hành tham gia với con”.

Được biết, mẹ Mai Trang đã xin nghỉ phép để cùng đoàn sang Đức chăm sóc em tham gia kỳ thi. Dù là cô gái “hiếm hoi” ở trong đoàn, nhưng Mai Trang chưa bao giờ tỏ ra lép vế. Em luôn nỗ lực, cố gắng không ngừng nghỉ. Đồng thời, tâm lý thi đấu của Mai Trang được đánh giá rất cao.

Em cho biết, gia đình không đặt nặng áp lực thi cử. Trang tâm sự: “Đối mặt với những học sinh xuất sắc mang tầm cỡ quốc tế, em vẫn cảm thấy căng thẳng. Em còn nhớ, đề thi có một câu rất khó, em chưa bao giờ gặp. Nếu chọn đúng đáp án em được cộng điểm, ngược lại, chọn sai sẽ bị trừ điểm”. Đây là lúc Trang cần sự bình tĩnh, vận dụng những kiến thức đã học để “xử lý” một bài tập mới. Bằng tinh thần quyết tâm, Mai Trang đã vượt qua nhiều thí sinh đến từ những nước lớn trên thế giới như: Đức, Ý, Hungary, Ba Lan, Áo, Tây Ban Nha,... và giành được Huy chương Bạc. ANH NHI

Đưa chính sách an sinh về với đồng bào thiểu số

Chính sách an sinh xã hội mang lại hạnh phúc, bảo đảm công bằng, tiến bộ và bình đẳng xã hội. Tuy nhiên, ở những vùng tập trung nhiều đồng bào dân tộc thiểu số, lượng người tham gia bảo hiểm xã hội còn hạn chế. Để giúp người dân hiểu về chính sách an sinh xã hội, Tổ chức ActionAid quốc tế tại Việt Nam, Báo Kinh tế & Đô thị phối hợp với UBND huyện Ba Vì, UBND xã Khánh Thượng tổ chức buổi tư vấn pháp lý miễn phí trên địa bàn xã.

● Đoàn Luật sư Hà Nội tư vấn pháp lý miễn phí cho người dân. (Nguồn: Duy Khánh)

● Chị Nguyễn Thị Phương cho biết kinh tế gia đình chưa đủ để chị tham gia BHXH tự nguyện. (Nguồn: PV)

● Người lao động dân tộc thiểu số gặp nhiều rào cản tham gia BHXH tự nguyện. (Nguồn: Duy Khánh)

Còn đó nhiều rào cản

Đến với nhà anh Trang Văn Vinh (sinh năm 1973), sống tại xã Khánh Thượng (huyện Ba Vì), được biết gia đình vừa vươn lên thoát khỏi danh sách hộ nghèo. Nhà anh có ba người con, thu nhập vợ chồng chủ yếu đến từ việc trồng cây, chăn nuôi. Mỗi tháng thu nhập của cả gia đình rơi vào khoảng trên dưới 4 triệu đồng. Anh Vinh chia sẻ: “Tùy vào thời điểm, có những tháng trong xã, trong huyện nhiều người thuê làm việc theo giờ, gia đình thêm thu nhập. Với những tháng ít việc, mức thu nhập bình quân rơi vào khoảng 4 triệu đồng”.

Gia đình anh Vinh hiện tại vẫn sống trong một căn nhà cấp bốn. Mảnh đất của nhà anh Vinh là của một gia đình Hà Nội thuê anh chị ở lại trông đất. Hơn 18 năm nay, với mức thu nhập thấp, anh chị không đủ khả năng mua một mảnh đất riêng, để tự trồng trọt, chăn nuôi theo nhu cầu gia đình. Anh Vinh cho biết, vì tính chất công việc thời vụ, nên anh chị không có điều kiện đóng bảo hiểm xã hội (BHXH). Anh chia sẻ: “Dù chính quyền địa phương đã có những chính sách hỗ trợ các hộ cận nghèo. Tuy nhiên, do không có đất để tự trồng trọt, canh tác, hiện tại, vợ chồng tôi vẫn làm công việc tự do”. Đây là một thiệt thòi khi anh Vinh và vợ đến tuổi về hưu, suy giảm sức lao động.

Chị Nguyễn Thị Phương (54 tuổi, Chi hội trưởng thôn Khánh Chúc Đồi, xã Khánh Thượng, Ba Vì) cho biết, hiện tại, dù đang làm việc trong chi hội thôn, mức thu nhập của chị dao động khoảng 700 nghìn đồng đến 1 triệu/tháng. Để đảm bảo cuộc sống gia đình, chị phải cùng các thành viên trong nhà phải tự chăn nuôi, trông trọt. Tuy nhiên, thu nhập từ việc trông cây, nuôi gia súc, gia cầm không cao, rất bấp bênh. Vì vậy, các con của chị phải nhận thêm những công việc bán thời gian ở khu công xưởng nghề thủ công, nhà máy, xí nghiệp.

Phần lớn các thành viên trong độ tuổi lao động ở gia đình chị chỉ được đóng bảo hiểm y tế (BHYT), còn BHXH tự nguyện chưa ai trong gia đình có. Chia sẻ về lý do, chị Phương tâm sự: “Mặc dù tôi biết BHXH mang lại nhiều lợi ích về lâu dài cho người lao động. Đặc biệt là các nữ lao động người dân tộc thiểu số như chúng tôi. Nhưng, điều kiện gia đình chưa cho phép tôi có đủ tiền để chi trả cho BHXH mỗi tháng. Tuy nhiên, tôi đang cân nhắc để trong tương lai sẽ mua BHXH, đảm bảo cuộc sống về hưu sau này. Đối với con trẻ trong gia đình, tôi mong muốn các con sẽ mua BHXH từ sớm để có được chế độ thai sản, hưu trí, tử tuất... tốt nhất có thể”.

Được biết, xã Khánh Thượng là một trong 7 xã miền núi ở Ba Vì có lượng người dân tộc thiểu số sinh sống đông đảo, chiếm hơn 50% dân số. Xã Khánh Thượng được thiên nhiên ban cho mảnh đất màu mỡ, dễ dàng trồng trọt. Người dân tại đây chăm chỉ, cần cù, nhiều đời làm nông nghiệp. Kế sinh nhai của họ chủ yếu là chăn nuôi, trồng cây, làm miến dong, chôi chít, hái lá thuốc,...

Xã có mức tổng thu nhập đạt hơn 430 tỷ đồng, trong đó, thu từ sản xuất nông nghiệp đạt 105 tỷ đồng, thu từ dịch vụ thương mại 40 tỷ đồng, thu từ tiểu thủ công nghiệp và xây dựng đạt 30 tỷ đồng, thu từ các nguồn khác đạt khoảng 260 tỷ đồng. Thu nhập bình quân đầu người đạt 50,24 triệu đồng/người/năm. Từ khoảng năm 2021 đến nay, xã đã xóa đói giảm nghèo thành công cho rất nhiều hộ. Chỉ tính riêng đến hơn nửa đầu năm 2024, xã đã không còn hộ nghèo. Nhưng đáng chú ý, xã có hơn 5.000 đồng bào dân tộc thiểu số, trong đó tỷ lệ bảo hiểm xã hội tự nguyện (theo số liệu đăng ký với cán bộ xã): 57 người, chiếm tỷ lệ còn rất ít.

Ông Phương Công Thạch, cán bộ Lao động - Thương binh và Xã hội của xã Khánh Thượng cho biết, hiện tại, tỷ lệ tham gia bảo hiểm của người dân ở xã rơi

khoảng hơn 93% (số liệu năm 2023). Tuy nhiên, lượng người tham gia BHXH tự nguyện tương đối thấp. Chủ yếu là những người trẻ trong độ tuổi lao động, có mức thu nhập ổn định. Chính quyền xã thường động viên người dân tích cực tham gia BHXH, mỗi tháng đóng một phần, nâng dần lên khi có điều kiện. Mặc dù, người dân đang có chuyển biến, chủ động tìm hiểu về BHXH, nhưng cần thời gian và các hoạt động tuyên truyền từ thôn, xóm giúp người dân tích cực tham gia BHXH hơn.

Thực tế, ngoài xã Khánh Thượng, còn rất nhiều các địa phương khác có tỷ lệ người lao động dân tộc thiểu số đóng BHXH thấp. Đại bộ phận, mọi người chỉ quan tâm đến phúc lợi ngắn hạn như BHYT. Vì vậy, số lượng người lao động khu vực phi chính thức ở các địa phương mua BHXH rất thấp, ảnh hưởng đến quyền lợi trong tương lai của họ.

Hỗ trợ tư vấn pháp lý, nâng cao nhận thức cho người dân

Ông Tạ Việt Anh - Chủ tịch Hội đồng quản lý Quỹ Hỗ trợ chương trình, dự án an sinh xã hội Việt Nam (AFV) cho biết, thông qua việc tăng cường tuyên truyền, phổ biến, giáo dục pháp luật tới đồng bào dân tộc thiểu số, góp phần nâng cao ý thức tự giác chấp hành pháp luật, cũng như nâng

cao hiểu biết về quyền của đồng bào, để bà con thực thi hiệu quả chính sách dân tộc, từ đó góp phần thúc đẩy phát triển kinh tế - xã hội của địa phương.

Hiện nay, Đảng, Nhà nước và Chính phủ có nhiều chính sách an sinh xã hội ưu việt dành cho bà con dân tộc ít người, trong đó không thể không kể đến chính sách hỗ trợ tối thiểu 70% mức đóng BHYT cho người dân tộc đang sinh sống tại địa bàn các xã khu vực II, khu vực III, thôn đặc biệt khó khăn thuộc vùng đồng bào dân tộc ít người và miền núi. Ngoài ra, các chính sách BHXH cũng có những thuận lợi dành cho người lao động dân tộc thiểu số. Vì vậy, việc tham gia BHYT, BHXH là một lợi thế cho đồng bào dân tộc thiểu số trong độ tuổi lao động.

Trong khuôn khổ chương trình buổi tư vấn pháp lý miễn phí ở xã Khánh Thượng. Người dân đã được Đoàn Luật sư Hà Nội tư vấn các chính sách an sinh - xã hội. Luật sư Nguyễn Ngọc Lan - Đoàn Luật sư TP Hà Nội chia sẻ, đối với vấn đề an sinh xã hội, người lao động, đặc biệt là nữ lao động người dân tộc thiểu số cần lưu ý một số vấn đề. Những lao động đang đi làm cần quan tâm đến BHXH. Với những cá nhân không còn đi làm nữa hoặc làm ở khối tư nhân phải lưu ý đến BHYT. Các lao động nữ phải quan tâm tới chế độ thai sản. Trong phạm vi gia đình, người lao động cần nắm được quyền hưởng thụ đất đai dành cho phụ nữ và phụ nữ dân tộc thiểu số.

Thực tế, hiện tại, người lao động dân tộc thiểu số ở khu vực phi chính thức vẫn còn thiếu kiến thức tham gia BHXH tự nguyện. Có những người đã lớn tuổi, họ rất ngại tham gia BHXH, thời gian được hưởng lương hưu, các chế độ sẽ chậm hơn người trẻ. Một số người lao động khác lại băn khoăn về chế độ thai sản đối với nữ lao động dân tộc thiểu số.

Để trả lời câu hỏi này, Luật sư Nguyễn Ngọc Lan - Đoàn Luật sư TP Hà Nội cho biết, Luật BHXH năm 2024 có hiệu lực năm 2025 có nhiều điểm tiến bộ, có lợi cho người lao động. Cụ thể, lao động chỉ cần đóng đủ 15 năm là được nhận lương hưu. Ngoài lương hưu, lao động còn được mua BHYT miễn phí, được hưởng chế độ thai sản; tử tuất... Đối với chế độ thai sản, theo Điều 99 dự thảo Luật BHXH sửa đổi mới nhất vừa được Quốc hội thông qua thì người tham gia BHXH được hưởng chế độ thai sản 2 triệu đồng cho mỗi con được sinh ra hoặc mỗi thai từ 22 tuần tuổi trở lên không may chết trong tử cung, thai chết trong khi chuyển dạ.

Đối với lao động nữ người dân tộc thiểu số hoặc lao động nữ người Kinh có chồng là người dân tộc thiểu số thuộc hộ nghèo, cư trú tại các xã, thôn đặc biệt khó khăn khi sinh con thì ngoài mức hưởng nêu trên, vẫn được hưởng chính sách hỗ trợ khi sinh con theo quy định của Chính phủ (mức hỗ trợ là 2 triệu đồng/người/con).

HƯƠNG NGỌC

LỄ HỘI THIẾT KẾ SÁNG TẠO HÀ NỘI 2024:

Khám phá nhiều câu chuyện lịch sử còn ẩn giấu

● *Vòm trần đậm chất kiến trúc - mỹ thuật Đông Dương sẽ được sống lại bằng những sắp đặt ánh sáng kỳ ảo và hiện đại. (Ảnh: Mai Thương)*

Hấp dẫn

“Cảm thức Đông Dương”

Lễ hội Thiết kế Sáng tạo Hà Nội 2024 là một “khóa học” giáo dục di sản hấp dẫn và thuyết phục cho các bạn lứa tuổi học sinh. Thay vì những bài giảng trên lớp, học sinh Hà Nội có cơ hội được hưởng thụ những giờ ngoại khóa, những trải nghiệm thực tế về di sản trong không khí lễ hội ngay tại thành phố mình sinh sống.

Từ 9 - 17/11/2024, các bạn học sinh cùng cha mẹ và các thầy cô cũng như bất cứ du khách sẽ có cơ hội khám phá hàng loạt di sản kiến trúc nổi tiếng: Cung Thiếu nhi Hà Nội, Bảo tàng Lịch sử Quốc gia (Viện bảo tàng của Trường Viễn Đông Bác cổ xưa kia), Nhà hát Lớn, Đại học Quốc gia Hà Nội (Đại học Đông Dương dưới thời Pháp thuộc), Bắc Bộ Phủ... thông qua nhiều hoạt động sáng tạo trong tuyến trải nghiệm Lễ hội Thiết kế Sáng tạo Hà Nội 2024. Về đẹp của kiến trúc Pháp, về đẹp của kiến trúc thời đại “mưa Á, gió Âu”, khi kiến trúc phương Tây giao hòa với kiến trúc phương Đông. Và ở đó, còn ẩn giấu những câu chuyện lịch sử mà có lẽ thế hệ trẻ chưa biết đến, như những vết đạn còn in trên hàng rào sắt Phủ Thống sứ Bắc Kỳ hay Bắc Bộ Phủ (nay là Nhà khách Chính phủ) qua gần 80 năm với bao biến thiên về kinh tế, văn hóa xã hội.

Tòa nhà Đại học Tổng hợp, tiền thân là Viện Đại học Đông Dương (nay là 1 cơ sở của Đại học Quốc gia Hà Nội) tại 19 Lê Thánh Tông sẽ trở thành một không gian sáng tạo, sắp đặt nghệ thuật độc đáo tại “Lễ hội Thiết kế Sáng tạo Hà Nội năm 2024”. “Cảm thức Đông Dương” sẽ trưng bày cụm các tác phẩm nghệ thuật tương tác độc đáo, gợi mở những cảm thức xưa cũ về kiến trúc và mỹ thuật Đông Dương.

Bước vào sảnh chính của tòa nhà là tác phẩm sắp đặt ánh sáng của Trần Hậu Yên Thế tại các ô cửa kính trên vòm tường, giúp công chúng gọi nhớ lại những ý niệm đầu tiên của thiết kế hoa sắt lấy cảm hứng hình ảnh những chiếc bóng đèn như tượng trưng cho ánh sáng của tri thức.

Hai tác phẩm tượng chân dung họa sĩ Victor Tardieu (Hiệu trưởng đầu tiên sáng lập trường Mỹ thuật Đông Dương thuộc Đại học Đông

● *Học sinh tham quan di tích đền Đông Cổ (Tây Hồ, Hà Nội). (Ảnh: Hoa Thành)*

Việc trải nghiệm “Lễ hội Thiết kế Sáng tạo Hà Nội 2024” không những giúp tạo hành trang kiến thức mà còn khơi gợi niềm tự hào, cảm giác gắn bó và giúp định hướng sự nghiệp tương lai, để những bạn trẻ có thể gia nhập và trở thành những chủ nhân của công nghiệp văn hóa - sáng tạo trong tương lai. “Lễ hội Thiết kế Sáng tạo Hà Nội 2024” còn là dịp để các bậc phụ huynh cùng các con khám phá nhiều di sản kiến trúc, nhiều câu chuyện lịch sử còn ẩn giấu.

Dương vào năm 1924) và họa sĩ Tô Ngọc Vân (Hiệu trưởng người Việt đầu tiên của Trường Mỹ thuật Việt Nam thuộc Đại học Việt Nam vào năm 1945) của điêu khắc gia Trần Quốc Thịnh được đặt trong sảnh như nét gạch nối lịch sử tương tác với tượng 2 nhà khoa học Nguyễn Như Kon Tum và Lê Văn Thiêm (được dựng sau này thời Trường Đại học Tổng hợp).

Lên cao trên mái vòm là cụm các tác phẩm trang trí với đèn chùm của KTS Lê Phước Anh, tác phẩm sắp đặt bia tiền sử trên chất liệu mica dẫn sáng có khắc chìm gợi cảm hứng bức đồ án thiết kế trang trí tòa nhà Đại học Đông Dương của KTS Ernest Hebrard. Và kết thúc ở vòm trần là tác phẩm trình chiếu 3D mapping của họa sĩ Phạm Trung Hưng vẽ lại hình 2 con chim phượng hoàng đã bong mờ theo thời gian.

Bên cạnh đó, trong hội trường Nguyễn Như Kon Tum bên trái sảnh chính là tác phẩm sắp đặt, hòa nhạc video Đại tượng 2 - Sơn Hà Diễn Nghĩa của các nghệ sĩ thị giác Triệu Minh Hải, Ngô Thu Hương, các nghệ sĩ âm thanh như piano Trần Thu Thảo, violin Nguyễn Ngọc Đức và Trịnh Quang Thành...

Tại các tầng trên cao, với các tác phẩm vẽ sơn trên mica của họa sĩ Lê Đăng Ninh, lấy cảm hứng

từ các mẫu lọ thủy tinh trong phòng Bảo tàng nghiên cứu sinh vật học, kết hợp sắp đặt âm thanh của nghệ sĩ âm thanh Nhung Nguyễn trên vòm mái lâu 3 của tòa nhà, đem đến trải nghiệm đa giác quan, trong một cảm thức quá khứ đang dội về.

Ngoài ra, đặc tuyến đường trải nghiệm sẽ là các tác phẩm điêu khắc, đất nung, đặc biệt là sắp đặt sách nghiên cứu hồi cổ về họa tiết mỹ thuật Đông Dương, các tác phẩm nhiếp ảnh chụp kiến trúc Đông Dương...

Ngoài tòa nhà Đại học Tổng hợp, trên nền không gian tại Cung Thiếu nhi Hà Nội, Bảo tàng Lịch sử Quốc gia (Viện bảo tàng của Trường Viễn Đông Bác cổ xưa kia), Nhà hát Lớn, Đại học Quốc gia Hà Nội (Đại học Đông Dương dưới thời Pháp thuộc), Bắc Bộ Phủ... là hàng loạt những cuộc triển lãm, trưng bày, trình diễn nghệ thuật, những cuộc tọa đàm, workshop... kết nối quá khứ với hôm nay và mai sau. Đó không chỉ là hiểu về quá khứ, đó là những gợi ý và nguồn cảm hứng, khơi gợi tài năng sáng tạo cho nhiều bạn trẻ, để rồi sẽ có những bạn trẻ sẽ tìm thấy đam mê và cú hích cho mình, để có bản lĩnh và niềm tin xây dựng sự nghiệp tương lai trong lĩnh vực công nghiệp văn

hóa - sáng tạo, làm giàu mạnh cho thành phố và cho đất nước mình.

Đề di sản không còn lạ lẫm với học sinh, giới trẻ

Đề di sản không còn lạ lẫm với học sinh, giới trẻ, nhiều địa phương đã tổ chức những buổi sinh hoạt tìm hiểu về di sản văn hóa. Điển hình trong đó là quận Tây Hồ (Hà Nội). Hiện nay, 100% các trường trung học, tiểu học trên địa bàn đều tổ chức các tiết giáo dục truyền thống lịch sử, văn hoá trực tiếp ở các di tích, di sản trên địa bàn thay vì chỉ “giảng chay” trên lớp. Vào những ngày giữa tháng 10/2024, các bạn học sinh lớp 4A5, 4A9 của Trường Tiểu học Xuân La đã trực tiếp đến tham quan đình Quán La và khu lưu niệm Bác Hồ thuộc phường Xuân La, quận Tây Hồ. Tại đây, các bạn nhỏ được nghe cô kể chuyện về sự ra đời, nét đẹp của ngôi đình Quán La. Bạn nhỏ nào cũng ngạc nhiên về truyền thống lâu đời của quê hương mình. Ngôi đình từ chỗ xa lạ, trở nên gần gũi, được các bạn yêu mến. Điều thú vị tiếp theo, đình Quán La cũng như phường Xuân La nhiều lần được Bác Hồ về thăm. Cô giáo Nguyễn Thị Huyền Trang, người trực tiếp giảng dạy tiết học cũng rất vui khi học sinh hăm hở tìm hiểu những điều thú vị về di tích

cổ, về lịch sử của phường.

Thực hiện chủ trương đổi mới phương thức giáo dục di sản, ngoài những chuyến dã ngoại thực tế ở những di sản quan trọng ở Hà Nội, các trường học đều đẩy mạnh giáo dục “tại chỗ”. Một ví dụ khác: Đền Đông Cổ là điểm đến của các trường học trên địa bàn phường Bưởi, đình Nhật Tân. Đây là nơi học sinh phường Nhật Tân tìm hiểu về lịch sử, văn hoá của “đình đảo” nổi tiếng nhất Hà Nội. Với biện pháp đổi mới theo hình thức tiếp cận thực tế, trực quan, học sinh dễ “thấm” những câu chuyện văn hoá trên quê hương mình.

Hay tại quận Hai Bà Trưng, điểm đến được nhiều trường học lựa chọn là Di tích quốc gia đặc biệt đền thờ Hai Bà Trưng ở phường Đồng Nhân, nơi thờ phụng hai nữ Anh hùng dân tộc. Còn ở quận Đống Đa, các em thường xuyên được đến Gò Đống Đa, Văn Miếu - Quốc Tử Giám. Trên địa bàn quận Cầu Giấy, ngoài các di tích lịch sử, các em còn được tham quan các làng nghề truyền thống trên địa bàn như làng gốm Vòng, làng Cót (làm giấy)...

Không chỉ dừng lại ở tham quan, tìm hiểu, nhiều trường học còn tổ chức làm “bài thu hoạch” bằng biểu diễn văn nghệ, hay các cuộc thi kiến thức... Những di tích thăm nghiệm trở nên gần gũi với trẻ em.

Ngoài chương trình giáo dục lịch sử địa phương đang được triển khai tại tất cả các trường phổ thông, tiểu học trên địa bàn, khó có thể kể hết những chương trình trải nghiệm di sản do các cơ quan, tổ chức trên địa bàn thành phố đã và đang triển khai. Điển hình như chương trình giáo dục di sản tại Hoàng thành Thăng Long có hàng loạt hoạt động như: “Em tìm hiểu di sản”, “Em làm nhà khảo cổ”...

Trung tâm Hoạt động văn hóa khoa học Văn Miếu - Quốc Tử Giám hiện có nhiều chủ đề của chương trình giáo dục di sản tại Văn Miếu - Quốc Tử Giám dành cho học sinh các cấp, các lứa tuổi. Các chủ đề có tên gọi: Okia con nghệ, Khám phá bia Tiến sĩ, Đi tìm linh vật trên kiến trúc cổ Văn Miếu, Lớp học xưa, Đánh giá môi trường di tích, Vinh quy bái tổ, Khám phá bia Tiến sĩ... Mỗi chủ đề là một bài học về di sản đầy thú vị với các em học sinh.

Trong xu thế toàn cầu, việc khai thác sức mạnh nội tại từ văn hóa và di sản sẽ đem lại lợi thế cạnh tranh to lớn. Bởi vậy, những cách nhìn nhận trước đây về giá trị và vai trò của văn hóa đang được đảo ngược ở Việt Nam. Trước đây, văn hoá được mặc định coi là hoạt động “tiêu tiền”, nhằm tuyên truyền, cổ động, thi ngày nay, với sự phát triển của công nghiệp văn hoá, văn hoá đem lại nguồn thu và sức mạnh quốc gia. Di sản văn hoá truyền thống là nền tảng, là nguyên liệu cho hàng loạt lĩnh vực công nghiệp văn hoá: du lịch văn hoá, mỹ thuật, kiến trúc, thiết kế, nghệ thuật biểu diễn, thủ công mỹ nghệ, điện ảnh, xuất bản, ngành game, các nội dung văn hóa giải trí số... Gieo mầm tình yêu di sản, văn hoá sẽ gắn tình yêu với quê hương, đất nước cho giới trẻ.

BAO CHÂU

“Lấy cái đẹp dẹp cái xấu” trên mạng xã hội

● Trào lưu thể hiện lòng yêu nước trên nền tảng mạng xã hội TikTok. (Ảnh: Chụp màn hình)

Trong những năm qua, mạng xã hội luôn bị gắn với cái mác “độc hại”, “nguy hiểm” khi nhiều người cho rằng nó tạo ra một môi trường ảo tiềm ẩn những hệ lụy như nguy cơ bị bắt nạt, lừa đảo, tin giả,... Để thay đổi quan điểm đó, giới trẻ - nhóm người sử dụng mạng xã hội thường xuyên nhất đang tích cực lan tỏa những thông tin tích cực trên mạng xã hội với phương châm “lấy cái đẹp dẹp cái xấu”.

Trách nhiệm của người dùng trên mạng xã hội

Trong thời đại công nghệ bùng nổ, mạng xã hội đã trở thành một phần không thể thiếu trong cuộc sống nhiều người, nhất là giới trẻ. Từ kết nối bạn bè, chia sẻ thông tin đến thể hiện cá tính và quan điểm cá nhân, mạng xã hội giúp giới trẻ có thể tự khám phá, mở rộng tầm nhìn, sự hiểu biết của mình. Bên cạnh nhiều tiện ích, mạng xã hội cũng là con dao hai lưỡi có thể tác động xấu đến giới trẻ.

Theo báo cáo từ We Are Social năm 2024, hơn 80% thanh, thiếu niên Việt Nam sử dụng mạng xã hội hàng ngày. Facebook, Instagram và TikTok không chỉ là nơi chia sẻ những khoảnh khắc đời thường mà còn là công cụ kết nối và lan tỏa thông điệp. Tuy nhiên, sự phổ biến này cũng kéo theo nhiều hệ lụy, bao gồm tình trạng bắt nạt trên mạng, lừa đảo, lan truyền tin giả và vấn đề bảo mật thông tin cá nhân. Trước những hệ lụy này, việc làm thế nào để tận dụng tối đa tiềm năng của mạng xã hội mà không rơi vào những tác động tiêu cực đang trở thành mối quan tâm chung của cộng đồng.

Những năm qua, các cơ quan quản lý, nhà cung cấp nền tảng mạng đã thể hiện rõ vai trò, trách nhiệm của mình trong việc hạn chế, tháo dỡ kịp thời những thông tin có nội dung độc hại, có ảnh hưởng xấu đến nhận thức của người xem, đặc biệt là giới trẻ. Đơn cử như Luật An ninh mạng ra đời và bắt đầu có hiệu lực từ ngày 1/1/2019 là cơ sở pháp lý để điều chỉnh hành vi của người tham gia mạng xã hội. Hay gần đây nhất, Bộ trưởng Bộ Thông tin và

● Khi tham gia mạng xã hội, mỗi bạn trẻ cần xác định trách nhiệm của mình.

(Ảnh minh họa - Nguồn: Báo Hà Giang)

Truyền thông (TT&TT) Nguyễn Mạnh Hùng vừa ký Báo cáo số 187/BC-BTTTT gửi các đại biểu Quốc hội kết quả thực hiện một số nghị quyết về lĩnh vực thông tin truyền thông.

Trong đó, có một nội dung rất đáng chú ý là tới đây, Bộ TT&TT sẽ phối hợp với Bộ Văn hóa, Thể thao và Du lịch để triển khai các biện pháp hạn chế sự xuất hiện hình ảnh, sản phẩm nghệ thuật biểu diễn của người hoạt động trong lĩnh vực nghệ thuật biểu diễn trên báo chí, các phương tiện truyền thông xã hội (nhất là trên Facebook, YouTube, TikTok) khi có vi phạm về pháp luật hoặc vi phạm quy tắc ứng xử trên không gian mạng. Đây là một bước tiến đáng chú ý nhằm góp phần ngăn chặn việc sản xuất nội dung nhảm nhí, phản cảm, gây ảnh hưởng tiêu cực tới giới trẻ và đời sống văn hóa vốn đã và đang tràn lan trên mạng xã hội.

Với sự vào cuộc quyết liệt, sát sao của các cơ quan chức năng, mạng xã hội từng bước được làm sạch, nhiều thông tin lệch lạc được ngăn chặn nhanh hơn, kịp thời hơn. Nhưng những giải pháp này vẫn luôn là yếu tố khách quan và khó có thể triệt để nếu không đề cập đến vai trò chủ quan của những người tham gia trực tiếp trên mạng xã hội. Các chuyên gia nhận định, để hình thành một mạng xã hội trong sạch, lành mạnh, mỗi người dùng cần có trách nhiệm với uy tín của bản thân khi sử dụng mạng xã hội. Trách nhiệm này không chỉ bao gồm việc tuân thủ các quy định của luật pháp mà còn phải tránh gây ra những ảnh hưởng tiêu cực, gây tổn thương cho người khác.

Lâu nay, nhiều người thường nghĩ rằng mạng xã hội chỉ là một môi trường ảo, do đó những phát ngôn và lời lẽ được đăng tải sẽ không ảnh hưởng trực tiếp đến người khác hay cộng đồng. Tuy nhiên, thực tế lại khác, vì nếu người dùng không có trách nhiệm với nội dung mình chia sẻ hoặc đăng tải thông tin chưa được kiểm chứng, điều này có thể vô tình dẫn đến những tác động tiêu cực, ảnh hưởng tới quyền lợi của cá nhân, doanh nghiệp cũng như với xã hội. Vì vậy, thay vì nghĩ đây chỉ là môi trường ảo, người sử dụng mạng xã hội cần có trách nhiệm giống việc ứng xử trong cuộc sống đời thường.

Đặc biệt với giới trẻ - nhóm người sử dụng mạng xã hội thường xuyên nhất, họ càng phải có ý thức trách nhiệm và hành xử văn minh trong mọi hành động của mình. Khi tham gia mạng xã hội, mỗi bạn trẻ cần xác định trách nhiệm của mình trong đăng tải, chia sẻ, lan tỏa thông tin tích cực, đấu tranh với thông tin tiêu cực, thông tin chưa được kiểm chứng, tạo thành phong trào rộng khắp để cùng hướng tới một cộng đồng mạng lành mạnh, có ích trong cộng đồng.

Trao đi những thông điệp tích cực

Để hoàn thành trách nhiệm của mình trên mạng xã hội, giới trẻ đã tận dụng chính thế mạnh của các nền tảng này như một công cụ hiệu quả để kết nối cộng đồng. Họ không chỉ chia sẻ quan điểm và suy nghĩ cá nhân mà còn truyền tải những thông điệp tích cực, từ đó góp phần lan tỏa những giá trị tốt đẹp đến mọi người trên mạng xã hội.

Vẫn còn nhớ vào dịp Lễ Quốc khánh 2/9, toàn bộ mạng xã hội từ Facebook, TikTok đều trở thành không gian để giới trẻ thể hiện lòng yêu nước qua những hình ảnh, video ấn tượng, qua đó nhận được hàng triệu lượt xem và sự hưởng ứng của nhiều người. Từ trào lưu “Chụp ảnh với lá cờ Tổ quốc”, “Cờ Tổ quốc ở trong mắt - Tổ quốc ở trong tim” cho đến “Biên mái nhà thành lá cờ Tổ quốc” đều được lan tỏa rộng rãi và thu hút sự tham gia của cộng đồng mạng. Đây chính là cách để giới trẻ thể hiện tình yêu quê hương, niềm tự hào dân tộc sâu sắc thông qua mạng xã hội.

Có thể thấy, trong thời đại công nghệ số, hội nhập quốc tế, cách thể hiện lòng yêu nước của giới trẻ ngày càng đa dạng và sáng tạo. Nhờ vào mạng xã hội, giới trẻ không chỉ dễ dàng chia sẻ ý tưởng và quan điểm của mình mà còn có thể tạo ra những trào lưu có giá trị, như các chiến dịch kêu gọi bảo vệ môi trường, sống xanh - sống đẹp, giữ gìn văn hóa dân tộc hay tôn vinh các anh hùng lịch sử.

Như các trào lưu thể hiện lòng yêu nước không chỉ đơn thuần là việc bày tỏ tình cảm mà còn góp phần nâng cao nhận thức về lịch sử, văn hóa và các giá trị quốc gia. Thông qua các video, bài viết, hình ảnh hoặc các cuộc thi sáng tạo, giới trẻ có thể truyền tải những thông điệp sâu sắc về tình yêu nước, khuyến khích tìm hiểu về ý nghĩa của các biểu tượng và nhân vật lịch sử, từ đó cảm thấy tự hào hơn về nguồn cội và di sản văn hóa của mình.

Bên cạnh đó, để mạng xã hội không trở thành cái bẫy, cũng như chỉ cách nhận diện và phòng tránh lừa đảo trên mạng xã hội, một số bạn thanh niên đã chủ động tận dụng mạng xã hội để lan tỏa những thông điệp có ích, như hưởng ứng “Chiến dịch Tin” với chủ đề “Anti Fake News” - chống tin giả. Hay chia sẻ những câu chuyện cá nhân về các vụ lừa đảo bản thân gặp phải, từ đó cảnh báo cộng đồng, giúp mọi người nâng cao cảnh giác và phòng tránh những hành vi tương tự. Những hành động này thể hiện sự chủ động của giới trẻ trong việc sử dụng mạng xã hội để bảo vệ bản thân và cộng đồng, đồng thời khẳng định vai trò của họ trong việc xây dựng một môi trường mạng lành mạnh và đáng tin cậy.

Ngoài những hành động góp phần xây dựng một môi trường mạng an toàn hay cách tận dụng thế mạnh để truyền tải giá trị văn hóa và tinh thần dân tộc, giới trẻ còn lan tỏa những hành động đẹp trên mạng xã hội. Sinh thời, Chủ tịch Hồ Chí Minh đã dạy: “Mỗi người tốt, việc tốt là một bông hoa đẹp, cả dân tộc là một rừng hoa đẹp”. Thấm nhuần lời dạy của Bác, giới trẻ tích cực nhân lên những hành động đẹp ở cả ngoài đời và trên mạng xã hội.

Nếu là một người sử dụng mạng xã hội TikTok, có lẽ không khó để thấy hàng loạt clip các bạn trẻ giúp đỡ người khó khăn. Những video này vừa ghi lại những hành động thiết thực như phát quà, tặng đồ ăn hay hỗ trợ nơi ở, công việc cho người vô gia cư, vừa cho thấy “tấm lòng vàng” của thế hệ trẻ hiện nay. Đôi khi chỉ là một hành động giúp đỡ nhỏ được đăng trên mạng xã hội nhưng lại truyền tải những thông điệp vô cùng to lớn, mạnh mẽ về tình yêu thương, sự sẻ chia giữa người với người.

Nếu nói mạng xã hội là một con dao hai lưỡi không hề sai. Trên nền tảng này có những khía cạnh tiêu cực, nhưng cũng không thể phủ nhận những điều tích cực mà nó mang lại. Có chăng tốt hay xấu là do người dùng quyết định và giới trẻ, với trách nhiệm cao cả trong việc định hình môi trường trực tuyến, đang nỗ lực đưa ra ngày càng nhiều nội dung tích cực, nhân văn và truyền cảm hứng nhằm “lấy cái đẹp dẹp cái xấu” trên mạng xã hội. **TUỆ ANH**

Cù Lao Chàm được công nhận Khu dự trữ sinh quyển thế giới

Cù lao Chàm thuộc xã Tân Hiệp, TP Hội An (Quảng Nam) còn được biết đến với các tên gọi khác là Chiêm Bất Lao, Tiêm Bích La, Pa-lau-cham. Nằm cách bãi biển Cửa Đại khoảng 15km đường biển, Cù Lao Chàm rộng khoảng 15km² với hơn 2.900 dân sinh sống. Với 8 hòn đảo nhỏ, Cù Lao Chàm được thiên nhiên ưu ái có khí hậu quanh năm mát mẻ, cây cối bốn mùa phủ xanh trên các hòn đảo. Với 1.549ha rừng tự nhiên và 6.716ha mặt nước, Cù Lao Chàm mang trong mình sự đa dạng sinh học vô cùng phong phú.

Bên cạnh một hệ sinh thái phong phú, Khu bảo tồn biển Cù Lao Chàm còn chứa trong mình các hệ văn hóa từ xa xưa để lại (như: Sa Huỳnh, Champa, Đại Việt), cùng với các di tích đã chứng minh mối quan hệ giao lưu giữa Cù Lao Chàm với các nước trong khu vực và là điểm neo đậu của các thương thuyền quốc tế trong hành trình con đường tơ lụa trên biển. Qua các nghiên cứu khảo cổ học cho thấy cách đây trên 3.000 năm, nơi đây còn là nơi sinh sống của các cư dân cổ xưa. Đây thật sự là một địa điểm lý tưởng để khám phá.

Cù Lao Chàm còn tồn tại khá đầy đủ thiết chế văn hóa tín ngưỡng truyền thống của làng xã miền Trung nước ta. Các di tích tín ngưỡng hiện còn ở Cù Lao Chàm được xây dựng chủ yếu vào khoảng thế kỷ 17 - 18 như: đình Đại Càn, miếu thờ Thành hoàng, miếu Tiên hiền, miếu Thần nông, miếu Tô nghề yến, lăng Ông Ngự, lăng Cô, giếng Xóm Cấm, chùa Hải Tạng... là những địa điểm du lịch tâm linh hấp dẫn du khách.

Cũng nhờ những yếu tố này, Khu dự trữ sinh quyển thế giới Cù Lao Chàm - Hội An được Ủy ban điều phối quốc tế Chương trình Con người và Sinh quyển thế giới của UNESCO công nhận vào ngày 26/5/2009, bởi những giá trị độc đáo, đặc trưng và duy nhất trong hệ thống 11 khu dự trữ sinh quyển thế giới tại Việt Nam hiện nay.

Theo nhận định của UNESCO, Khu dự trữ sinh quyển thế giới Cù Lao Chàm - Hội An là một minh chứng điển hình, rõ nét nhất về sự kết nối, hài hòa giữa thiên nhiên và con người, đúng như sứ mệnh và tên gọi Ủy ban Chương trình Con người và Sinh quyển (MAB) của UNESCO.

Các giá trị đặc trưng, nổi trội đó là: Khu Bảo tồn biển Cù

● Cù Lao Chàm được UNESCO công nhận là Khu dự trữ sinh quyển thế giới.

● Chuyên gia James Borton (hàng trên thứ 3 từ trái sang) thực hiện một bộ phim tài liệu về Cù Lao Chàm.

● Một hoạt động kiểm tra các rạn san hô ở Khu dự trữ sinh quyển thế giới Cù Lao Chàm. (Ảnh: handout)

Cách Hội An khoảng 20km, Khu dự trữ sinh quyển thế giới Cù Lao Chàm đang trở thành điểm đến hấp dẫn của du khách bởi hệ động thực vật phong phú và những di tích lịch sử hàng trăm năm trước. Qua 15 năm bảo tồn và phát triển, hệ sinh thái Cù Lao Chàm không chỉ được phục hồi tương đối nguyên vẹn mà còn trở thành điểm đến hấp dẫn trên bản đồ du lịch cả nước. Nơi này còn được báo chí quốc tế khen ngợi về công tác bảo tồn hệ sinh thái.

Lao Chàm được thiết lập năm 2006 thuộc Hệ thống các khu bảo tồn cấp quốc gia; phố cổ Hội An - Di sản văn hóa của UNESCO được công nhận năm 1999; rừng ngập mặn với đặc trưng là Hệ sinh thái rừng dừa nước tại vùng cửa sông Thu Bồn; rừng đặc dụng trên đảo Cù Lao Chàm; hệ thống rừng phòng hộ ven biển; các làng nghề truyền thống cùng với những giá trị nổi trội về văn hóa vật thể và phi vật thể gắn với mảnh đất và con người Hội An qua bao thời kỳ lịch sử.

Chính quyền và người dân chung tay bảo vệ các rạn san hô

Theo ông Nguyễn Thế Hùng - Phó Chủ tịch UBND TP Hội An, Trưởng Ban Quản lý Khu dự trữ sinh quyển thế giới Cù Lao Chàm, sau 15 năm, từ một xã đảo Tân Hiệp nghèo khó, thiếu thốn mọi mặt từ cơ sở vật chất, tài nguyên trên rừng, dưới biển bị khai thác không kiểm soát, rác thải khắp mọi nơi trên

đảo và mỗi năm xã đảo phải tiếp nhận hàng cứu trợ vào cuối năm, đến nay, Cù Lao Chàm đã chuyển mình toàn diện, không những thoát nghèo thành công mà còn vươn lên dẫn đầu cả tỉnh về mức thu nhập; công tác bảo vệ môi trường, đa dạng sinh học đạt được nhiều thành tựu và trở thành viên ngọc quý tỏa sáng trong hành trình của du khách thập phương.

Theo báo Hong Kong SCMP, đảo Cù Lao Chàm có 277 loài san hô, 250 loài cá, động vật giáp xác và 97 loại động vật thân mềm đang sinh sống xung quanh hòn đảo. Kỳ tích bảo tồn đảo có thể thực hiện được nhờ sự tham gia của người dân địa phương - những người đã làm sạch ô nhiễm nhựa và nghiêm túc trong việc triển khai hoạt động đánh bắt cá ở đảo.

Nhà khoa học môi trường Lê Ngọc Thảo, Giám đốc Khu bảo tồn biển (MPA) ở đảo Cù Lao Chàm nói với SCMP - nhật báo Hong Kong (Trung Quốc):

“Không dễ để khiến ngư dân đồng ý ngừng đánh bắt ở rạn san hô và chấp nhận các khu vực đánh bắt bền vững. Chúng tôi phải thuyết phục người dân rằng họ có thể có thu nhập tốt hơn nhiều nếu họ đưa khách du lịch đi lặn biển xem một rạn san hô nguyên sơ tràn ngập cá”. Cùng nhờ sự hợp tác giữa người dân với chính quyền địa phương đồng ý dùng thuyền chèo khách du lịch. Nhờ vậy, MPA có thể bảo vệ các rạn san hô, vốn đang phải đối mặt với mối đe dọa toàn cầu về tình trạng nước ấm lên.

Để thực hiện việc dọn vệ sinh đáy biển bảo vệ rạn san hô Cù Lao Chàm an toàn và hiệu quả, Ban Quản lý Khu bảo tồn biển Cù Lao Chàm đã lựa chọn những tình nguyện viên trong lực lượng bảo tồn biển, có sức khỏe tốt, bơi lội giỏi để làm việc trong nhiều ngày. Theo đó, các tình nguyện viên tiến hành vệ sinh rạn san hô khu vực tại Bãi Tra, Bãi Nân, Bãi Xếp và Bãi Bắc.

Lực lượng bảo tồn biển cùng người dân trên đảo và doanh nghiệp thu gom lưới bị hỏng, dây cước, bao tải, chất thải chìm dưới đáy biển nơi các loài san hô sinh sống, đồng thời tiến hành việc bắt sao biển gai, một loại thiên địch nguy hại cho rạn san hô tại khu vực khoanh nuôi, bảo tồn san hô Cù Lao Chàm.

Tom Fawthrop, nhà làm phim người Anh gọi đây là "kỳ tích bảo tồn" của người dân địa phương. Hệ sinh thái tự nhiên vẫn được bảo tồn nhờ sự phối hợp của người dân địa phương. Họ làm sạch biển, tránh ô nhiễm nhựa và không đánh bắt quá mức ở vùng nước quanh đảo.

Ông James Borton, Chuyên gia cao cấp của Trường Nghiên cứu Quốc tế, Đại học John Hopkins Mỹ cũng thực hiện một bộ phim tài liệu về những ấn tượng sâu sắc nhất của ông về những người dân hiền hòa ở Cù Lao Chàm. “Lần đầu tiên đến Cù Lao Chàm, tôi đã biết đây thực sự là một nơi đặc biệt, bởi khung cảnh vô cùng đẹp để cùng rạn san hô được bảo vệ kỹ lưỡng. Người dân nơi đây cũng rất thân thiện chào đón các du khách. Bộ phim này tôi cũng đã có ý tưởng thực hiện được một vài năm rồi. Theo tôi, thế giới cần phải bảo vệ các rạn san hô nhiều hơn, chúng ta cần có những thánh địa dưới biển. Những người dân ở Cù Lao Chàm lại đang làm được những điều vô cùng ấn tượng trong việc bảo vệ biển. Đó cũng là lý do vì sao tôi tìm hiểu và muốn giới thiệu về mô hình rất thành công ở Cù Lao Chàm”, ông chia sẻ.

Cùng với việc dọn vệ sinh, Ban Quản lý Khu bảo tồn biển Cù Lao Chàm còn triển khai chương trình đo đạc hệ sinh thái biển và đánh giá thảm thực vật nhằm đưa ra giải pháp cụ thể trong việc bảo vệ các rạn san hô...

Theo SCMP, đây cũng là địa điểm duy nhất ở Việt Nam không sử dụng túi nhựa và chương trình “3R” (giảm thiểu, tái sử dụng và tái chế) kể từ năm 2011, cũng như chống nạn đánh bắt quá mức trong nhiều thập kỷ. Những quy định nghiêm ngặt đã được áp dụng để tránh việc khai thác cua đất quá mức trên đảo - một trụ cột của hệ sinh thái đảo, nơi số lượng cua đã tăng lên 75%. Sau đó, để đối phó với tình trạng quá tải du lịch, chính quyền địa phương đã cung cấp quy định giới hạn số lượng du khách ghé thăm chỉ khoảng 3.000 người mỗi ngày. Dân dân, công tác bảo tồn và phương pháp tiếp cận du lịch điều độ đã được đền đáp. **HOÀI THU**